Riksdagens protokoll 2026/27:8

Torsdagen den 15 oktober 2026

Kl. 12.00–17.39

SVERIGES RIKSDAG

§ 1 Prövning av talmannens förslag till statsminister

Prövning av talmannens förslag till statsminister

Anf. 1 TALMANNEN:

Riksdagen ska enligt 6 kap. 4 § andra stycket regeringsformen pröva ett förslag till ny statsminister inom fyra dagar. Förslaget ska enligt 11 kap. 3 § andra stycket riksdagsordningen bordläggas två gånger.

Jag lämnade tisdagen den 13 oktober förslaget att Magdalena Andersson, Socialdemokraterna, ska utses till statsminister i en socialdemokratisk enpartiregering. Förslaget har bordlagts två gånger och ska prövas vid dagens sammanträde.

Anf. 2 MATTIAS KARLSSON (M):

Herr talman! Sverige befinner sig i ett parlamentariskt läge som ställer stora krav och innebär ett stort ansvarstagande från samtliga partier i denna kammare. Väljarna har sagt sitt, och nu har de valt sina företrädare till Sveriges riksdag. Nu är det vår uppgift att förvalta deras förtroende och se till att Sverige får en regering som har förutsättningar att styra landet. Det är inte alltid en enkel uppgift; det vet vi av egen erfarenhet. Men demokratin förutsätter inte att väljarna levererar enkla valresultat. Den förutsätter att vi som har fått deras förtroende förmår att hantera de resultat som väljarna faktiskt har gett oss.

Herr talman! Det finns en omständighet i regeringsbildningen som förtjänar att särskilt uppmärksammas. Fyra partier i Sveriges riksdag som tillsammans representerar 176 mandat, alltså en majoritet av riksdagens ledamöter, har uttryckt att de vill se Magdalena Andersson som Sveriges statsminister. Låt oss stanna vid det ett ögonblick: Fyra partier, 176 mandat, en majoritet av Sveriges riksdag. Alla fyra partier har pekat ut samma person som sin statsministerkandidat. Ändå står vi här i dag inför en omröstning där Magdalena Andersson själv har konstaterat att hon saknar förutsättningar att bli vald. Det är naturligtvis oerhört anmärkningsvärt. Det är inte bristen på mandat som hindrar Magdalena Andersson från att bli statsminister, utan det är bristen på enighet bland de partier som säger sig vilja ha henne.

Herr talman! Det som gör den uppkomna situationen särskilt anmärkningsvärd är att den knappast kan beskrivas som oförutsedd. Långt före valet stod det klart att ett av de mest sannolika utfallen var just det vi ser nu, nämligen att Socialdemokraterna skulle behöva samla stöd från Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet för att Magdalena Andersson

skulle kunna bli statsminister. Ändå gick Magdalena Andersson till val utan att ge väljarna tydliga besked om hur dessa partier skulle kunna enas om att regera Sverige. I stället fick vi höra att Sverige behövde en stark statsminister och att regeringsfrågan skulle lösas efter valet.

Men regeringsfrågan är inte en detalj som man kan skjuta framför sig, utan det är en av demokratins mest grundläggande frågor. Väljarna har rätt att veta inte bara vem som vill bli statsminister utan också hur den personen avser att samla stöd för att styra landet. Det går naturligtvis att förstå varför det var politiskt bekvämt att undvika de svåra beskeden före valet, men det som kan framstå som valtaktiskt fördelaktigt under en valrörelse riskerar att bli ett betydligt större problem när rösterna väl är räknade. Och det är precis där vi befinner oss i dag.

Sverige har hamnat i en svår parlamentarisk situation; inte därför att väljarna har gjort något fel utan därför att de partier som säger sig vilja bilda regering inte har lyckats förbereda och förankra ett gemensamt regeringsalternativ. Att vilja bli statsminister är en sak. Att ha förberett sig för att kunna regera är en annan sak.

Herr talman! Vi moderater har stor respekt för att regeringsbildningar kan vara komplicerade. Att samla partier med olika politiska utgångspunkter kring en gemensam regeringspolitik kräver både tålamod, kompromissvilja och ansvarstagande. Det vet vi av egen erfarenhet. Men jag tycker ändå att det väcker berättigade frågor.

Har de fyra partierna som tillsammans har en majoritet i denna kammare verkligen uttömt möjligheterna att bilda den regering som de själva säger sig vilja se? Har man fullt ut prövat möjligheterna att komma överens? Eller är det så att viljan att få makten är större än viljan att komma överens om hur den ska användas? Det här är frågor som de fyra partierna behöver besvara, inte minst inför sina egna väljare.

Ett valresultat förpliktar. Den som tillsammans med andra partier har majoritet i Sveriges riksdag har också ett särskilt ansvar att seriöst pröva möjligheterna att omsätta den majoriteten i ett fungerande regeringsalternativ.

Herr talman! En statsministeromröstning handlar naturligtvis om vem som ska leda Sveriges regering, men den handlar också om något större. Det handlar om förmågan att skapa stabilitet, möjligheten att samla stöd för nödvändiga beslut och ytterst om Sveriges förmåga att möta de utmaningar som ligger framför oss.

Sverige behöver en regering som kan ta ansvar för ekonomin, tryggheten, välfärden och vår säkerhet i en orolig omvärld. Det handlar om en regering som kan fatta beslut, genomföra reformer och ta ansvar också när besluten är svåra. Det räcker därför inte att fyra partier är överens om vem de vill se som statsminister, utan de måste också kunna enas om förutsättningarna för att den personen ska kunna regera. Det är skillnad mellan en matematisk majoritet och ett fungerande regeringsunderlag. Den skillnaden har blivit mycket tydlig under de senaste veckorna.

Herr talman! Moderaterna har respekt för den process som talmannen nu leder, och vi har också respekt för att Magdalena Andersson har fått möjligheten att undersöka förutsättningarna för att bilda regering. Det är en naturlig följd av det parlamentariska läget. Nu har hon själv konstaterat att hon inte har lyckats samla det stöd som krävs, och det är ett besked som måste tas på allvar. Samtidigt kan vi inte bortse från att det fortfarande

finns fyra partier som tillsammans har 176 mandat och som har pekat ut Magdalena Andersson som sin statsministerkandidat. Jag tycker därför att det är rimligt att förvänta sig att dessa partier också tar ansvar för den situation som har uppstått.

Herr talman! Moderaterna gick till val med en tydlig politisk inriktning och en ambition att fortsätta ta ansvar för Sverige. Vi gjorde ett starkt val och fick ett ökat stöd från väljarna, men vi har också varit tydliga med att respektera det parlamentariska läge som uppstod efter valet. Vi har inte majoritet för det regeringsalternativ som vi gick till val på, men det förändrar inte vår övertygelse om vilken politik Sverige behöver.

Detta innebär att vi, precis som alla andra partier, måste förhålla oss till verkligheten i denna kammare. Men om det skulle visa sig att andra regeringsalternativ inte kan samla tillräckligt stöd och partier ger nya besked som möjliggör en regering på vår sida är vi givetvis beredda att konstruktivt medverka till att pröva andra vägar framåt. Vårt ansvar är nämligen inte begränsat till det egna partiets intressen; vårt ansvar gäller Sverige.

Herr talman! Sverige behöver en regering, en regering som har förutsättningar att regera och som kan samla stöd för sin politik, ta ansvar för landets framtid och möta de stora utmaningar som väntar. Men framför allt behöver Sverige en regering som kan lösa Sveriges problem, en regering som kan stärka tryggheten, skapa förutsättningar för fler jobb och växande företag, förbättra skolan och värna vår gemensamma välfärd, en regering som inte nöjer sig med att förvalta det Sverige vi har utan som har ambitionen att bygga det Sverige vi vill ha – ett Sverige som är världens bästa land att leva i, ett land där människor kan känna trygghet, framtidstro och frihet att forma sitt eget liv och där det inte spelar någon roll varifrån du kommer utan vart du är på väg.

Det är denna politiska inriktning Moderaterna står för, och därför kan vi i dag inte ställa oss bakom Magdalena Andersson som Sveriges statsminister.

Herr talman! Den moderata riksdagsgruppen kommer därför att rösta nej till talmannens förslag att utse Magdalena Andersson till statsminister. (Applåder)

I detta anförande instämde Dennis Alvdén, Lars Beckman, Lotta Björklund, Crister Carlsson, John E. Weinerhall, Mats Green, Gustaf Göthberg, Annelie Hastig Olsson, Marie-Louise Hänel Sandström, Caroline Högström, David Josefsson, Fredrik Kärrholm, Joanna Lewerentz, Josefin Malmqvist, Marie Nicholson, Ulrik Nilsson, Peter Ollén, Erik Ottoson, Thomas Ragnarsson, Tony Rahm, Johanna Rantsi, Magnus Resare, Adam Reuterskiöld, Oliver Rosengren, Mats Sander, Maria Stockhaus, Viktor Wärnick och Boriana Åberg (alla M)

Anf. 3 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman, åhörare och riksdagskollegor! För lite drygt en månad sedan gick svenska folket till val. Över 6,8 miljoner röster lämnades. Närmare 85 procent av alla röstberättigade i Sverige deltog i de allmänna valen. Nu har vi som bekant ett valresultat, och för första gången på 32 år har en sittande regering röstats bort av väljarna efter bara en mandatperiod. Svenska folket har röstat för en ny riktning.

Slutsatsen av valresultatet och läget i landet är att det behövs en regering som kan ta Sverige framåt, en regering som ser till att få fart på tillväxten och pressar tillbaka den höga arbetslösheten genom att betrakta klimatomställningen som en möjlighet för Sverige att både minska utsläppen och bli rikare och starkare, en regering som säkrar bra skola, sjukvård och äldreomsorg i hela landet, en regering som skapar bättre förutsättningar att leva ett gott liv på landsbygden och i storstäderna, i bruksorterna och i förorterna, en regering som driver en rimlig migrationspolitik och stoppar de orättvisa tonårsutvisningarna, en regering som ser till att varje landsända räknas och att varenda medborgare räknas.

Den som har förutsättningar att bilda en sådan regering är Magdalena Andersson.

Samtidigt innebär valresultatet att vi har ett komplicerat parlamentariskt läge. Åtta partier har gått till val som enskilda partier med olika politiska plattformar och ställningstaganden. I Sverige har vi inte ett tvåpartisystem. Vi har ett parlamentariskt demokratiskt system där det är väljarna som bestämmer förutsättningarna för majoritetsförhållandena i riksdagen. Det är ingenting konstigt. Det är inte onaturligt. Det är ingen kris för demokratin. Men det ställer krav på oss som sitter i denna kammare.

Det finns låsningar till höger och till vänster som i alla fall i nuläget försvårar möjligheterna att få en ny regering på plats. Vägen framåt kommer att kräva att tidigare ställningstaganden omprövas, av den enkla anledningen att inget parti har fått egen majoritet. Ingen kan därför få exakt som de vill, utan alla behöver vara beredda att ge och ta för att Sverige ska få en handlingskraftig regering. Det kommer inte att vara enkelt, men det är nödvändigt för att vi ska få en ny regering på plats. Svenska folket förväntar sig att vi på ett ansvarsfullt och konstruktivt sätt ska kunna arbeta med det valresultat som de har givit oss.

Herr talman! De senaste veckorna har det förts en lång rad konstruktiva samtal mellan flera av riksdagens partier. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet har tillsammans arbetat för att säkra en majoritet i riksdagens utskott och för att nya utskottspresidier ska komma på plats, och vi har tagit gemensamma politiska initiativ, bland annat för att stoppa de orättvisa tonårsutvisningarna. Det har även genomförts möten på flera politiska nivåer som har varit bra och framåtsyftande, vilket är bra. Men trots de positiva rörelserna framåt saknas det i nuläget förutsättningar för att bilda en regering som tolereras av riksdagen – precis som Magdalena Andersson meddelade när hon slutrapporterade sitt sonderingsuppdrag till talmannen häromdagen.

I enlighet med den tidsplan som talmannen har ställt upp har riksdagen i dag att ta ställning till förslaget om att utse Magdalena Andersson till Sveriges statsminister.

Enligt konstitutionell praxis ska den som prövas som statsminister ange med vilket eller vilka partier som regeringen ska bildas. Eftersom det inte finns en överenskommelse mellan partierna blir vårt alternativ att det förslag som i dag prövas är en regering som enbart består av Socialdemokraterna – även om det inte går att nog understryka att det inte är för en sådan regering som samtalen har förts de senaste veckorna.

Den här omröstningen kommer som förväntat att landa i att förslaget inte går igenom och att processen går vidare.

Herr talman! Den socialdemokratiska riksdagsgruppen kommer att rösta ja till förslaget att utse Magdalena Andersson till statsminister.

Vår förhoppning är att vi efter den här omröstningen kan fortsätta att röra oss framåt i processen så att Sverige kan få en ny regering för en ny politisk riktning.
(Applåder)

I detta anförande instämde Sanna Backeskog, Denis Begic, Teresa Carvalho, Peter Hultqvist, Magnus Johansson, Mattias Jonsson, Gustaf Lantz, Malin Larsson, Patrik Lundqvist, Leif Nysmed, Marie Olsson, Samuel Pettersson, Azadeh Rojhan, Anna-Caren Sätherberg, Peter Söderström, Mathias Tegnér och Andrine Winther (alla S).

Anf. 4 LINA NORDQUIST (L):

Herr talman! Fyra partier till vänster bad inför valet om väljarnas stöd för att stötta en socialdemokratisk statsminister. Efter valet utropade sig Magdalena Andersson till vinnare, och min statsminister, Ulf Kristersson, drog den naturliga slutsatsen av det nya parlamentariska läget i riksdagen och avgick. Andersson vann, sa hon. Och, ja, de rödgröna samlar ju en majoritet av ledamöterna i denna kammare. Ändå faller Andersson.

Herr talman! För mig ter det sig märkligt att fira med tårta om man inte sedan förvaltar det ansvar man bad om och faktiskt fick. Men just där står vi.

När får Sverige en ny regering? Vad kommer den att driva igenom? ”En ny riktning”, sa Lena Hallengren alldeles nyss. Men vilken riktning är det? Blir det socialisering, alltså förstatligande, av näringslivet? Blir det en centerpartistisk kaosprivatisering av någon ny myndighet? Blir det höjda skatter för dem som bor, var de än bor? Blir det slopat beteskrav för kor?

Jag vet inte. Men jag kan gissa att om dessa vinnare någon gång får ihop det kommer Sverige inte att vinna något alls. Det kommer att bli klent för hushållens vardagsekonomi. Det kommer att bli en förlust för svensk skola och svenska barns uppväxt och trygghet under livet och för deras föräldrars och mor- och farföräldrars liv. Sannolikt blir det bedrövligt för svensk tillväxt, den tillväxt som både ger oss en rikare vardag och bekostar friheten och ett gott liv för utsatta och sköra människor, som utan oss har den allra minsta friheten.

Herr talman! Med 176 mandat samlar man onekligen en matematisk majoritet. Matematiskt är man vinnare. Men vem är politisk vinnare? De som ska vara vinnare, herr talman, är ju svenska folket.

Liberalerna står här, till höger, och är redo att ta ansvar för barns och vuxnas kunskap och för ett starkt socialt skyddsnät – allt finansierat med ett innovativt näringsliv och en liberal marknadsekonomi.

Liberalerna fäller Magdalena Andersson, herr talman. Vi trycker på den röda knappen för en röd regering.
(Applåder)

I detta anförande instämde Joar Forssell, Roger Haddad, Martin Melin och Mauricio Rojas (alla L).

Anf. 5 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Centerpartiet gick till val på fler jobb, lägre utsläpp och bättre välfärd i hela landet. Med det som grund fick vi ett förstärkt mandat från väljarna – ett mandat vi nu är satta att förvalta. Detta kommer att vara våra ingångar i alla politiska frågor under den kommande mandatperioden, precis som det är våra ingångar i de samtal som nu förs rörande regeringsbildningen.

Herr talman! Under valrörelsen var vi även tydliga med följande: För att inriktningen i dessa politiska frågor ska formas i enlighet med vad våra väljare vill finns det några partier som, utöver vårt eget, kan sitta i en regering som vi samarbetar organiserat med. Det är Socialdemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna, Miljöpartiet och Liberalerna.

Sverige och EU står inför utmaningar, bland annat vad gäller den ekonomiska tillväxten, och Nato möter en hotfull omvärld, även i vårt direkta närområde. Vi i Centerpartiet anser att det ger starka skäl till stabilitet och en politik förankrad i mitten. Mot den bakgrunden har vi sedan valet tagit konstruktiva initiativ för att föra regeringsbildningen framåt.

I våra samtal har vi varit tydliga med att det är politikens innehåll som avgör, inte att vi själva ska samla på oss ministerposter. Centerpartiet är därför inte främmande för att exempelvis släppa fram en regering bestående av enbart socialdemokrater, förutsatt att den regeringen för en tillväxtvänlig politik tydligt förankrad i mitten.

För dagens votering finns inte de förutsättningarna. Centerpartiet kommer därför att rösta nej i dagens statsministeromröstning.

Nu blir det talmannens uppgift att ta processen vidare. Centerpartiet står fortsatt redo för samtal som kan leda till en stabil regering som för en politik som leder till fler jobb, lägre utsläpp och en bättre välfärd i hela Sverige. Vår dörr för regeringsmedverkan är öppen för alla de partier som vi tidigare har sagt oss kunna samarbeta med i regering.
(Applåder)

I detta anförande instämde Julia Algotsson (C).

Anf. 6 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Herr talman! En månad in i den nya mandatperioden är vi i dag framme vid den första statsministeromröstningen. Vi i Vänsterpartiet hade gärna sett att läget var annorlunda, men vi kommer tyvärr att behöva rösta nej i den här omröstningen – inte för att vi vill utan för att vi måste.

Vi i Vänsterpartiet har varit tydliga: En regering som stöds av Vänsterpartiet är en regering där Vänsterpartiet ingår. Det handlar inte om sårad stolthet; det handlar om de löften som våra medlemmar gett till våra väljare, för ett förändrat Sverige.

Svenska folket förväntar sig att vi som påstått att vi vunnit valet kan sätta oss ned och bilda en regering. Väljarna som ville byta ut Tidöstyret och Ulf Kristersson vill se oss fyra partier ta ansvar tillsammans. Så har det inte blivit, och det beklagar jag.

Det finns nämligen mycket att göra. Under de senaste åren har hushållen fått se marginalerna krympa medan regeringen hellre fikat med matjättarna än satt press på dem att sänka priserna. I dag lever 700 000 människor i fattigdom i Sverige, det som en gång var världens mest jämlika land.

Det är nästan dubbelt så många som 2021. Vi behöver stärka a-kassan och sjukförsäkringen, göra marknadsskolan till en kunskapsskola, sätta stopp för utvisningspolitiken och rusta välfärden.

Förutsättningen för allt detta är att regeringsförhandlingar kommer igång. Där deltar Vänsterpartiet gärna – och konstruktivt.

Av någon märklig anledning kallas det bara ministerposter när Vänsterpartiet gör som de flesta andra partier som ställer upp i val, nämligen säger: Om våra mandat behövs för att välja en regering ska vi också ingå i den. Det handlar inte om posterna i sig utan om att inflytande i regeringen är det som krävs för att få politiken genomförd, både i de enskilda sakfrågorna och i helheten.

Detta vet vi av erfarenhet. Genom samarbeten som stödparti fick vi överenskommelser och löften om förbättringar. En del infriades, men långtifrån allt. Vinsterna i välfärden skulle tas bort, men förslaget fälldes här i kammaren eftersom det inte fanns majoritet för det. Stupstocken i sjukförsäkringen togs bort, och äntligen skulle fler få rätt till sin egen försäkring. Men regeringen gav nya direktiv till Försäkringskassan via regleringsbrevet, och färre sjuka beviljades sjukpenning över huvud taget.

Det handlar också om stabilitet – om att väljarna ska kunna räkna med att det vi kommer överens om faktiskt blir av. Under januariavtalet utlovades en familjevecka. Då fällde Centern plötsligt den budget man själv hade förhandlat fram, och befolkningen fick ingen familjevecka. Instabila regeringsunderlag och ovilja att kompromissa utlöste under samma period två regeringskriser. Så kan man inte styra ett land, särskilt inte i oroliga tider.

Vi har dragit två lärdomar av detta. Den ena är att en regering måste ha ett underlag som samlar majoritet i riksdagen. Den andra är att vi själva måste ingå i den regering vi stöder för att kunna vara säkra på att det vi förhandlat fram blir verklighet.

Självklart inser vi att regeringssamverkan innebär ansvar och att ibland stå upp för politik som inte är ens egen. Vi kan kompromissa och ge och ta, och vi är beredda att ro i hamn också de delar av en överenskommelse som inte är Vänsterpartiets politik. Det är priset för samarbete.

I en demokrati kan inte *en* bestämma. Där ska väljare från alla partier som tillsammans bildar majoritet få möjlighet att påverka. Vi är fyra partier som säger att vi vill ha Magdalena Andersson som statsminister. Då måste vi klara av att respektera varandras mandat. Annars har vår statsministerkandidat inget underlag och Sverige ingen regering.

I fem års tid har vi sagt just detta: Om Vänsterpartiets stöd krävs för att bilda regering ska vi också ingå i den. Det är inte svårt att gå tillbaka i mediearkiven för att få det bekräftat. Redan inför valet 2022 uppmanade vi partierna på vår sida att besinna sig och samla laget. Vi kunde redan då se att även Centerpartiet behövde vara en del av en kommande rödgrön regering. Vi misslyckades med att samla oss inför det valet, och Sverige fick en Tidöregering.

Under de här fyra åren har vi varit glasklara: För att byta ut Tidö krävs det att de fyra rödgröna partierna träffas och börjar komma överens. Upprepade gånger har vi uppmanat oppositionsledaren Magdalena Andersson att samla laget, utan att få gehör. Därför står vi här i dag utan möjlighet att välja henne till statsminister.

Vänsterpartiet har i decennier varit stödparti, förhandlat budgetar och haft tjänstemän på Regeringskansliet. Men den tiden är nu förbi. Det är inte bara ett beslut fattat av partiledningen, utan beslutet har fattats av partiets högsta beslutande organ. Vi gjorde redan före valet ett stort arbete för att få våra medlemmar och väljare att acceptera att Centerpartiet också kan behövas. Visst finns det stora skillnader mellan Centerpartiet och de övriga rödgröna partierna, framför allt i fördelningspolitiken, men det visste vi redan före valet. Om man vill går det att kompromissa. Vänsterpartisterna har insett att den förändring Sverige behöver inte går att göra utan Centerpartiet.

Även om vi inte kan välja en ny statsminister här i dag är regeringsunderlaget klart och tydligt. Det är en fråga om att få ihop det. Till det finns det fortfarande tid. Men då måste vi först och främst vara beredda att tillsammans se de parlamentariska realiteterna.

Därför vill jag säga – i all välmening, Elisabeth Thand Ringqvist: Den breda mitten finns inte. Inför valet gick det att drömma, kämpa och hoppas, men majoritetsförhållandena är vad de är. Det finns en sida där Sverigedemokraterna ingår och en där de inte ingår. Våra båda partier har kunnat enas om att styra tillsammans i rödgröna konstellationer på flera håll i landet. I mitt eget hemlän, Gävleborg, har vi enats inte bara i Hudiksvall och Söderhamn utan även i regionen, där jag själv har erfarenhet av samarbete sedan tidigare.

Vi kan komma överens här också. Så sent som i förrgår gjorde vi det om tonårsutvisningarna, med människosynen som utgångspunkt. Man kan inte utesluta ett parti vars mandat man behöver bara för att man inte är överens i sakfrågor. Då löser man i stället de frågorna. Vi behöver Centerpartiet, och Centerpartiet behöver oss. Men vi behöver vara jämlikar i ett sådant samarbete, och det betyder att vi ska vara delar av en fyrpartiregering. Valresultatet ger oss de parlamentariska förutsättningar vi har.

Magdalena Andersson! Vänsterpartiet har varit garanten för att socialdemokratiska statsministrar blivit valda. Det vill vi gärna vara igen, men inte som stödparti utan som jämlike i en socialdemokratiskt ledd regering. I det här valet gick Vänsterpartiet fram mest av alla partier. Vi är det näst största partiet i regeringsunderlaget, och våra väljare ska ha rätt till inflytande på samma sätt som andra väljare. Vi kräver varken mer eller mindre.

Vi vet alla vad resultatet i omröstningen blir här i dag. Men tiden för minoritetsregeringar med hoppande majoriteter är förbi. Nu behövs ett tydligt ledarskap. Det är dags att samla regeringsunderlaget och vara tydlig med vilka som förväntas ingå i regeringen. Då får nästa omröstning en mycket mer hoppingivande utgång.

Herr talman! Jag vill inte bli missuppfattad. Vänsterpartiet gick till val på att ingå i regering – en regering som på allvar tänker ta itu med orättvisorna i dagens Sverige. Men vi gick också till val på att Magdalena Andersson är vår statsministerkandidat. Vi kan bara rösta ja i en omröstning där båda de sakerna uppfylls. Många hade nog förväntat sig att vi skulle lägga ned våra röster. Men som grundlagen är utformad är en nedlagd röst i en statsministeromröstning i praktiken en ja-röst. Därför kommer Vänsterpartiet i dag att rösta nej.

Den dag vi kommit överens om att ge alla partiers väljare plats i regeringen kommer Vänsterpartiet att rösta ja till Magdalena Andersson. Vi röstar nej i dag, med förhoppning om att snart kunna rösta ja.
(Applåder)

I detta anförande instämde Daniel Bernmar och Jennifer Merelaid Hankins (båda V).

Anf. 7 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Svenska folket har röstat för en ny riktning. Vi har en rödgrön majoritet i riksdagen. Miljöpartiet gick till val på att genomföra en rättvis klimatomställning och bygga ihop ett Sverige som slitits isär av ökade klyftor, fattigdom och en växande främlingsfientlighet. Vi har fått ett tydligt mandat från väljarna att minska utsläppen, stärka jämlikheten, stoppa tonårsutvisningarna och satsa på välfärden i hela landet. Det mandatet ska vi göra verkstad av.

Parallellt med regeringsbildningen har vi fyra rödgröna majoritetspartier arbetat tillsammans här i riksdagen. Vi har gemensamt bildat en kartell som säkerställer en rödgrön majoritet i alla riksdagens utskott och i EU-nämnden. Vi har förhandlat om fördelning av presidieposter och andra uppdrag, och vi har redan börjat förändra Sveriges politik.

I socialförsäkringsutskottet har vi enats om att ta fram en stopplag för att stoppa de orimliga tonårsutvisningarna, en lag som ser till att ungdomar som kommit hit som barn med sina föräldrar inte utvisas från Sverige. I tisdags ställde sig samtliga riksdagens partier bakom att påbörja det arbetet när vi röstade i utskottet. Vi väntar inte, utan vi håller tempot så högt det bara går.

Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet har också förändrat Sveriges Israelpolitik när vi enats om att Sverige ska driva på för att frysa EU:s handelsavtal med Israel. Den nya rödgröna majoriteten har även stoppat Sverigedemokraternas försök till fossilsubventioner och skärpt Sveriges klimatpolitik i EU:s arbete med utsläppshandeln. Våra fyra rödgröna partier har tagit steg framåt tillsammans.

Vi har konstruktiva samtal. Miljöpartiet välkomnar det. Men det brådskar att ta tag i de samhällsutmaningar som Sverige står inför. Vi behöver så snart som möjligt se till att Sverige får på plats en ny regering som kan styra om politiken på riktigt.

Varje dag som Sverige väntar på en ny regering fortsätter klimatutsläppen på den katastrofala nivå som Tidöpartiernas politik har orsakat. Varje vecka som vi förlorar gör det svårare att hinna med de viktiga systemförändringar som behövs för att få ned utsläppen, minska arbetslösheten, stoppa artutrotningen, öka jämlikheten och stärka välfärden i hela landet.

Herr talman! I dag röstar riksdagen om Magdalena Andersson som statsminister, trots att vi alla på förhand vet att hon inte kommer att tolereras av riksdagen. Vi tolkar detta som ett sätt att sätta press på partierna för att komma framåt.

Magdalena Andersson är Miljöpartiets statsministerkandidat. Vårt mål är fortsatt att hon ska bli statsminister för en rödgrön regering. Däremot släpper vi såklart inte fram en regering som Miljöpartiet inte är en del av.

Magdalena Andersson har själv sagt att hon inte har sonderat för det förslag som nu ligger på bordet, nämligen en ren S-regering. Det finns inte heller någon framförhandlad regeringsöverenskommelse. I praktiken finns det alltså inte någon regering att rösta för, och Miljöpartiet kommer därför att trycka rött i dag.

Jag vill understryka att vi har en bra dialog med alla partier i den rödgröna majoriteten, och vi jobbar för att få en regering på plats. Miljöpartiet hade gärna sett att vi hade kommit längre i dag.

Herr talman! Väljarna har gett oss ett mandat, och det mandatet ska vi förvalta. Efter fyra förlorade år med Tidö behöver Sverige en ny riktning; det är våra fyra rödgröna partier överens om. Nu behöver vi snabbt forma ett gemensamt projekt och få en rödgrön majoritetsregering på plats som sänker utsläppen, stärker välfärden, minskar arbetslösheten och bygger ihop vårt land igen. Det förväntar sig svenska folket.
(Applåder)

I detta anförande instämde Leila Ali Elmi, Janine Alm Ericson, Ajda Asgari, Marcus Friberg, Camilla Hansén, Daniel Helldén, Rebecka Le Moine, Amanda Lind, Åsa Lindhagen, Hanna Lindqvist, Emma Nohrén, Jan Riise, Nils Seye Larsen, Nila Vikhe Patil och Ulrika Westerlund (alla MP).

Anf. 8 MATHEUS ENHOLM (SD):

Herr talman! Sverige har under Tidöregeringen, med Sverigedemokraterna som pådrivare, blivit ett bättre land – ett tryggare land, ett friare land och ett mer rättvist land.

Vi ska inte glömma hur det såg ut efter valet 2022. Det haveri som Socialdemokraterna lämnade efter sig var utbrett och omfattande. Det var en skyhög inflation, ett migrationshaveri utan dess like, en moralisk kollaps inom brott- och straffområdet, en utbredd kravlöshet och rekordhöga bränslepriser.

Nu, fyra år senare, har vi tryckt tillbaka inflationen och kraftigt minskat skjutningarna. Gängkriminella ledare grips, och straffen har skärpts. Den asylrelaterade invandringen är nere på de lägsta nivåerna på 40 år. Kravlösheten är borta, och Sverige håller på att förvandlas till Sverige igen. Bränslepriserna har tryckts ned. Allt detta har var för sig och tillsammans varit bra för Sverige.

Herr talman! Vad ska jag göra? Med vem ska jag göra det? Och hur ska jag göra det? Det fanns en anledning till att Magdalena Andersson systematiskt undvek att svara på dessa frågor under valrörelsen. Det fanns nämligen inga svar. Väljarna förleddes att tro att det fanns ett handfast alternativ, men när den hypotesen nu prövats mot verkligheten har det visat sig att det enda som fanns var tomma ord.

Vi sverigedemokrater varnade gång på gång för det parlamentariska kaos som skulle uppstå om Magdalena Anderssons sida skulle få framgångar i valet. Nu står vi här, mitt i stormen och mitt i kaoset. Det är uppenbart att Socialdemokraterna, med Magdalena Andersson i spetsen, helt

saknar en plan för att navigera sig ur det låsta parlamentariska läge som vi nu befinner oss i.

Herr talman! Det är knappast någon hemlighet att Sverigedemokraterna saknar förtroende för Magdalena Anderssons förmåga att leda Sverige i rätt riktning. Som en logisk konsekvens av detta röstar Sverigedemokraternas riksdagsgrupp i dag nej till Magdalena Andersson som ny statsminister i Sverige.
(Applåder)

I detta anförande instämde Alexander Christiansson, Emil Eneblad, Mattias Eriksson Falk, Liselotte Forsberg, Ann-Christine Frohm, Rasmus Giertz, Patrik Jönsson, Kevin Sahlin, Oscar Sjöstedt, Jessica Stegrud, Victoria Tiblom, Martin Westmont och Eric Westroth (alla SD).

Anf. 9 CAMILLA BRODIN (KD):

Herr talman! I dag ska denna kammare ta ställning till Magdalena Andersson som statsminister i en socialdemokratisk enpartiregering.

Vi kristdemokrater har en enkel princip: Vi röstar ja till den regeringsbildare vars parlamentariska underlag vi ingår i. Därför kommer vi kristdemokrater att rösta nej till det förslag som presenterats i dag.

Vi menar att det bästa för Sverige vore en regering som fortsätter att förvalta de framgångar som den blågula regeringen har vunnit när det kommer till inflationen, kärnkraften, asyltrycket, uppbyggandet av försvaret och stödet till Ukraina och inte minst det dödliga gängvåldet.

Det handlar också om en fortsättning som tar ut riktningen framåt för ett Sverige med en politik som prioriterar välfärden och en reformering av sjukvården. Det är en politik som säkerställer att vanliga familjer alltid är vinnare och som vill bygga Sverige starkt, både genom utveckling och tillväxt och genom att ta kampen om vårt lands värderingar. Det är en politik som förverkligar det vi kristdemokrater i valrörelsen kallade för Sverigedrömmen.

Väljarna har inte gett något mandat för en vänstersväng. De har röstat fram en riksdag där fritt företagande, stram migrationspolitik, rimliga skattenivåer och en stabil energipolitik har majoritet i kammaren.

Det återstår för oss att gemensamt ta ansvar för att det blir en regering som står bakom en sådan politisk inriktning – den inriktning som svenska folket har röstat fram – som också kan tillträda.
(Applåder)

I detta anförande instämde Lili André, Yusuf Aydin, Mathias Bengtsson, Magnus Berntsson, Christian Carlsson, Hans Eklind, Cecilia Engström, Martin Hallander, Dan Hovskär, Magnus Jacobsson, Kjell-Arne Ottosson, Camilla Rinaldo Miller, Paul Sabo, Carl Wiktor Svensson och Larry Söder (alla KD).

Överläggningen var härmed avslutad.

Prövning av talmannens förslag till statsminister

Beslut

Talmannen erinrade om att förslaget till statsminister skulle prövas genom omröstning. Om mer än hälften av riksdagens ledamöter röstade nej hade riksdagen förkastat förslaget. I annat fall hade det godkänts.
Votering:
99 för godkännande
248 för avslag
2 frånvarande
Talmannen konstaterade att mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat mot förslaget. Riksdagen hade således förkastat förslaget att utse Magdalena Andersson (S) till statsminister.
Partivis fördelning av rösterna:

För godkännande:	99 S
För avslag:	70 M, 62 SD, 29 V, 25 C, 22 KD, 21 MP, 19 L
Frånvarande:	1 V, 1 MP

§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Niclas Nilsson (M) utsetts till ny ledamot av riksdagen från och med den 15 oktober 2026 sedan ledamoten Lars Püss (M) avsagt sig uppdraget och riksdagen godkänt detta (prot. 2026/27:5 § 2).

Valprövningsnämnden har enligt 14 kap. 30 § vallagen (2005:837) denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen.

Stockholm den 14 oktober 2026
Svante O. Johansson
ordförande /*Fredrik Björksten*
sekreterare

§ 3 Anmälan om ersättare

Förste vice talmannen anmälde att *Edmir Mehmeti* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för Louise Meijer (M) under tiden för hennes ledighet den 21 oktober 2026–27 maj 2027.

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2026/27:3 för tisdagen den 13 oktober i ärende om subsidiaritetsprövningar av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2026/27:25 och 35 till kulturutskottet
2026/27:28 till näringsutskottet
2026/27:26 och 33 till socialutskottet

§ 6 Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 7)

Sjukvård och välfärdsfrågor

Sjukvård och välfärdsfrågor

Anf. 10 EMIL HÖGBERG (S):

Fru talman! Ett samhälle som tar tillvara var och en av oss och som ger oss alla samma chans förutsätter – som vi socialdemokrater ser det – en hög grad av jämlikhet och solidaritet. Det som allra bäst utjämnar livschanserna och ökar jämlikheten i vårt samhälle är den generella och solidariskt finansierade välfärden – att vi betalar efter förmåga och får tillbaka efter behov. När förskolan, skolan, vården och omsorgen håller högsta möjliga kvalitet överallt och för alla ökar friheten och jämlikheten, och vårt samhälle blir starkare.

Under valrörelsen talade några partier om att staten borde driva delar av välfärden i stället för kommuner och regioner, men det blev aldrig tydligt hur ett ökat avstånd mellan medborgarna och beslutsfattarna skulle förbättra kvaliteten.

Det finns däremot en uppgift som staten skulle behöva ta på större allvar än i dag, och det handlar om att säkra välfärdens grundfinansiering. En fjärdedel av välfärdens finansiering bygger på statsbidrag – statsbidrag som inte automatiskt höjs när kostnaderna stiger. Det innebär att staten kan hålla statsbidragen på en till synes anständig nivå och ändå i praktiken minska sitt bidrag till välfärden.

Enligt Sveriges Kommuner och Regioner hade det under åren 2022−2024 krävts uppräkningar av statsbidragen med sammanlagt omkring 18 miljarder kronor för att möta kostnads- och behovsutvecklingen. De faktiska uppräkningarna uppgick bara till 10 miljarder, och för 2026 hade ytterligare 3 miljarder behövts. När priserna stiger men statsbidragen inte följer med blir det sämre skola och mindre välfärd. Därför gick Socialdemokraterna till val på att värdesäkra de generella statsbidragen till kommuner och regioner.

Fru talman! En kommun kan inte planera sin skolverksamhet ett år i taget. En region kan inte bygga upp sin sjukvård utifrån tillfälliga ekonomiska besked. Det handlar om att rekrytera personal, utveckla verksamheter och göra investeringar som ska hålla under lång tid. Då måste också finansieringen vara långsiktig. Med värdesäkrade statsbidrag skulle kommuner och regioner veta att statens generella bidrag åtminstone följer inflationen. Det ger bättre förutsättningar att planera och ta ansvar.

Fru talman! Den socialdemokratiske före detta socialministern Gustav Möller förknippas med en paroll som fortfarande borde vägleda oss: ”Endast det bästa är gott nog åt folket.” Detta säger något viktigt om välfärdens

grundidé. Det säger oss att den gemensamma skolan, sjukvården och äldreomsorgen inte ska vara något andrahandsalternativ och att kvalitet och trygghet inte ska vara förbehållet den som har råd att betala själv.

Höga ambitioner för välfärden måste dock också följas av ett ansvar för finansieringen. En stabil och pålitlig grundfinansiering är ett viktigt steg för att ge välfärden den långsiktighet och stabilitet som krävs. Om endast det bästa är gott nog åt folket måste vi också ge välfärden förutsättningar att bli just så bra.
(Applåder)

Anf. 11 STEFAN OLSSON (M):

Fru talman! Tänk dig att du är gammal, så gammal att du behöver kommunens hemtjänst. Tänk dig att du ramlar hemma i ditt kök och blir liggande på golvet. Du kommer inte upp själv. Du har ett trygghetslarm på armen. Du trycker på knappen, men ingen kommer. Du blir liggande och får ligga så till nästa dag. Visst låter det hemskt? Men detta är faktiskt vad som har hänt i vårt land.

Givetvis handlar detta om extremfall, och de är få. Det handlar om få hemska fall, och när kommunerna får kännedom om dem görs en utredning och en anmälan till Ivo, Inspektionen för vård och omsorg. Det är så vi gör i Sverige när något blir fel.

Räcker det? Nej, menar jag, för något väsentligt saknas. Det som saknas är den drabbades perspektiv. Vad är det egentligen som har hänt när en människa ligger på golvet i timmar utan att få hjälp? Jo, hennes människovärde har kränkts, och när det sker räcker det inte att byråkratin jobbar. Det måste också till någon form av gottgörelse från kommunens sida gentemot den drabbade.

Fru talman! Jag kommer därför att nu under allmänna motionstiden lämna in ett förslag om att kommunerna måste skapa ett system för ekonomisk kompensation till alla dem som drabbas av allvarlig vanvård inom den kommunala äldreomsorgen.

Redan i dag kan en individ som anser sig allvarligt felbehandlad stämma kommunen och få ett skadestånd. Men för att göra det krävs att du själv anlitar ett ombud och startar en rättsprocess. Är du gammal och skröplig orkar du förmodligen inte det. Rimligt är därför att kommunen själv, utan att en domstol tvingar den, betalar ut en ekonomisk ersättning när den har gjort allvarliga fel.

Inom sjukvården finns redan ett motsvarande system med patientförsäkringen. Blir en patient felbehandlad får hon ersättning av regionernas gemensamma försäkringsbolag. Det kan förvisso diskuteras hur väl denna försäkring fungerar, eftersom de belopp som betalas ut kan vara anmärkningsvärt låga, men den finns i alla fall där. Motsvarande försäkring finns inte inom den kommunala äldreomsorgen.

Fru talman! Jag kommer samtidigt också att föreslå att kommunerna ska vara skyldiga att inrätta motsvarigheten till en patientnämnd för äldreomsorgen.

Hälso- och sjukvårdslagen föreskriver att alla regioner måste ha en patientnämnd dit patienter kan vända sig när de anser sig vara felbehandlade av vården. Händelser inom den kommunala sjukvården kan också anmälas dit. Men det rör sig då endast om sjukvård, i enlighet med vad som föreskrivs i hälso- och sjukvårdslagen. Äldreomsorg utförs i enlighet med so-

cialtjänstlagen, och där finns inte motsvarande krav på att det ska finnas en nämnd som granskar alla fall av vanvård.

Vilka insatser som definieras som omsorg och vilka som definieras som sjukvård kan ibland flyta ihop. Omsorgen kan vara omfattande och lika betydande för den enskildes hälsa som sjukvården.

Allvarliga fall av vanvård kan i värsta fall leda till döden. En människa som blir liggande på sitt köksgolv efter att hon har fallit kan ha brutit höftbenet. Det är kommunens hemtjänst som då har ansvaret för att kontrollera om detta har hänt.

Fru talman! Dessa förslag tror jag inte har någon höger- eller vänsterprägel. Därför vill jag uppmana kammarens ledamöter att ansluta sig till motionen när den så småningom behandlas.
(Applåder)

Anf. 12 NADJA AWAD (V) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för anförandet och det uppenbara engagemanget för äldreomsorgsfrågor. Det har vi i Vänsterpartiet väntat på att få höra från Tidöpartierna – i synnerhet från Moderaterna, som också hade äldreministerposten under den tidigare mandatperioden.

Ledamoten talar varmt för dem bland våra äldre som blivit offer för vanvård i äldreomsorgen. De fallen har vi läst om gång på gång. Vi har haft äldre som legat i skållhett vatten och där man har tvingats amputera kroppsdelar därför att de inte fått hjälp i tid. Vi har haft äldre som legat i dagar i sin egen urin för att hemtjänstpersonalen inte har kommit i tid. Vi har till och med haft äldre som dött på grund av att de drabbats av stroke men inte fått hjälp i tid.

Min fråga är: Var fanns Moderaterna under de senaste fyra åren när man inte tog tag i de fall som uppdagades?

Anf. 13 STEFAN OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för att hon ville respondera på mitt anförande. Det vittnar om att jag kanske kan få stöd av Vänsterpartiet för den här motionen när den så småningom behandlas. Det skulle vara intressant att veta om ledamoten kan tänka sig att argumentera för min motion när jag väl har lagt fram den.

Vem har det yttersta ansvaret för de tragiska fall som ledamoten berättar om? Ja, det är alltså kommunerna. Det man alltid måste kontrollera först är i vilken kommun de otäcka fall hon beskriver skedde, vad kommunen gjorde och varför det blev så där. Jag känner inte till de fall som ledamoten talar om.

Det är nämligen inte Sveriges äldreminister som har ansvaret för att se till att vården faktiskt utförs på ett korrekt sätt.

Anf. 14 NADJA AWAD (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet kommer i en rödgrön regering inte att stötta en motion. Vi kommer att lägga fram klara propositioner med förslag på förbättringar inom äldreomsorgen. Det är det första.

Sedan frågar ledamoten i vilka kommuner dessa fall har uppdagats. Det har framför allt varit i borgerligt ledda kommuner där LOV har varit praxis. Min fråga till ledamoten är: Tycker ledamoten att det är viktigt att vi avskaffar LOV för att säkra kvaliteten i äldreomsorgen?

Anf. 15 STEFAN OLSSON (M) replik:

Fru talman! Moderaterna kommer självklart inte att verka för att avskaffa LOV. Vi vill tvärtom utöka lagen.

Jag kan ge ett exempel från min egen hemkommun, där Vänsterpartiet ansvarar för just äldreomsorgsfrågorna. Ledamoten kanske känner till den hemska historien om de våldtäkter vi hade i Uppsala. Där råkade det vara Vänsterpartiet som var ansvarigt för den nämnden, och det blev ju inte mycket bättre av den saken.

Men som sagt: Jag uppmanar ledamoten att stödja motionen när den kommer till riksdagen.

Anf. 16 KEVIN SAHLIN (SD):

Fru talman! Svensk LSS-omsorg bygger på en enkel men grundläggande princip: Människors frihet, självständighet och möjlighet att delta i samhället fullt ut ska inte påverkas av en funktionsnedsättning.

LSS ska ge den enskilde möjlighet att leva med trygghet, värdighet och självbestämmande. En väsentlig del i detta är personlig assistans, det stöd som gör det möjligt för människor att klara sin vardag, utvecklas och vara delaktiga i vårt samhälle på lika villkor.

Fru talman! Personlig assistans diskuteras ofta i samband med välfärdsbrott och oseriösa aktörer som lurar det offentliga på skattepengar och samtidigt sviker de människor som är beroende av samhällets stöd. Där ska vi vara tydliga: Välfärdsfusket ska bekämpas med full kraft, och varje skattekrona ska gå till rätt ändamål.

Vi får dock inte låta kampen mot de oseriösa aktörerna överskugga förutsättningarna för alla de seriösa verksamheter som varje dag gör ett ovärderligt arbete. För dem handlar det om att få ekonomiska förutsättningar att bedriva en trygg, högkvalitativ och långsiktigt hållbar omsorg.

Fru talman! Indexeringen av personlig assistans kan för många framstå som en teknisk och avlägsen sakpolitisk fråga. Men för den som är beroende av personlig assistans, för anhöriga och för de medarbetare som varje dag kämpar för omsorgstagarna är den långtifrån abstrakt.

När ersättningen inte följer kostnadsutvecklingen ökar pressen på verksamheterna, på personalen och ytterst på den enskilde. Det riskerar att innebära sämre arbetsmiljö, svårare kompetensförsörjning och mindre utrymme att ge den omsorg och det stöd som individen har rätt till. Det är inte värdigt.

En rättighet måste vara mer än en formulering i lagtext. Den måste också kunna fungera i människors vardag.

Om vi menar allvar med självbestämmande, delaktighet och individers rättighet att på lika villkor delta i det offentliga rummet måste ersättningen också ges verkliga förutsättningar att upprätthålla detta. Därför behövs en långsiktig och ansvarsfull indexering som följer kostnadsutvecklingen och motverkar den ekonomiska urholkning som nu år efter år varit en verklighet.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill se en LSS-omsorg som präglas av trygghet, kvalitet och värdighet, inte av ständigt ökande ekonomisk press. Vi ska bekämpa välfärdsfusket. Vi ska värna om skattebetalarnas pengar. Och samtidigt ska vi också stå upp för den enskilde som är beroende av samhällets stöd och för de seriösa aktörer som varje dag säkerställer att LSS fungerar i praktiken med trygghet, kvalitet och kontinuitet. Det

är att ta LSS på allvar. Det är vårt ansvar, och det är dags att skapa bättre förutsättningar på riktigt.
(Applåder)

I detta anförande instämde Liselotte Forsberg, Denice Westerberg och Leonid Yurkovskiy (alla SD).

Anf. 17 KARIN SUNDIN (S) replik:

Fru talman! Jag välkomnar verkligen att Sverigedemokraterna sätter fokus på det viktiga området personlig assistans för de människor som behöver samhällets stöd i form av en personlig assistent.

Denna fråga har återkommande diskuterats här i riksdagen. För två år sedan tog vi i socialutskottet tillsammans fram ett förslag om just det som ledamoten tar upp: långsiktigt stabila förutsättningar för finansieringen av den personliga assistansen. Vi kom överens om en indexering. Riksdagen röstade för ett sådant genom ett tillkännagivande.

Det kunde ske då de fyra oppositionspartierna fick stöd av Sverigedemokraterna i omröstningen 2024. Året därpå röstade Sverigedemokraterna inte för. Min fråga är: Varför?

Anf. 18 KEVIN SAHLIN (SD) replik:

Fru talman! Jag välkomnar replikskiftet, och jag välkomnar även ledamotens intresse för LSS-frågor.

Vi behöver bibehålla fokus och diskutera framtidens förutsättningar för svensk LSS-omsorg. Hur ska den vara upplagd? Hur ska den finansieras? Hur ska det gå till i praktiken?

Sverigedemokraterna står upp för en tydlig linje som går ut på att man ska ge det stöd som den enskilde enligt lag har rätt till. Detta ska man tillmötesgå. Vi har därför föreslagit ett förstatligande av delar av LSS. Vi ser nämligen att denna rättighet inte finns i hela landet.

Jag välkomnar att vi diskuterar detta, och jag skulle vilja ställa en motfråga till ledamoten. Kommer Socialdemokraterna att ställa sig bakom ett förstatligande av delar av LSS för att säkerställa att människor får den omsorg och det stöd de enligt lag har rätt till, oavsett var i landet de bor?

Anf. 19 KARIN SUNDIN (S) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater har varit tydliga med att bidraget till den personliga assistansen behöver indexeras, eftersom det behövs långsiktigt stabila ekonomiska förutsättningar. Detta enades vi oppositionspartier om för ett par år sedan. Sverigedemokraterna stödde det.

Jag välkomnar att Sverigedemokraterna i dag åter säger att de vill stå upp för behovet av en indexering som ger stabila förutsättningar för den personliga assistansen.

Anf. 20 KEVIN SAHLIN (SD) replik:

Fru talman! Det är viktigt att riksdagen uppmärksammar frågan ytterligare, och jag välkomnar möjligheten att se över indexeringen. Sverigedemokraterna har tagit ställning för att det ska ske en ansvarsfull indexering av den personliga assistansen. Samtidigt ska den fullt ut och i hela

landet ge det stöd som man har rätt till. Det är en väldigt viktig fråga för mitt parti och även för mig själv.

Anf. 21 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för anförandet. Han lyfte upp att frihet, självständighet och möjlighet till delaktighet i samhället är de viktiga delarna i den personliga assistansen. Han konstaterar också att den har urholkats och att en viktig orsak till det är den låga ersättningen till assistansbolagen. I förlängningen handlar det om hur assistansen kan utföras.

Under förra mandatperioden togs initiativ för att höja ersättningen och framför allt för att indexera den. I juni 2024 var vi överens i kammaren om att göra detta. Likväl har regeringen, som Sverigedemokraterna stödde under mandatperioden, inte gjort någonting.

På vilket sätt kan kampen mot de oseriösa lösas när man från SD:s sida inte tar ansvar för frågan?

Anf. 22 KEVIN SAHLIN (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för repliken!

Det är bra att vi får en större diskussion i Sveriges riksdag om detta så att fokus återigen riktas på området.

Jag vill återigen poängtera att indexeringen är en viktig fråga för Sverigedemokraterna. Mitt partis hållning har länge varit att en indexering ska genomföras.

Lagens mening är att man fullt ut ska kunna delta i samhället på samma villkor som andra. Då gäller det att vi får till en indexering.

Att ta tag i oseriösa aktörer handlar inte direkt om en indexreglering av personlig assistans, utan där kommer andra rättspolitiska verktyg in, något som vi nu under fyra år har tagit tag i.

Vi behöver dock säkerställa att LSS-omsorg finns att tillgå i hela landet, och där ser vi brister. Vi kan bland annat se det i centerpartistiskt ledda Sundsvall. Där har man gång på gång haft synnerliga brister inom LSS-området.

Anf. 23 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Det blir inte riktigt seriöst när Sverigedemokraterna säger att man ska ta bort de oseriösa aktörerna inom branschen när de samtidigt under hela förra mandatperioden gav så låga anslag. I slutändan blir det bara de oseriösa som är kvar, eftersom de seriösa inte klarar av att bedriva någon verksamhet med de anslag som man får.

Den sverigedemokratiska sidan har haft fyra år på sig att höja anslagen. Varför har ingenting hänt?

Anf. 24 KEVIN SAHLIN (SD) replik:

Fru talman! Jag delar inte ledamotens synsätt som han initialt tar upp i sin replik. Jag tycker att Sverigedemokraterna har lyft upp frågan, och vi kommer att fortsätta göra det.

Sverigedemokraterna har tagit ställning för en indexering av den personliga assistansen. Vi kommer att fortsätta verka för det. Det är Sverigedemokraternas mening. När man har en regeringsöverenskommelse får man kanske inte allt; man får inte 100 procent sverigedemokratisk politik

när vi inte har egen majoritet. Jag kommer att fortsätta kämpa för dessa frågor.

Anf. 25 NADJA AWAD (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet!

Jag tycker att det är lite roligt med Tidöpartierna. När de väl är i opposition är helt plötsligt välfärdsfrågorna, alltifrån äldreomsorgen till LSS, viktiga för dem. Det välkomnar jag starkt. Jag hoppas att engagemanget fortsätter oavsett om de är i opposition eller vid makten.

Jag vill även ta upp det som kollegorna nämnde om tillkännagivandet om assistansersättning. Det var det som ledde till att vi i Vänsterpartiet KU-anmälde tre av Tidöregeringens ministrar med anledning av att de svek sitt löfte om att indexera assistansersättningen, och det skedde gång på gång. Dels följde de inte upp tillkännagivandet, dels lovade de gång på gång att genomföra det.

Tyckte ledamoten att det var rätt av Tidöregeringen att inte gå vidare med tillkännagivandet om indexering av assistansersättningen?

Anf. 26 KEVIN SAHLIN (SD) replik:

Fru talman! Jag delar inte ledamotens synsätt; jag tycker inte att det är roligt att Tidöpartierna är i opposition. Det hade nog varit roligare om vi hade varit i majoritet.

LSS-omsorg är fortsatt en viktig fråga för Sverigedemokraterna. Det har det varit de gångna fyra åren och även dessförinnan. Sverigedemokraterna har alltid haft väldigt bra politik på LSS-området och stått upp i kampen för att alla människor ska kunna vara med i vårt samhälle på lika villkor, i enlighet med lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Sverigedemokraterna gick till val på att vi skulle fortsätta med indexeringen av ersättningen för personlig assistans, och det gjorde vi tillsammans med Liberalerna genom Sverigelöftet. Det visar återigen att vi värderar den här typen av frågor, och det är viktigt för både mig och mitt parti att vi kan fortsätta detta arbete.

Röstar man på Sverigedemokraterna ska man få Sverigedemokratisk politik. Men har Sverigedemokraterna inte egen majoritet får man inte heller 100 procent av Sverigedemokraternas politik.

Anf. 27 NADJA AWAD (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för redogörelsen för Sverigedemokraternas politik! Men jag fick inte svar på min fråga, som var: Vad anser ledamoten om att Tidöregeringen, med Sverigedemokraterna som största parti i regeringsunderlaget, valde att inte gå vidare med det tillkännagivande som riksdagen riktade till regeringen om en indexering av assistansersättningen? Tycker ledamoten att det var rimligt av Tidöregeringen och Sverigedemokraterna att göra så i det fallet?

Anf. 28 KEVIN SAHLIN (SD) replik:

Fru talman! Jag uppfattade att jag svarade på ledamotens fråga. Vi kanske får diskutera detta återigen vid ett senare tillfälle, om hon upplever att hon inte fått svar på frågan.

Jag tycker att jag har redogjort för att det är viktigt för både mig och mitt parti att vi fortsätter att hålla fokus på LSS-frågan och att vi håller fokus på indexeringen av ersättningen för personlig assistans – det är det som möjliggör att många personer i vårt land faktiskt kan vara med och delta i samhället på lika villkor. Men det finns fortfarande en diskrepans; det ser inte ut så i hela landet, och det är ett problem.
(Applåder)

Anf. 29 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Statsminister Ulf Kristersson och hans regering har straffat den som har blivit sjuk, den som förlorat jobbet och barnfamiljer som kämpar för att få vardagen att gå ihop. De har också straffat arbetare som sliter och äldre som har byggt upp vårt land. Vad har deras dom varit? Jo, att leva ett liv i fattigdom.

Leif har en ovanlig blodcancer och tumörer som sprider sig. Hans läkare anser att han är för sjuk för att jobba, men trots det har han blivit utan sjukpenning. Försäkringskassan bedömer att han sannolikt kan klara av jobb som inte kräver att han står upp långa perioder eller där han kan variera arbetsställning.

Då är det väl bara att packa och flytta ut i skogen eller något, sa Cathrine när hennes sjukpenninggrundande inkomst, SGI, blev nollad. För Cathrine innebär det att hon får klara sig på sin man och på sin halva sjukersättning efter en gammal arbetsskada från monteringstiden på Volvo. Det är cirka 7 500 kronor i månaden.

Minns ledamöterna Ellen, den 47-åriga kvinnan i SVT-programmet *Frågan är fri*? Hon frågade statsminister Ulf Kristersson hur mycket han tjänade, varpå hon berättade att hon själv får drygt 12 000 kronor före skatt i sjuk- och aktivitetsersättning och därför behöver låna pengar av sin mamma för att få ekonomin att gå runt. I början av året fick hon en höjning av ersättningen, men bara med 85 kronor.

Doris, 80 år, är en av Sveriges fattigpensionärer med en total pension på 16 557 kronor före skatt – trots att hon började arbeta redan som 15-åring och har jobbat ett helt liv i många slitsamma låglöneyrken, som personlig assistent och lastare i gruvan. Doris säger att hon har rättat munnen efter matsäcken. Hon letar extrapriser i matbutikerna och funderar ibland två gånger på om hon verkligen har råd att hämta ut sina mediciner.

Dennis och Kamilla med Storm, 16 månader, bor i Malmö. Båda är lärare. I Danmark får hon full lön när hon blir sjuk. Han får ingen lön alls första sjukdagen och sedan 80 procent. När han känner sig småsjuk går han oftast till jobbet ändå. Det är lättare att kämpa sig genom en arbetsdag än att förlora pengarna, säger Dennis.

Med a-kassans nya regler ska Thomas leva på 5 000 kronor i månaden. Det kommer att vara lyx att ta en kopp kaffe på kaféet, säger han.

Ett av åtta barn i Sverige lever i fattigdom. Det är 276 000 barn som lever i ekonomisk utsatthet i Sverige i dag. Trots det har barnbidraget inte höjts på åtta år, och allt färre barnfamiljer får bostadsbidrag.

Fru talman! Straffen för var och en av dessa människor har utfärdats med berått mod av Tidöregeringen. Samtidigt har man tagit pengar från socialförsäkringarnas budgetpost för att sänka skatten för framför allt sig själv och de allra rikaste med uppemot 120 miljarder kronor på fyra år. Man har slaktat socialförsäkringarna, som ska vara vårt trygghetssystem.

Vänsterpartiet gick till val på att göra det billigare att leva och drömma. Det vallöftet kommer vi att förverkliga i en rödgrön regering med en rödgrön majoritet i riksdagen. Vi vill höja barnbidraget och frysa hyrorna för att på sikt sänka dem med hjälp av höjt bostadsbidrag som fler kan ta del av. Vi vill avskaffa karensavdraget, höja pensionerna och göra så att sjukförsäkringen blir värdig igen.

Ingen människa i vårt samhälle ska, fru talman, lämnas efter för att man blir sjuk, arbetslös eller åldras. I Vänsterpartiets Sverige tar vi hand om varenda invånare, inte bara de allra rikaste.
(Applåder)

I detta anförande instämde Daniel Bernmar (V).

Anf. 30 EMMY AHLSTEDT (C):

Fru talman! Jag vill prata om den eskalerande psykiska ohälsan hos barn och unga. Allt fler barn och unga lider av psykisk ohälsa. I Kalmar län, där jag bor, går 20 procent av alla flickor mellan 13 och 17 år på bup. För tio år sedan var andelen 13 procent. I mitt län har antalet barn som får behandling hos bup fördubblats de senaste fem åren.

Vi är många som länge pekat på att bup behöver mer resurser. Ett gediget arbete har gjorts på många håll i landet. I Region Kalmar län har medelväntetiden för behandling på bup minskat med över två månader det senaste året. Men trots det är utvecklingen när det gäller antalet barn som behöver bup fortfarande explosionsartad. Vi har skapat ett samhälle där barn måste få insatser från hälso- och sjukvården och medicineras för att orka leva.

Centerpartiets vision är att dagens unga ska tillhöra den friskaste generationen någonsin. För att lyckas krävs kraftfulla reformer. Barns och ungas vardag måste förändras i grunden, och jag vill lyfta tre områden där förändringar behöver göras.

För det första måste sociala medier begränsas och beskattas. Nu finns det ett bra underlag för att lagstifta om åldersgräns för när barn får använda sociala medier, och detta arbete måste fortsätta.

Centerpartiet vill gå längre. Vi är beredda att införa en beskattning av sociala medier-bolagen och vill snarast tillsätta en utredning om hur den ska utformas. Principen är att sänka skatten på det som skapar värde, som arbete och företagande, och beskatta det som skadar. Vi ser helst en skatt eller avgift som baseras på hur skadliga och beroendeframkallande algoritmerna är. Detta ska ge bolagen ekonomiska incitament att förändra sina plattformar. Hittar de lösningar som gör apparna mindre skadliga minskar också behovet av beskattning. Kostnaden ska ligga på bolagen, inte på användarna.

Svenska företag har en lång tradition av att bidra till samhällsutvecklingen. De här bolagen gör i stället stora vinster på affärsmodeller vars negativa konsekvenser i hög grad bärs av barn, unga, familjer och samhället. Det måste vi få ordning på.

För det andra måste vi stärka det som får barn och unga att må bra. Fysisk aktivitet, kultur och sociala sammanhang ska bli mer tillgängliga genom stärkt stöd till föreningar, idrottsliv och studieförbund. Skolan ska ha dagliga pulshöjande aktiviteter och samarbete med lokala idrotts- och

friluftsföreningar för att få in mer rörelse under och i samband med skoldagen.

För det tredje: De som söker vård för psykisk ohälsa ska få en kontaktperson, en fast vårdkontakt, som stöd mellan skolan, socialtjänsten och hemmet. Det hjälper särskilt barn och unga med komplexa och långvariga sjukdomstillstånd, där behovet av en utsedd kontaktperson som håller ihop vårdinsatserna är särskilt stort.

Jag har på nära håll sett familjer där barns psykiska ohälsa lett till att föräldrar bränner ut sig och blir sjukskrivna i den kamp det innebär att samordna alla kontakter kring barnet. Inget barn ska behöva kämpa ensamt, och ingen ung människa ska lämnas utan stöd.
(Applåder)

I detta anförande instämde Emma Brihall (C).

Anf. 31 VERONICA KERR (KD):

Fru talman! Äldreomsorgen behöver fler medarbetare samtidigt som konkurrensen om arbetskraften hårdnar. Detta anser jag vara en av välfärdens absolut största utmaningar.

Jag kommer från Västerbotten. Det är ett stort län med stora möjligheter men också stora avstånd och växande utmaningar när det gäller kompetensförsörjning. I kommuner som Åsele, Sorsele och Dorotea är kompetensbristen inte en framtidsprognos. Den är en verklighet just nu.

När en undersköterska eller sjuksköterska inte kan rekryteras i omsorgen märks det direkt i den äldres vardag. Det blir en fråga om trygghet.

Fru talman! Vi vet att antalet äldre kommer att öka kraftigt de kommande åren samtidigt som andelen personer i arbetsför ålder minskar. Därför kan vi inte utforma arbetsmarknadspolitiken som om hela Sverige hade samma förutsättningar.

I en storstad finns ofta flera arbetsgivare och utbildningsvägar. I en mindre inlandskommun kan avsaknad av några få medarbetare få stora konsekvenser för en hel verksamhet.

Därför behöver vi fler utbildningar nära människor, bättre möjligheter till vidareutbildning och fler vägar till yrken inom äldreomsorgen utan att människor ska behöva flytta. Om vi inte skapar sådana möjligheter riskerar kompetensbristen att fördjupas, särskilt i de delar av landet där behoven redan är som störst.

Fru talman! Alltför ofta talar vi om hur fler ska rekryteras till äldreomsorgen. Minst lika viktigt är varför så många lämnar den. När arbetsbelastningen är hög, bemanningen för låg och scheman med delade turer och täta helgpass sliter ut personalen är det inte konstigt att människor söker sig vidare. Varje gång en erfaren medarbetare slutar förlorar äldreomsorgen kunskap, kontinuitet och trygghet. Ingen äldreomsorg kan byggas på att personalen inte orkar stanna kvar.

Därför är jag glad över och välkomnar att regeringen under sommaren har gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell plan för kompetensförsörjningen i äldreomsorgen. Det är ett viktigt erkännande av de utmaningar som kommuner och verksamheter brottas med varje dag.

En långsiktig nationell strategi kan bidra till att fler söker sig till äldreomsorgen, till att fler väljer att stanna kvar och till att kompetensen kan stärkas i hela sektorn. Men en plan i sig bemannar inga verksamheter. Det krävs också politiska prioriteringar som gör det möjligt för kommunerna att behålla och utveckla sin personal. Planen måste dessutom ta hänsyn till verkligheten i hela landet, inte minst i mindre kommuner.

Fru talman! Framtidens äldreomsorg avgörs inte av hur många planer vi skriver. Den avgörs av om det finns människor som vill utbilda sig till, arbeta i och stanna kvar i äldreomsorgen. Utan kompetent personal finns ingen god äldreomsorg. Utan hållbara arbetsvillkor finns ingen långsiktig kompetensförsörjning.

Det ska gå att åldras med värdighet, trygghet och kvalitet i hela Sverige. För att det ska vara möjligt måste vi också säkerställa att äldreomsorgen har den kompetens den behöver. Det ansvaret vilar på oss i denna kammare.

Anf. 32 MALIN MALM (S) replik:

Fru talman! Tack, Veronica, för ditt inlägg om Västerbottens förutsättningar för kompetensförsörjning!

Jag uppskattar det senfärdiga uppvaknandet hos Kristdemokraterna när det gäller behovet av en arbetsmarknadspolitik som funkar för hela landet. Det är hög tid att vi ser till att ha en arbetsmarknadspolitik som också funkar för Västerbotten och de förutsättningar vi har i vårt län.

Det jag undrar gäller finansieringsfrågan. SKR har beräknat att köpkraften hos kommuner och regioner under den gångna mandatperioden har minskat med 30 miljarder kronor. Som du själv lyfter fram är det svårt att rekrytera, svårt att behålla och svårt att se till att allt går ihop. Varför har inte Kristdemokraterna sett till att kommuner och regioner, inte minst i Västerbotten, har fått de medel som är nödvändiga för goda arbetsvillkor och för att man ska kunna vara konkurrenskraftig på arbetsmarknaden?

Anf. 33 VERONICA KERR (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten, som inte är partikollega men ändå västerbottning. Vi vet ju exakt hur förutsättningarna ser ut i mindre kommuner.

Min tidigare erfarenhet är ju som kommunpolitiker. Äldreomsorgen är ett kommunalt ansvar. Men när det gäller finansieringen får jag som ny ledamot i denna församling återkomma till dig, Malin, när vi ser de ställningstaganden som görs och hur en framtida regering ser ut.

Det är absolut viktigt att vi uppvärderar yrkena i äldreomsorgen. Det är där vi måste börja. Vi får återkomma till finansieringen och hur mycket som kommer att krävas.

Anf. 34 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna båda ledamöterna om tilltalet i kammaren. Vi talar genom talmannen och duar inte varandra.

Anf. 35 MALIN MALM (S) replik:

Fru talman! Jag vill skicka med att Socialdemokraterna i valrörelsen har drivit stenhårt att vi behöver indexera statsbidragen och se till att kom-

muner och regioner har de medel som krävs för att vara en konkurrenskraftig arbetsgivare och kunna säkra den välfärd som erbjuds till invånarna i Sverige. Det är centralt att vi genomför detta.

Kristdemokraterna tillhörde det block som kämpade mot detta med näbbar och klor. Jag hoppas att Veronica kan vara en röst för att Kristdemokraterna i mycket högre grad ska prioritera dessa statsbidrag.
(Applåder)

Anf. 36 VERONICA KERR (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för att du ställer frågorna till mig!

I mitt anförande talade jag mycket om vidareutbildning, alltså möjligheter till kompetensutveckling i yrket. Vi som sitter i denna kammare har ett nationellt ansvar. Vi kan inte betrakta arbetsmarknadspolitiken på samma sätt över hela landet när förutsättningarna ser så olika ut.

Anf. 37 PÄR GUSTAFSSON (L):

Fru talman! Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, är en av Sveriges viktigaste frihetsreformer. Den bygger på en enkel men avgörande princip: Att människor med omfattande funktionsnedsättningar ska ha samma rätt som andra att leva ett självständigt liv.

Men i dag ser vi hur denna frihet steg för steg begränsas. Runt om i Sverige avslås ansökningar, assistanstimmar dras in och människor tvingas gång på gång bevisa behov som aldrig har förändrats. Det gäller inte bara assistans utan alla insatser enligt LSS.

Häromdagen kunde vi i tidningen Norran läsa om Linus, som flyttade med sin mamma från Haparanda till Skellefteå. I Haparanda hade han 51 timmars personlig assistans i veckan. Efter flytten fick han inte en enda timme. Vi talar om samma människa, samma funktionsnedsättning och samma behov, men två kommuner gör helt olika bedömningar.

I TV4 kunde vi nyligen höra om Henrik, som lever med sjukdomen ms. När hans behov ökade ansökte han om fler assistanstimmar. Efter åtta månaders väntan kom beskedet. Det blev inga fler timmar. Tibro kommun drog in hela hans assistans. Till *Nyheterna* sa han: Jag har ingen livskvalitet. Det känns som att man sitter i fängelse.

Före sommaren träffade jag Martin hemma i Göteborg. Vid 41 års ålder drabbades han av en massiv stroke. Samtidigt som han kämpade för sitt liv på intensiven föddes hans dotter. Sex år senare lever Martin med omfattande funktionsnedsättningar. Han behöver personlig assistans för att kunna vara pappa, make, vän och en del av samhället.

Men den stora kampen efter stroken har inte handlat om att återhämta sig. Den har handlat om att få sin rätt till assistans erkänd av Göteborgs stad. Kommunen beviljade honom i det senaste beslutet 33 timmar i veckan. Förvaltningsrätten bedömde att han behövde drygt 69 timmar. Göteborgs stad drev frågan vidare till kammarrätten, som sänkte antalet till 49 timmar.

Fru talman! 20 timmar i veckan kanske inte låter så mycket för den som själv kan gå upp ur sängen, äta sin egen middag och lämna sitt hem när den vill. Men för den som är helt beroende av andra människor är 20 timmar skillnaden mellan frihet och ofrihet.

Linus, Henrik och Martin är tre människor med olika livsöden. Men de har en sak gemensam: De tvingas kämpa mot det samhälle som en gång

lovade dem stöd. Det är just detta som är orimligt. En livslång funktionsnedsättning upphör inte för att man flyttar över en kommungräns. Behovet av hjälp försvinner inte för att en ny handläggare gör en ny bedömning.

Den personliga assistansen infördes för att människor skulle få makten över sina liv, inte för att deras liv skulle styras av kommunala budgetar och utdragna rättsprocesser.

För oss liberaler är linjen tydlig. Vi vill få ett slut på de återkommande överprövningarna i fråga om varaktiga behov och se ett samlat statligt huvudmannaskap för den personliga assistansen. Rätten till stöd ska inte avgöras av vilken kommun man råkar bo i. Det är hög tid att sätta stopp för det som just nu pågår runt om i Sverige.

Fru talman! LSS är inte bara en fråga om omsorg. Det är en fråga om frihet, självbestämmande och människovärde.

Linus, Henrik och Martin ska få leva sina liv – inte ägna sina liv åt att kämpa för rätten att leva dem.

Anf. 38 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Pär Gustafsson, för anförandet och för det engagemang som ledamoten visar för de här väldigt viktiga frågorna kring LSS-lagstiftningen och människors möjlighet att leva ett fullgott liv med hjälp av personlig assistans! Jag tänker också på de livsöden som ledamoten lyfter upp: Linus, Henrik och Martin.

Nu har vi lämnat en mandatperiod bakom oss. Det saknades inte förslag under den mandatperioden för att komma till rätta med de problem som ledamoten lyfter fram. I mars 2023 hade vi en statlig utredning färdig om förstatligande av assistansen för att kunna skapa en likvärdighet över hela landet. Därefter har regeringen inte agerat. Trots att Liberalerna har varit en del av denna regering har ingenting hänt.

Vad är det som gör att Liberalerna har tänkt prioritera den personliga assistansen under den här mandatperioden?

Anf. 39 PÄR GUSTAFSSON (L) replik:

Fru talman! Jag får tacka ledamoten för att jag som ny i kammaren får ha detta replikskifte.

Jag kan konstatera att regeringen vid flera tillfällen, under mandatperioden som har gått, har höjt schablonersättningen inom assistansen. Den har även möjliggjort en ordning där Försäkringskassan framöver ska ta fram budgetunderlag om kostnadsutvecklingen inom assistansen – också för att säkerställa att assistansersättningen följer kostnadsutvecklingen framåt.

Det tycker jag i grunden är en väldigt bra ordning. Liksom har sagts i tidigare replikskiften tror jag att det är rätt väg att gå att vi har goda underlag som vi kan fatta beslut utifrån i den budgetprocess som väntar under hösten.

Anf. 40 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Sanningen är att den avgångna regeringen har staplat utredning på utredning både när det gäller den personliga assistansen och andra områden. Man har haft utredningar om förstatligandet av assistansen, ledsagningen, färdtjänsten och tolktjänsten. Man har haft möjlighet att genomföra förändringar under den mandatperiod som har gått, men det

har man inte har gjort, utan man har bara skjutit detta framför sig. Precis före valet tillsattes ytterligare utredningar.

Är Liberalerna den här gången beredda att faktiskt agera och inte bara prata?

Anf. 41 PÄR GUSTAFSSON (L) replik:

Fru talman! Precis som ledamoten redogjorde för tillsatte regeringen en utredning i maj där målet var att värna assistansen som frihetsreform och att arbeta mot ett statligt huvudmannaskap. För Liberalernas del kan jag konstatera att vårt mål verkligen är att assistansen ska förstatligas. Det har det varit redan från början, när vi drev igenom den här reformen här i Sveriges riksdag.

Anf. 42 KARIN SUNDIN (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för engagemanget kring de viktiga LSS-frågorna!

Vi har kunnat läsa om och följa många förskräckande exempel på hur det går till i Sverige. Det var därför den socialdemokratiska regeringen tidigare tillsatte den utredning som har nämnts i debatten om att förstatliga huvudmannaskapet för den personliga assistansen. Det var nämligen en viktig reform för att få likvärdighet över landet.

Det fanns en bred politisk enighet om behovet av en utredning, och det fanns en bred politisk enighet om resultatet och förslagen i den utredningen. Sedan har den legat på regeringens bord.

Jag har under den tidigare mandatperioden suttit i socialutskottet. Jag har haft många debatter i den här frågan, bland annat med liberaler, om varför ingenting händer. Den har legat stilla och tyst i ett skåp på Regeringskansliet i fyra år.

Anf. 43 PÄR GUSTAFSSON (L) replik:

Fru talman! Precis som jag konstaterade i det tidigare replikskiftet får jag säga att det är väldigt roligt att som ny i kammaren få debattera de här frågorna. Jag hoppas att flera andra liberaler också kommer att göra det i kommande debatter.

I den budgetprocess som snart ska påbörjas här i huset har jag all anledning att återkomma till de här frågorna och om hur vi från Liberalernas sida ser på arbetet framåt.

Som jag sa tidigare är vi från Liberalernas sida väldigt tydliga med att vi vill se ett förstatligande, och vi hade velat se ett förstatligande redan från början. Det ser verkligen mörkt ut, det som händer ute i landet. I rödgröna Göteborg har jag ägnat hela våren åt att debattera de här frågorna. Besluten för personer med livslånga funktionsnedsättningar omprövas gång på gång, och det måste få ett slut.

Anf. 44 KARIN SUNDIN (S) replik:

Fru talman! Jag är helt enig med ledamoten om att detta måste få ett slut. Vi har sett många exempel från många delar av landet om behövande som faller mellan stolar. Det är därför det behövs en ny lagstiftning. Det är därför vi socialdemokrater har drivit på för att vi ska få ett statligt huvudmannaskap för den personliga assistansen.

Liberalerna har lyft frågan i riksdagen, men vad de har gjort i regeringen är för mig en gåta. Jag välkomnar att ni fortsätter att vara tydliga, men det krävs också politiska beslut.
(Applåder)

Anf. 45 PÄR GUSTAFSSON (L) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att regeringen har återinfört en ordning där Försäkringskassan nu ska räkna fram vad assistansersättningen ska kosta. Det är något som tidigare regeringar hade tagit bort.

Från Liberalernas sida har vi varit tydliga i den valrörelse som varit. Vi vill först se en höjning med 7 procent. Det var vad vi sa till väljarna. Därefter vill vi se en indexering som följer kostnadsutvecklingen.

Det är Liberalernas besked, fru talman.

Anf. 46 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Fru talman! ”Jag hade drömmar och framtidsplaner, men sedan 2020 står mitt liv stilla. Mina gamla kompisar har precis tagit studenten. Jag har inte ens gått ut grundskolan. Jag lever, men det är inget liv. Jag lever bara för min familjs skull.”

De allra flesta av oss minns väl coronapandemin och hur vi för att hindra smittspridning fick fira jul utan släkt, inte kunde gå på restaurang eller besöka äldre anhöriga. Vi som kunde arbeta hemma fick göra om köket till kontor och ha möten framför skärm, medan andra gick till jobbet med munskydd och visir.

Vi tvingades tyvärr också ta farväl av människor som inte överlevde sjukdomen. I dag känns pandemin för många av oss väldigt långt borta. Vi minns den, men vi är glada att den är över. Vi kan umgås igen, resa, arbeta och leva våra liv ungefär som innan.

I början av året mötte jag Ima och Julina, som blev smittade när de var 13 år. Mina inledande ord är Julinas. Nu är båda 19 år och lever med kronisk smärta i kroppen, rusande puls, extrem trötthet, huvudvärk, sjukdomen POTS och epilepsi. Ibland är det en övermäktig ansträngning att bara ta sig ur sängen. För dem tog sjukdomen inte slut. Covid härjar fortfarande i deras kroppar.

Jag har också träffat Karolin. Hon är 34 år och arbetade som sjuksköterska. Hon var en av alla de välfärdshjältar som vi applåderade. Hon stod längts fram i frontlinjen. Hon blev sjuk våren 2020 och har efter det fått flytta hem till sina föräldrar för att klara vardagen. Hon säger: ”Efter sex år är livet helt satt på paus. Jag har berövats möjligheten att arbeta, leva självständigt och bilda familj.”

Ungefär 300 000 personer i Sverige lever med långtidscovid eller postcovid. Av dem har 150 000 så allvarliga symtom att de inte kan arbeta, studera eller ens klara de mest grundläggande sakerna i vardagen.

Det är långtifrån en liten patientgrupp. Postcovid uppfyller kriterierna för att vara en folksjukdom. Men som om det inte vore nog att vara svårt sjuk behöver de som är sjuka dessutom bevisa att de är det.

I Svenska Covidföreningens enkät uppgav 68 procent att de hade känt sig misstrodda av vårdpersonal och 43 procent att de inte blir tagna på allvar när de berättar om sin sjukdom. 63 procent har känt skam för att de är sjuka. 19-åriga Ima har inte ens en läkarkontakt.

Detta kostar naturligtvis också. Prislappen är 25–30 miljarder kronor om året när förlorad livskvalitet, arbetsförmåga och vårdkostnader räknas in.

Jag har lovat Ima, Julina och Karolin att synliggöra dem och alla andra som drabbats. Det kommer jag att göra den här mandatperioden. Jag kommer aldrig att acceptera att de här människorna försvinner ur samhällsdebatten bara för att deras sjukdom inte längre dominerar nyhetssändningarna.

Forskning visar att postcovid kan medföra långvariga förändringar i kroppen. Kunskapen om sjukdomen har ökat, och rekommendationer för vård och rehabilitering har tagits fram. Ändå återstår stora brister i den svenska vården.

Svenska Covidföreningen har presenterat sju krav till oss politiker. De kraven är både rimliga och angelägna, och vi behöver arbeta vidare med dem. De som har drabbats måste få ett erkännande. Vi måste säkerställa att alla oavsett var i landet de bor får tillgång till den kompetens, vård och behandling som de behöver.

(Applåder)

Anf. 47 LISELOTTE FORSBERG (SD):

Fru talman! Det talas ofta om att hela Sverige ska leva. Men när det gäller förlossningsvården har utvecklingen gått åt motsatt håll. Sedan 1973 har antalet förlossningsenheter minskat från cirka 95 till omkring 44. Mer än hälften har försvunnit samtidigt som Sveriges befolkning har vuxit med flera miljoner människor.

Detta är ingen slump. Det är resultatet av politiska beslut. Det är beslut om att centralisera och beslut om att prioritera effektiviseringar och budgetkalkyler framför närhet och trygghet. Konsekvensen är att många kvinnor och familjer har fått allt längre till närmaste BB.

Ingen annan patientgrupp skulle acceptera beskedet att man måste resa 15 eller 20 mil för att få akut vård. Men när det gäller gravida kvinnor verkar det plötsligt vara rimligt. Kvinnor tvingas ge sig ut på vägarna mitt under värkarbetet. Familjer kör genom vintermörker och snöstormar med förhoppningen att hinna fram i tid.

Fru talman! Det är inte värdigt ett modernt välfärdsland, och det är inte jämlik vård. Tillgången till trygg förlossningsvård ska inte avgöras av vilket postnummer man råkar ha. Samtidigt står Sverige inför en demografisk utmaning. Under 2024 föddes det lägsta antalet barn på över 20 år, och fruktsamheten är den lägsta som någonsin uppmätts i vårt land.

Självklart finns det många orsaker till att färre barn föds. Men då måste vi också ställa oss frågan: Är detta verkligen rätt tidpunkt att göra familjebildningen svårare? Vilket budskap skickar vi till unga människor när samhället inte ens kan garantera att det finns en förlossningsavdelning inom rimligt avstånd?

Vi hör samma argument varje gång ett BB läggs ned: Det är effektivare, det är billigare och det höjer kvaliteten. Men effektiviteten mäts alltid i kronor och ören, aldrig i människors trygghet. Kvaliteten mäts i statistik och kalkylblad, men sällan i den oro som blivande föräldrar känner när avståndet till vården blir allt längre.

Fru talman! När ett BB stängs försvinner inte bara en avdelning. Kompetensen försvinner, barnmorskor flyttar, akutberedskapen försvagas och hela ortens framtidstro påverkas.

Varje nedläggning skickar dessutom ett tydligt budskap till människor på landsbygden om att deras trygghet är mindre värd. Det är ett budskap som vi måste sluta att skicka.

Om vi menar allvar med att hela Sverige ska leva måste människor kunna föda sina barn i trygghet, oavsett var de bor. Förlossningsvården är inte en kostnadspost bland andra. Den är en investering i nästa generation.

Ett samhälle som inte kan erbjuda trygghet när ett barn ska födas måste fråga sig vad ordet välfärd egentligen betyder. Därför måste utvecklingen vändas. Sverige behöver fler familjer som vågar tro på framtiden, inte fler BB-avdelningar som stängs.

Anf. 48 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Välkommen till Sveriges riksdag, ledamoten Forsberg!

Det var ett intressant anförande som vi kan säga mycket om. Vi kan tala om BB-fåtölj, som finns i Skåne, där det knappast är 15–20 mil till närmaste förlossningsklinik eller liknande.

Jag har två frågor som jag skulle vilja att ledamoten resonerar kring utifrån det anförande som hon haft.

Den ena frågan gäller hur en förstatligad sjukvård med en generaldirektör i Stockholm skulle föra vården närmare människor i glesbygden. Tror verkligen ledamoten att generaldirektören kommer att sitta och tänka ”Vi ska öppna fler förlossningsplatser i glesbygd”?

Den andra frågan är: Hur tycker ledamoten att hennes anförande rimmar med att Sverigedemokraterna var med och skar ned 600 miljoner på kvinnovården under förra budgetåret?

(Applåder)

Anf. 49 LISELOTTE FORSBERG (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för jättebra frågor. Som du sa är jag väldigt ny i det här sammanhanget. Jag får läsa på lite mer, men det här är en grej jag brinner för.

Jag kommer från Mora i Dalarna. För många år sedan hade vi ett av Sveriges bästa BB. Jag kan tyvärr inte svara just nu, men det är någonting som jag kommer att läsa vidare om. Jag kommer att skriva upp ditt namn, för jag är lite namnblind, så kan vi diskutera det vidare; det tycker jag absolut.

Anf. 50 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna om tilltalet. I kammaren talar vi genom talmannen och duar inte varandra. Ett tips är att säga ”ledamoten” eller för- och efternamn på meddebattören.

Anf. 51 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Forsberg, för svaret!

Jag har stor förståelse för att det inte är lätt som ny ledamot. Men som ABF-ordförande i den nybildade avdelningen ABF Öresund är jag glad för att ledamoten ändå är beredd att ta till sig den uppenbara brist på kunskap

som hon visar när hon företräder sitt parti här i talarstolen. Ledamoten borde verkligen ta ansvar för hur Sverigedemokraterna behandlade svensk välfärd under föregående mandatperiod.

Anf. 52 LISELOTTE FORSBERG (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för förståelsen i detta nya sammanhang!

Jag kommer att jobba vidare med det här. Jag brinner för välfärd och landsbygd, så vi kommer säkert att höras av vid fler tillfällen.

Anf. 53 CARINA ÖRGÅRD (V):

Fru talman! Sverige har under lång tid haft betydligt högre narkotikarelaterad dödlighet än våra grannländer. Varför ser det ut så?

Jo, när vi har kallat det för missbruk och lagt skulden på individen har dessa länder kallat det för beroendesjukdom. När vi har krävt drogfrihet innan stöd och boende sätts in har övriga länder satt in effektiva åtgärder för att lindra skada och rädda liv.

Fru talman! Det är hög tid att Sverige går från att ligga i topp när det gäller narkotikarelaterad dödlighet till att ligga i framkant när det gäller samordnad behandling, stöd och boende.

Samsjuklighet handlar om människor som drabbats av svår beroendesjukdom tillsammans med allvarliga psykiska symtom. Det handlar också om anhöriga, om barn och föräldrar som lever tätt ihop med den drabbade och som drabbas av följdverkningarna.

Fru talman! Låt mig lyfta två perspektiv. Kvinnor med samsjuklighet har en mångdubbel risk att utsättas för psykiskt, fysiskt, ekonomiskt och sexuellt våld. Vi vet att kvinnor också kan tvingas sälja sina kroppar för att finansiera både sin egen och andras tillgång till droger.

När kvinnan söker hjälp bortser man från detta, och hon får inte sällan hjälp på samma ställe som förövaren. Att sitta i samma väntrum när man söker vård eller bo på samma jourboende underlättar inte direkt för den som vill lämna en destruktiv relation. Därför behöver vi ha genusperspektivet med när vi formar denna vård.

Låt mig också inta barnperspektivet. Barnrättsorganisationerna vittnar om att barn fortfarande hamnar mellan stolarna när föräldrarna har en egen psykisk sjukdom. Fokus ligger fortfarande på den vuxna. Vi har under de senaste åren nåtts av rapporter om barn som levt i allvarlig omsorgssvikt med ett omänskligt lidande och där detta i vissa fall till och med har lett till barnets död.

Dessa barn är det varje beslutsfattares plikt att bära med sig. I varje beslut måste vi ställa oss frågan: Kan detta leda till att barnets rätt stärks? Det har jag gjort efter ett yrkesliv med dessa barn. Jag kommer att föra deras talan här i talarstolen.

Den samsjuklighetsreform som håller på att sjösättas handlar i högsta grad om ett gemensamt ansvar. Det handlar om att bygga ett samhälle där människor inte behöver navigera mellan olika system och olika vårdaktörer och gång på gång mötas av väggar däremellan när de är trasiga och sköra och som mest behöver en sammanhållen vård.

Nu har vi chansen att ge förutsättningar för kommuner och regioner att ge samordnad vård, och då ökar också möjligheten att minska lidandet och upptäcka våldsutsatthet. Vi har övergått till mer effektiva insatser. Vi har

tillåtit sprututbyte och LARO, men vi har fortfarande inte testat brukarrum. Vi måste ta fler steg.

Fru talman! Ytterst handlar denna reform om vår syn på människan och om att välfärden ska finnas där och vara anpassad till henne, inte tvärtom. Låt oss därför denna mandatperiod göra samsjuklighetsreformen till verklighet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Daniel Bernmar (V).

Anf. 54 MY ROSELL (S):

Fru talman! En stark välfärd ger människor frihet. Den gör livsresor möjliga, skapar trygghet och bygger ett framgångsrikt samhälle. Välfärden är inte en marknad. Den är vårt samhällskontrakt – ett löfte om att den som behöver stöd, vård eller omsorg också ska få det.

Under lång tid har marknadslösningar och privata vinstintressen fått allt större utrymme. Skattepengar som skulle ha gått till undervisning, vård och omsorg blir i stället privata vinster. När lönsamhet får styra riskerar människors behov att komma i andra hand, kvaliteten att försämras och tilliten till välfärden att urholkas.

Vi socialdemokrater vill säkra välfärdens resurser, stoppa vinstjakten i skolan och ta tillbaka den demokratiska kontrollen. Lärare ska inte tvingas välja vilken elev som får stöd och vilken elev som inte får det. Resurser ska fördelas efter elevernas behov, inte efter möjligheten att locka lönsamma elever, pressa kostnaderna eller sätta glädjebetyg.

Den som har störst behov ska också få vård först och i tid. Vården ska inte bli konsumtionsdriven, leda till onödig behandling eller ge gräddfiler åt dem som har råd att köpa sig före i kön.

Inget barn ska placeras i händerna på kriminella som driver HVB-hem, och inga äldre ska behöva möta minutstyrning eller för låg bemanning.

Fru talman! När privata verksamheter stänger så snart lönsamheten sviktar står kommuner och regioner ändå kvar med ansvaret. Välfärdens medarbetare bär upp vårt samhälle, och de förtjänar mer än applåder. De förtjänar en god arbetsmiljö, rimliga villkor, slopat karensavdrag och rimliga pensioner som det går att leva på.

Vi behöver bli fler i välfärden. Om vi inte vänder utvecklingen hotas både kvaliteten och vår gemensamma trygghet.

Det är ofta kvinnor som arbetar i välfärden, och det är ofta kvinnorna som tvingas kompensera när den inte fungerar. Därför handlar satsningar på välfärden också om arbetsvillkor, ekonomisk frihet och jämställdhet.

Vi väljer välfärden framför skattesänkningar för dem som redan har mest. En stark välfärd är inte välgörenhet, utan det är grunden för frihet, jämställdhet och Sveriges framtid. Välfärden ska inte styras av vem som är lönsammast utan av vem som behöver den mest. Genom att sätta människa före marknad och behov före vinst upprätthåller vi samhällskontraktet och skapar frihet för alla.
(Applåder)

Anf. 55 GUNILLA GOMÉR (SD):

Fru talman! Det finns en ensamhet i vårt samhälle som vi sällan talar om, nämligen ensamheten efter brutna familjeband. Det handlar om för-

äldrar som har förlorat kontakten med sina vuxna barn och om mor- och farföräldrar som inte längre får träffa sina barnbarn. Detta är ett fenomen som internationellt kallas ”go no contact”. Det är ett växande fenomen som påverkar den enskilda människan och som även kan få förödande konsekvenser för samhället i stort.

Jag vill vara mycket tydlig, fru talman: Självklart finns situationer där det är nödvändigt att bryta kontakten, exempelvis vid våld eller övergrepp. Det är inte dessa situationer jag pratar om i dag.

I vår tid talar vi väldigt mycket om att sätta gränser i stället för att lösa konflikter. Det finns familjer där relationer bryts efter konflikter och missförstånd som kanske hade kunnat lösas. Tänk på mamman som väntar på ett telefonsamtal som aldrig kommer, på mor- och farföräldrar som inte längre vet hur deras barnbarn ser ut eller på den äldre föräldern som går mot livets slut utan att få återse sina barn!

Hur vanligt är detta i Sverige? Det märkliga svaret är: Vi vet inte. Det är just detta som är problemet. Det saknas tillräcklig svensk kunskap om hur många vuxna barn och föräldrar som helt har brutit kontakten med varandra och hur många mor- och farföräldrar som därigenom också har förlorat kontakten med sina barnbarn. Internationell forskning visar dock att familjebrytningar mellan vuxna barn och föräldrar inte är något marginellt fenomen.

Folkhälsomyndigheten konstaterar att ensamhet är ett folkhälso- och samhällsproblem. År 2025 satsade regeringen 48 miljoner för att kommunerna skulle arbeta för att motverka äldres ensamhet. Det räcker dock inte med musikunderhållning och kommunala fikastunder.

Vi vet att ofrivillig ensamhet och social isolering förknippas med ökad risk för psykisk ohälsa och suicid. Det är inte bara de äldre som drabbas när kontakten mellan mor- och farföräldrar och barnbarn bryts. Det gör även barnbarnen, som kanske inte ens förstår varför kontakten har upphört. När familjebanden bryts är det inte bara två vuxna som förlorar varandra, utan detta påverkar familjedynamiken över flera generationer.

Fru talman! Vi talar ofta om äldres ensamhet, men hur får vi mer kunskap om konsekvenserna av brutna familjerelationer och bättre möjligheter till samtalsstöd och försoning där det är möjligt?

Många drabbade vågar inte ens berätta av rädsla för omgivningens frågor. Därför uppmanar jag regeringen att uppmärksamma brutna familjerelationer i arbetet mot ofrivillig ensamhet, psykisk ohälsa och suicid. Alla relationer kan inte räddas, och alla relationer ska inte räddas, men där det går behöver vi satsa rätt resurser och göra rätt insatser för att bekämpa ofrivillig ensamhet.

Anf. 56 JONAS LINDBERG (V):

Fru talman! Vi lever i dag inte upp till den svenska hälso- och sjukvårdslagen. Låt mig prata om den vårdkö som det oftast inte talas så mycket om men som nästan alla svenskar har mött!

Det handlar om att inte få tid på sin vårdcentral. När man väl kommer dit får man träffa olika läkare varenda gång. Trots att vi alla mycket väl vet att det leder till att människor med kronisk sjukdom drabbas av fler sjukhusinläggningar har väldigt lite hänt när det gäller att öka antalet allmänläkare i Sverige. Det talas ju om att sjukvården ska effektiviseras, men vi vet att kontinuitet är det klart effektivaste i vården.

Vi kan jämföra med en skolklass. En lärare som är ansvarig för 50 elever i ett klassrum i stället för 20 kan inte bedriva undervisning av god kvalitet för alla. Det blir brandkårsutryckningar och etisk stress. Man missar elever som faller mellan stolarna. Detta är i dag realiteten för svenska allmänläkare, och därför behöver de bli fler.

En klok distriktsläkare sa att man kan likna politikernas misslyckande med att förstärka den svenska primärvården med att skruva upp plattan med pastavattnet till tvåan och hoppas att det ska börja koka. Det sjuder knappt.

Fru talman! Vi behöver sätta fart på kokplattan, och därför behövs en kraftfull nationell mobilisering och handling likt den vi kan se i försvarsfrågorna. Det behövs breda överenskommelser och en samlande beredning där det finns enighet kring uppskalning över tid. Varför har vi inte denna modell på plats för att skala upp svensk sjukvård och dubblera antalet allmänläkare? I stället för att ta det politiska ansvaret har man haft en nästan religiös tilltro till att marknadens gudar ska komma in och fixa detta, men – surprise – det har de inte gjort här heller.

Lagen om valfrihet med fri etableringsrätt infördes i Sverige 2008. Lagen gör att affärsmässighet överordnas vårdbehov. Nu har vi facit på många sätt. Andelen allmänläkare på befolkningsnivå har inte ökat, utan vi har tvärtom fått en ojämlikare sjukvård. Mindre vårdcentraler har köpts upp av stora koncerner, och vi har sett fusk, oegentligheter och kriminalitet i sällan skådad utsträckning i vår sjukvård. Privata vårdgivare kan öppet bryta mot hälso- och sjukvårdslagen genom att prioritera dem med försäkring före andra. Det är hög tid att införa etableringskontroll och skrota lagen om valfrihet.

När Sverige kom ut ur pandemin stod alla politiker på rad och lovade att vårdpersonalen skulle få bättre villkor. De applåderade och kastade gratulationer över personalen för dess heroiska insatser. Sjukskrivningarna har dock fortsatt att öka på grund av att resurserna inte räckt till. Att jobba i svensk sjukvård har blivit en högriskfaktor för ohälsa.

Vi borde göra som våra grannländer, fru talman, och skrota karensavdraget, korta arbetstiden och sätta ett tak för hur många patienter en sjuksköterska kan ansvara för. Då kommer vi att få fler vårdplatser. Temperaturen i sjukvården kommer att gå ned om vi tar krafttag för att fördubbla antalet allmänläkare, indexerar, ökar statens finansieringsansvar för sjukvården och skapar en primärvård med delaktighet och kontinuitet för patienterna i stället för valfrihet för vinstdrivande koncerner att köpa upp vårdcentraler med fri etablering.
(Applåder)

I detta anförande instämde Daniel Bernmar (V).

Anf. 57 AMANDA LINDBLAD (S):

Fru talman! En kommunbudget kan gå ihop samtidigt som vardagen i välfärden sakta går sönder. Kommunen kan prioritera och ställa om för att kostnaderna ska matcha intäkterna, men om balansen uppnås genom att det blir färre kollegor i äldreomsorgen och genom att stödet i skolan minskar har besparingarna ett högt pris. Det betalas av den personal som ska hinna mer och av de människor som möter en välfärd som man har dragit ned på.

Jag har lett Sala kommun under kostnadskrisen. Jag vet vad ansvaret innebär för att få ekonomin att gå ihop när kostnaderna rusar och statsbidragen inte håller jämna steg. När budgetbeslutet är fattat finns behoven kvar.

Vi prioriterade och tillförde mer pengar. Men när mat, uppvärmning, räntor och löner blir dyrare äts förstärkningarna upp av ökade kostnader. Då blir det mindre kvar till de stora behoven, som fortsätter att finnas. Det handlar om mer tid för eleverna, bättre arbetsmiljö i äldreomsorgen och större trygghet för den som behöver välfärden.

Fru talman! Skolan och äldreomsorgen ska fungera i hela Sverige – i Möklinta, i Västerfärnebo, i Ransta och inne i Sala. Barn som behöver hjälp att lära sig läsa och räkna ska få den hjälpen. Hemtjänstens personal ska ha tid att ge en god omsorg. Den som behöver hjälp ska kunna lita på att den finns där.

Kommunerna ska ansvara för sina budgetar. Men ansvaret för att statens bidrag ska hålla jämna steg med kostnaderna ligger hos regeringen. Under förra mandatperioden valde Tidöpartierna att inte ta en tillräckligt stor del av ansvaret för kostnaderna som steg. Varningarna kom från hela landet. Ändå fick kommunerna hantera smygbesparingar från regeringen när statsbidragen inte räknades upp tillräckligt. I verkligheten betyder det att tjänster inte tillsätts, att vikarier inte rings in och att stöd till elever får vänta.

Fru talman! Lägre inflation nu ger inte automatiskt personalen kollegorna tillbaka. Följderna av flera års besparingar finns kvar. Det är där vi i Sverige befinner oss nu.

Ett första viktigt steg är givetvis att värdesäkra de generella statsbidragen. De måste följa kostnadsutvecklingen, så att statens finansiering inte urholkas när kostnaderna stiger. Detta återställer inte tidigare besparingar. Men det ger i alla fall kommunerna och regionerna en stabil grund att stå på. Det gör att man kan planera sin bemanning, ge stöd i tid och få en rimligare vardag.

Hela Sverige ska fungera. Från norr till söder ska människor kunna lita på en trygg välfärd. Det löftet ska hålla också i klassrummet i Möklinta och i äldreomsorgen inne i Sala.

En kommunbudget kan gå ihop samtidigt som vardagen i välfärden sakta går sönder. De beslut som vi fattar här påverkar vardagen runt om i hela Sverige. Kommunerna ska ta sin del av ansvaret, men då måste regeringen också ta sin del. Det är dags att värdesäkra de generella statsbidragen.

(Applåder)

Anf. 58 DANIEL BERNMAR (V):

Fru talman! Under tre fjärdedelar av mitt liv har välfärdens ekonomiska förutsättningar försämrats. Regering efter regering har prioriterat att sänka skatter på bekostnad av vår gemensamma välfärd. Efter över trettio år av nedskärningar går det inte längre att sminka över alla allvarliga brister vi ser. Den svenska skolan och sjukvården har nått nya rekord i ojämlikhet. Vi kan alla se att LSS-reformen sakta men säkert urholkats och malts ned av nedskärningar och juridifiering.

Samtidigt har arbetsvillkor försämrats och löner stagnerat i hela välfärdssektorn. Många av dem som arbetar i välfärden bär bokstavligt talat

välfärden på sina axlar med sin egen hälsa som insats. Ett ansvar som vi borde bära gemensamt bärs i praktiken i stället av personal, brukare och patienter.

Fru talman! För att klara ett bibehållet åtagande i kommunsektorn hade statsbidragen behövt vara 18 miljarder kronor högre i regeringens budgetar under förra mandatperioden. Det har egentligen varit snarlikt varje mandatperiod, om än inte tillnärmelsevis lika extremt. Många kommuner, inklusive min egen hemkommun Göteborg, såg med fasa hur den förra regeringen valde skattesänkningar för rika framför uppräkning av statsbidragen.

Den förra mandatperiodens regering har, precis som tidigare regeringar faktiskt, fortsatt att lägga på nya arbetsuppgifter, särskilt på kommunerna. Det kan i och för sig vara bra ibland, som reformen för att få en ny socialtjänstlag, men inte när det saknas adekvat finansiering. Det är ett mönster som har upprepats ända sedan LSS-reformen på 90-talet.

Redan 2009 konstaterade forskare vid Förvaltningshögskolan vid Göteborgs universitet, i en rapport beställd av finansutskottet till finansutskottet, att i princip samtliga reformer var underfinansierade eftersom finansieringsprincipen är satt på undantag.

Det går inte heller att diskutera välfärdens finansiering utan att peka på den skatteorättvisa som finns inbyggd i systemet. I dag kan det skilja så mycket som 4 kronor per hundralapp i kommunalskatt över vårt avlånga land. Det är en skillnad som inte går att hänföra till kvalitets- eller ambitionsskillnader. Det är helt enkelt kostnads- och intäktskillnader, vilket är helt i strid med Sveriges ambition om en jämlik välfärd i hela landet.

Fru talman! Vänsterpartiet menar att dessa problem är skapade av politiken och måste korrigeras av samma politik. Det är tydligt att utjämningssystemet inte fungerar som det är tänkt. Vänsterpartiet vill därför genom förändringar i utjämningssystemet halvera den skatteorättvisa som finns mellan kommunerna.

Välfärden behöver också mer resurser. Det behövs också bättre villkor för personalen och mindre kaosprivatiseringar.

Vänsterpartiet vill i ett första steg öka de generella statsbidragen med 8 miljarder och avsätta 30 miljarder över tio år till ett särskilt kvinnolönelyft. Men det räcker såklart inte. Vi måste också indexera statsbidragen och slutligen stoppa kaosprivatiseringarna, stänga ned vinstjakten i välfärden och säkerställa att de cirka 5 miljarder som årligen går till vinster i stället går tillbaka till skattebetalarna.

Fru talman! Att stärka det sköra mötet mellan den som är i behov av stöd och den som ger stöd är helt centralt för Vänsterpartiet. Vi är fast beslutna att bygga Sveriges välfärd starkare under de kommande fyra åren. (Applåder)

Anf. 59 MARCUS FRIDLUND (S):

Fru talman! Jag kommer från Västervik, en kommun i norra Kalmar län, som har såväl stad som landsbygd, små samhällen och långa avstånd.

Under många år har jag varit kommunpolitiker och suttit i sammanträdesrummen och vänt och vridit på budgetar för att försöka få pengarna att räcka till skola, äldreomsorg och alla verksamheter som människor är beroende av. Något jag har lärt mig är att det här i Stockholm är lätt att tala om effektiviseringar och prioriteringar, men det är betydligt svårare att sit-

ta hemma i kommunen och avgöra vilken verksamhet som ska få mindre pengar i kärva tider.

Fru talman! Sverige ser olika ut. Förutsättningarna för att driva välfärden skiljer sig åt stort mellan våra kommuner. En skolklass med 22 elever behöver en lärare, men en skolklass med 12 elever behöver också en lärare. Och läraren ska ha lön, klassrummet ska värmas upp och barnen ska ha undervisning och det stöd de behöver. Men kostnaderna minskar inte automatiskt i samma takt som elevantalet gör, och i en landsbygdskommun är det inte alltid lätt att slå ihop skolor. Det kan handla om stora avstånd och barn som måste kunna ta sig till skolan inom rimlig tid.

Det är också därför vi har ett kommunalt utjämningssystem i landet, så att kommuner med olika förutsättningar ska kunna erbjuda en likvärdig välfärd. Men det räcker inte.

Fru talman! Det finns ytterligare ett problem med välfärdens finansiering: De generella statsbidragen till kommuner och regioner räknas inte upp när priser och löner stiger. Det betyder att pengarna tappar i värde om inte vi i riksdagen fattar nya beslut om tillskott.

En kommun kan alltså få fler kronor från staten än året innan men ändå ha mindre pengar kvar till att bedriva sin verksamhet. När staten inte kompenserar för kostnadsökningarna blir det kommunpolitikerna som får hantera konsekvenserna. Det är de som i kärva tider får diskutera färre lärare, större barngrupper eller minskad bemanning i äldreomsorgen. Jag vet hur de diskussionerna går till, för jag har själv suttit i dem. De som får leva med konsekvenserna är barnen, de äldre och de sjuka.

Fru talman! Vi behöver därför införa en uppräkning av de generella statsbidragen till kommuner och regioner, precis som vi socialdemokrater föreslog före valet. Det handlar om att värdesäkra pengarna, skapa långsiktighet och ge kommuner och regioner bättre förutsättningar och möjligheter att planera sin verksamhet.

Utjämningssystemet ska hantera skillnaderna mellan kommunerna, och indexeringen ska se till att finansieringen fungerar år efter år och inte urholkas. Det är två helt olika saker, men bägge är lika viktiga för att välfärden ska fungera i hela landet.

Välfärdens medarbetare är inga budgetposter som enkelt kan justeras bort. Det är läraren som möter barnen varje morgon. Det är undersköterskan som hjälper våra äldre. Det är sjuksköterskan som finns där när vi behöver vård.

Fru talman! Jag har tagit steget från kommunpolitiken till Sveriges riksdag, men jag har inte lämnat de kommunala budgetdiskussionerna bakom mig. Jag har tagit med mig de erfarenheterna hit, för jag vill att de beslut som vi fattar i den här kammaren ska fungera i verkligheten. Det är dags att ge kommuner och regioner långsiktiga ekonomiska förutsättningar. Det är dags att värdesäkra välfärden.
(Applåder)

Anf. 60 MAGNUS JOHANSSON (S):

Fru talman! ”Det goda hemmet” – samhället – ”känner icke till några privilegierade eller tillbakasatta, inga kelgrisar och inga styvbarn.”

Det har nu gått 36 055 dagar sedan Per Albin Hansson höll sitt berömda tal om det svenska folkhemmet i den allmänna remissdebatten i riksdagens andrakammarsal. Han fortsatte:

”Olikheterna äro stundom skriande; medan några bo i palats, betrakta många det som en lycka, om de få bo kvar i sina kolonistugor även under den kalla vintern; medan en del leva i överflöd, gå många från dörr till dörr för att få en beta bröd och den fattige ängslas för morgondagen, där sjukdom, arbetslöshet och annan olycka lurar.”

Fru talman! Hur ser det då ut i Sverige i dag? Nu på morgonen presenterade Sveriges stadsmissioner sin årliga fattigdomsrapport. Den visar att 730 000 personer år 2026 lever i fattigdom. Det är dubbelt så många som för bara fem år sedan. Rädda Barnen skriver i sin barnfattigdomsrapport att 276 000 barn lever i fattiga hem.

Samtidigt ser vi att Sverige är ett av de länder i världen som har flest dollarmiljardärer per capita: 46 stycken. Då är det lätt, fru talman, att återvända till Per Albin Hanssons anförande i remissdebatten: Det goda samhället känner inte till några privilegierade eller tillbakasatta.

Det finns flera förklaringar till den accelererande utvecklingen. I spåren av pandemi och krig i vår omvärld har levnadsomkostnaderna ökat så att den ensamstående mamman som jobbar heltid inte har pengar till näringsriktig mat åt sina barn.

Det har fattats beslut i denna kammare som har spätt på denna utveckling. Det konsekventa motståndet mot höjda barnbidrag, som hade gjort stor skillnad för den ensamstående mamman, är bara ett exempel, men det finns fler exempel på hur de val som vi i denna kammare gör påverkar samhällets skydd mot fattigdom.

Fru talman! Vi behöver ett samhällskontrakt som grundas på ömsesidig tillit mellan stat och individ, där staten garanterar välfärd, skydd och rättvisa medan individen bidrar med arbete, skatt och samhällsengagemang. Den utveckling vi nu ser, med kraftigt ökade klyftor och en skenande fattigdom, riskerar den tillit på vilken vårt samhällskontrakt vilar. Därför är det inte enbart av omtanke om enskilda människor som hamnat i nöd som fattigdomen behöver bekämpas. Det är av minst lika stor vikt att det sker för att värna vårt samhällskontrakt. Det är genom tryggheten och tilliten mellan människor som vi får ett starkt samhälle där varje individ kan känna hopp om framtiden.

I torsdags när jag var på väg hem mötte jag Stockholms stadsmissioner på Centralstationen. Det kändes fint att kunna bidra med en slant till två mål mat för behövande, men det skulle, fru talman, kännas ännu finare om vi här i Sveriges riksdag kunde fatta konkreta beslut som leder till att antalet fattiga människor minskar och att vårt samhällskontrakt därmed stärks – helt enkelt fatta beslut om en ny riktning för Sverige.
(Applåder)

Anf. 61 MARCUS ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att det ibland kan kännas som att man har blivit lite missplacerad. Jag förstod att de debatterade karensen i går, så jag kanske ska specificera att jag skrev socialförsäkringssystemet.

Ledamöter! Vår tid saknar inte utmaningar. För oss politiker finns det mängder av saker att ta tag i. Det handlar om internationella händelser i form av krig, svält och klimatkris.

I Sverige ser vi också en ökad andel människor som lever i social och materiell fattigdom. Under de senaste åren har denna andel ökat med hela 3,5 procent. Inflation och kostnadsökningar är en del av förklaringen, men

det handlar också om hur Tidöpartierna tydligt har valt att inte prioritera vanligt folk. Fokus har lagts på skattesänkningar för rika, och arbetsmarknadsreformerna har pausats.

Fru talman! Detta påverkade givetvis både företag och anställda. Konkurserna ökade. Varslen duggade tätt. Många människor blev av med jobbet och tvingades förlita sig på a-kassa.

Stadsmissionerna flaggar också för att skuldsättningen ökar. Det handlar inte om konsumtion eller överkonsumtion, utan det handlar om överlevnadskonsumtion. Det handlar alltså om lån till el, mat och hyra som man sedan inte har råd att betala tillbaka.

Marginalerna är små, och för många personer betyder de där hundralapparna väldigt mycket. Har du råd att låta ditt barn gå på en idrott? Kommer det att finnas pengar kvar till en födelsedagspresent? Det finns många exempel på hur människors livssituation påverkas. Ett sådant exempel är just karensavdraget.

Fru talman! Under ett antal år har ojämlikheten ökat på arbetsmarknaden. I dag ser vi hur många med administrativa uppgifter kan jobba hemifrån ifall de känner sig lite förkylda, till skillnad från de personer som arbetar med kroppen, till exempel poliser, undersköterskor, byggnadsarbetare, butiksanställda och lärare. Många av de yrkesgrupper som återkommande påverkas jobbar dessutom i kontaktyrken, alltså yrken där man möter eller rent av arbetar nära människor som är sjuka.

Fru talman! Det finns flera perspektiv i den här frågan. Det kan bland annat innebära att man smittas på sitt arbete och sedan i praktiken straffas för att man gör rätt. Det finns en annan dimension, och det är att man faktiskt kan tvingas välja mellan att ta ett karensavdrag och förlora en del av sin inkomst, som man kanske inte har råd att avstå från, och att ta sig till jobbet. Det är helt orimligt att man ska behöva välja mellan att ta en ekonomisk smäll eller att gå till jobbet och smitta andra. Karensavdraget är en klassfråga, och den bör förpassas till historien.

Fru talman! Jag vill också påpeka att de övriga nordiska länderna – Danmark, Finland, Norge och Island – inte har något karensavdrag. Det är samtidigt välmående länder där företagen går bra.

Det finns flera exempel i Sverige på företag som själva har tagit bort karensavdraget och i efterhand kunnat konstatera att de har tjänat på det. Trots kostnaden för att ta bort karensen har deras totala sjuklönekostnader sjunkit. Det beror ju på att människor återgår i arbete snabbare efter en sjukskrivning och att de inte går till jobbet och smittar sina kollegor när de är sjuka.

De som måste vara på plats för att utföra sitt arbete ska inte straffas ekonomiskt för att de gör det rätta när de stannar hemma när de är sjuka. Det är hög tid att vi avskaffar denna orättvisa.
(Applåder)

Anf. 62 TALLA ALKURDI (S):

Fru talman! Det finns ingen större ofrihet än när man inte har hälsan. Vi lever i ett alltmer ojämlikt samhälle, socialt liksom ekonomiskt, och det påverkar människors hälsa.

Ofta är det sjukvården som möter och hanterar konsekvenserna av ojämlikheten. Vårdpersonalen ser det här varje dag. De arbetar på förloss-

ningen, på vårdcentralerna och på akuten. De möter oss genom livets alla skeden.

Jag har mött personal som berättar om patienter som inte har råd med sin medicin efter förändringar i högkostnadsskyddet som har gjort individens egen insats större. Sjuka äldre drabbas särskilt hårt. Tänk på vad det innebär att som vårdpersonal veta vilken behandling en människa behöver men samtidigt möta verkligheten att patienten kanske inte har råd att följa ordinationen.

Därför måste vi lyssna på vårdpersonalens vittnesmål. De ser hur politiska beslut och samhällsförändringar påverkar människor i praktiken, och vittnesmålen är tydliga.

En vårdcentralsläkare som har ett rimligt antal patienter att ansvara för skapar den mest effektiva och jämlika vården. Allmänläkarna måste också ha rimliga förutsättningar att göra sitt jobb. Det handlar om arbetsmiljö. Med ett rimligt antal patienter finns det bättre möjligheter att skapa kontinuitet, bygga förtroende och ge varje patient den uppmärksamhet som behövs. Men såväl patient som allmänläkare måste också känna tillit och förtroende för att resten av vården och välfärden har sina förutsättningar på plats, och det kräver sina resurser.

Fru talman! Våra gemensamma resurser ska gå till människor, vård och omsorg, inte till oseriösa aktörer som utnyttjar välfärdssystemen. Vi måste bekämpa välfärdsbrottsligheten, för det finns ingen större ofrihet än när man inte har hälsan. Att patienter i beroendeställning till vård riskerar sin livskvalitet hos en oseriös aktör är därför bland de värsta svek man kan tänka sig. Jag har i mitt tidigare uppdrag mött just dessa patienter och sett hur de har farit illa. Jag har sett att vi som välfärdsstat har arbete kvar att göra. Det kräver ett ledarskap som sätter patientsäkerheten först i alla lägen och i alla möten.

Fru talman! Vi kan inte tala om kvalitet utan att tala om arbetsvillkor. Vi kan inte tala om kontinuitet utan att ge personalen förutsättningar att stanna kvar. Vi kan inte kräva mer förebyggande arbete om verksamheterna ständigt tvingas fokusera på att få det dagliga arbetet att gå ihop. Därför behöver vi indexera statsbidragen till välfärden. När behoven stiger i en åldrande befolkning måste finansieringen följa med. Annars urholkas välfärdens resurser år för år samtidigt som behoven växer. Indexerade statsbidrag skulle ge bättre förutsättningar för långsiktig planering, stabil bemanning och verksamheter som kan arbeta förebyggande i stället för att enbart hantera akuta problem, för en jämlik välfärd byggs inte av goda ambitioner allena. Den byggs av människor som får rätt förutsättningar att göra sitt jobb.

Det finns ingen större ofrihet än när man inte har hälsan. Därför måste finansieringen följa verkligheten.

(Applåder)

Anf. 63 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! År 1981 erkände Sveriges riksdag svenskt teckenspråk som dövas förstaspråk. Sverige blev därmed det första landet i världen att ge ett teckenspråk ett sådant erkännande. Det var ett historiskt beslut.

År 2009 fick vi en språklag som slår fast att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket. Lagen säger också att den som är döv eller hörselskadad ska ges möjlighet att lära sig,

utveckla och använda språket. Det är tydligt, och det är ett ansvar som har beslutats i Sveriges riksdag. Men det är ju en sak vad vi skriver i våra lagar och en annan hur det fungerar i verkligheten.

Svenskt teckenspråk är ett eget språk med egen grammatik, egen historia och egen kultur. Det är dövas modersmål. Det är språket som används för att samtala, diskutera, uttrycka åsikter och vara en del av samhället. Ändå är dövas möjlighet att använda sitt språk långt ifrån självklar.

Fru talman! För att döva ska kunna delta i samhället på lika villkor är tillgången till teckenspråkstolk helt avgörande. Den som använder svenskt teckenspråk ska inte gång på gång behöva förklara varför det behövs en tolk, inte behöva försvara sin rätt att kommunicera på sitt eget språk, och rätten till kommunikation ska inte vara ett lotteri. Tänk dig vad det innebär att vara beroende av att det finns en tolk när du ska gå på ett möte, när du ska söka ett arbete, när du ska föra fram dina synpunkter, när du ska gå på ett föräldramöte eller när du ska engagera dig i en förening – sådant som vi hörande aldrig behöver fundera över.

Fru talman! Teckenspråk är inte ett hjälpmedel. Det är ett språk. Och teckenspråkstolkning handlar inte om någon extra service. Det handlar om att människor som använder olika språk ska kunna mötas och kommunicera på lika villkor. Vi pratar ofta om vikten av att människor engagerar sig i föreningslivet, i politiken och i samhällsdebatten. Men då måste vi också skapa likvärdiga förutsättningar för detta, för demokrati handlar inte bara om rätten att göra sin röst hörd. Det handlar också om att faktiskt ha möjlighet att delta, påverka och bli lyssnad på. Därför är tillgången till teckenspråkstolk så mycket mer än en praktisk fråga. Det är en fråga om språk, om jämlikhet och om demokrati.

Fru talman! I år har det gått 45 år sedan Sveriges riksdag erkände teckenspråk som dövas förstaspråk. Vi har en språklag som pekar ut samhällets ansvar. Men ett språk skyddas inte enbart genom att vi erkänner det i lagstiftningen. Det måste också finnas verkliga möjligheter att använda språket. Vi kan inte nöja oss med att säga att alla ska ha möjlighet att delta i demokratin om vi samtidigt accepterar att människor hindras från att delta på grund av bristande tillgång till tolk. Det handlar inte om särskilda förmåner. Det handlar om samma rätt att vara delaktig i samhället som andra. Vi har erkänt svenskt teckenspråk. Nu måste vi också leva upp till det ansvar som det erkännandet leder till.
(Applåder)

Anf. 64 MALIN MALM (S):

Fru talman! Det sägs att det första tecknet på civilisationen var ett läkt lårben. Att kunna få hjälp av andra vid ett benbrott som gjorde individen extremt sårbar för omvärlden inledde avstegen från ett liv som var brutalt, ensamt, plågsamt och djuriskt. I stället växte insikten om att vi alla gynnas om vi tar hand om varandra.

Bevisen för människans instinkt att värna varandra för vårt gemensamma bästa kom redan före det organiserade jordbruket, de stora städerna och konungarna och drottningarna. Men var i världen nådde den insikten längre än i vårt eget land, välfärdsstaten Sverige?

Den svenska välfärden är en stolthet för oss svenskar. Det är ofta den som kommer på tal utomlands, och den är ofta det första folk reagerar på med häpnad när de besöker vårt land. Den är ett löfte som alla i denna

församling gynnats av, nämligen att du har rätt att bemötas med respekt och omsorg oavsett var du bor och vilka dina föräldrar är.

Fru talman! Välfärdens löfte riskerar dock att brytas. De flesta märker det allra mest när saker går snett: när man har ett barn som inte får det stöd det behöver för att få en sjyst start i livet eller när man kontaktar vården och möter personal som stressad behöver rusa till nästa patient. Man märker det på minskade öppettider och avveckling av service samt genom exemplet med 84-åriga Rut, som förlorade söndagssteken på äldreboendet.

För dem som arbetar i välfärden är detta ständigt närvarande. Det handlar om svårigheterna att erbjuda villkor och status som lockar in tillräckligt många kvalificerade kollegor och om det konstanta behovet att springa snabbare och försöka arbeta effektivare – trots att duschen tar den tid som duschen tar. Samtidigt aviserar regeringen rekordsatsningar som snart äts upp av prishöjningar. De stora orden speglar inte den levda verkligheten.

Vi behöver därför värdesäkra välfärden så att stöden till välfärden följer prisutvecklingen, så att debatten om vår välfärd inte döljs bakom dimridåer om rekordsatsningar och så att människor kan leva i insikt om att man kommer att bemötas med den respekt man förtjänar.

För att det ska fungera måste vi såklart också bekämpa alla de marknadsmisslyckanden som spridit sig i den svenska välfärden. De leder till att resurser prioriteras fel, vilket gör att landsbygdsbor får sämre välfärd för pengarna än storstadsbor. De leder till att utländska riskkapitalbolag bygger lyxvillor för skattebetalarnas pengar, och de leder till att organiserad brottslighet infiltrerar omsorgen och driver HVB-hem som slungar ungdomar djupare in i kriminalitet.

Tidöregeringen har under fyra år accepterat att vi tappar kontroll över svensk välfärd. Det är dags för ett skifte. Vi måste göra upp med marknadsmisslyckandena, vi måste säkra att skattebetalarnas pengar går till just skattebetalarnas väl och vi måste göra upp med underfinansieringen av svensk välfärd.

(Applåder)

Migration och integration

Anf. 65 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! I december 2025 uppmätte Statistikmyndigheten SCB att 20,8 procent, det vill säga 2,2 miljoner människor i vårt land, är utrikes födda. Det betyder att var femte person har utvandrat från ett ursprungssamhälle, invandrat och immigrerat till det svenska samhället och antingen genomgått eller genomgår den språkliga, kulturella, sociala och ekonomiska resa det innebär att till syvende och sist bli svensk.

Det går att jämföra med när min pappa anlände till Sverige som politisk flykting år 1982. Då var andelen utomeuropeiskt födda i befolkningen bara 2 procent. Det ligger alltså sanning i att språk- och kulturmångfalden för bara några decennier sedan var en liten del av den svenska befolkningen.

Det ligger även sanning i att socialdemokratin och fackföreningsrörelsen ständigt avfärdat högerns liberala migrationspolitik. För oss har det dock aldrig handlat om invandringskritik i sig utan om insikten att hög arbetslöshet i kombination med liberal migrationspolitik kan leda till ökad arbetslöshet. Detta ställer arbetstagare mot arbetstagare i relation till arbetsgivaren, som vill sänka löner och försämra arbetsvillkor.

Vi om några vet att om arbetslösheten permanentas på höga nivåer tillkommer lågproduktiva jobb och låglönesektorer som undergräver förutsättningarna för Sverige att fortsatt vara ett tillväxtproduktivt och rikt land.

Fru talman! Den senaste mandatperioden visade Tidöpartierna att de saknade svar på de integrationspolitiska utmaningar Sverige har. Satsningarna på sfi och arbetsmarknadsutbildningar som leder till jobb uteblev. Arbetsförmedlingen betalade tillbaka hela 4,3 miljarder till statskassan i stället för att få människor i arbete. Man lade 1,5 miljarder på ett återvandringsbidrag som har fått allt fler att känna sig icke önskvärda i sitt eget samhälle.

EBO-lagens konsekvenser leder fortfarande till att 40–60 procent av samtliga asylsökande hamnar i våra utanförskapsområden. Detta försvagar förutsättningarna för integration. I stället för att verkställa fler utvisningar av dömda kriminella är det skötsamma och välintegrerade tonåringar som har tvingats lämna vårt land.

Fru talman! Jag förnekar inte att Sverige är ett förändrat land i dag. Välbekanta miljöer och gemensamma referensramar har förändrats. Språklig mångfald råder i ett samhälle som alldeles nyss hade enspråkighet som norm. Uppgiften är därför att jobba långsiktigt med att förena olika språkliga och kulturella bakgrunder med en tydlig svensk samhällskultur.

Vi socialdemokrater vill se ökad svensk samhällsgemenskap. Vi vill att den svenska integrationen ska bygga på två pelare: anpassning och jämlikhet. Anpassningen till det svenska samhället ska innebära krav på språk, samhällsorientering, värderingsgemenskap och deltagande i arbetslivet. Jämlikheten syftar till det som förenar oss alla oavsett vilken bakgrund man har, det vill säga rätten till jobb med kollektivavtalsenliga löner, rätten till kvalitativ utbildning och språk, rätten till bostad och boende i trygga bostadsområden oavsett var i landet man lever och rätten till likabehandling, respekt och icke-diskriminering.

Fru talman! Den rent existentiella frågan som integrationspolitiken ställer är om Sverige kan vara alla svenskars gemensamma hem – både för inrikes och utrikes födda. Det socialdemokratiska svaret på den frågan är givetvis ja.

(Applåder)

Anf. 66 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! Jag ser fram emot att fortsätta arbeta med de här frågorna under denna mandatperiod. Förra mandatperioden tog vi moderater verkligen tag i migrationsfrågan med våra kompisar i Tidö och inte sällan tillsammans med Socialdemokraterna, som nästan alltid röstade med oss i migrationsfrågorna.

Vi lade om kursen för det här landet just för att vi såg ett behov av att möjliggöra integration. De partier som däremot nästan aldrig var med oss i de här frågorna var Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som Socialdemokraterna nu avser att bilda regering med.

Jag måste ställa den här frågan till Lawen Redar nu när jag har chansen: Är det över huvud taget möjligt att upprätthålla en stram migrationspolitik när Vänstern och Miljöpartiet kanske snart sitter i Sveriges regering?

Anf. 67 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Resare, för frågan!

Det är helt riktigt att den svenska migrationspolitiken har lagts om. Anledningen är att det hos de allra flesta partier finns ett stort intresse för att arbeta med det som vi måste göra framgent, det vill säga integrationspolitik.

Tyvärr lämnar det moderata partiet en stor nota till den kommande regeringen i form av en mycket hög arbetslöshet. Senast jag tittade låg den på 7,8 procent. Vi har massarbetslöshet i det svenska samhället. Nu hoppas vi dock kunna bedriva en politik där vi ökar tillväxten i kombination med att vi reducerar arbetslösheten med kraft.

Som svar på frågan menar jag att det finns en fråga som förenar Centerpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, och det är ett aktivt integrationsarbete för att motverka segregation och utanförskapsområden och bekämpa arbetslösheten.

(Applåder)

Anf. 68 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! Det var inte svar på min fråga. Min fråga handlade inte om den framtida integrationspolitiken, där jag tror att vi behöver jobba tillsammans. Frågan jag ställde var: Kommer det att finnas någon som helst möjlighet att få Vänsterpartiet och Miljöpartiet att ställa upp på en stram migrationspolitik? När jag hör dem i debatten – jag tror att vi kommer att höra dem om en liten stund – handlar det alltid om att de vill öka invandringen till landet. Jag tror att det kommer att försvåra alla möjligheter till de integrationsåtgärder som vi annars skulle kunna vidta för att lösa problemen under mandatperioden, vilket kräver en stram migration. Kan de lösa det?

(Applåder)

Anf. 69 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan. Det är väldigt märkligt att i en talarstol påbörja en diskussion om hur regeringsförhandlingar ska se ut. Men en fråga där vi har tydliga överenskommelser gäller synen på det som gick alldeles för långt med Tidöpartierna, det vill säga utvisningen av välintegrerade människor som skött sig i det svenska samhället. Vi står inte för en kraftfull utvisningspolitik utan snarare för en stram migrationspolitik. Det är väl ingen hemlighet att vi socialdemokrater går längst i den frågan, eftersom vi vill ligga på EU:s miniminivå. Var de andra partierna står får vi inleda en förhandling om.

(Applåder)

Anf. 70 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Välkommen till migrationsdebatten, Lawen Redar! Vi har ju inte mötts i det här ärendet.

Jag kan konstatera att Lawen Redar har haft en intressant synpunkt. Hon har tidigare gjort en utredning av den migrationspolitik som förts av tidigare S-regeringar och har då riktat något som kanske kan ses som kritik mot att man inte tagit problemen på tillräckligt allvar och att mottagandet inte stått i paritet med de sociala, utbildningsmässiga och ekonomiska behoven, vilket har skapat en omfattande segregation.

Jag skulle gärna vilja höra en reflektion över det. Är Lawen Redar nöjd med den migrationspolitik som tidigare S-regeringar fört, före Tidöregeringen? Jag förstår att det kan finnas kritik mot den politik vi har fört. Men det vore intressant att höra ledamoten Redar reflektera över vad som kunde ha gjorts ytterligare för att förebygga de problem som vi alla har att hantera nu.

Anf. 71 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Ingemar Kihlström för en väldigt bra fråga. Det jag har ställt mig som mest kritisk till är faktiskt den uppgörelse från 2011 som Kristdemokraterna var en del av och som liberaliserade arbetskraftsinvandringen. Sverige fick därmed en av Europas mest liberala arbetskraftsinvandringslagstiftningar. Därefter kom den asylinvandringspolitik som man hade en överenskommelse om och som bidrog till att Sverige hade betydligt generösare regler än övriga EU-länder. Det gjorde också att de människor som kom till Sverige under ganska lång tid var fler än vi hade kapacitet att integrera. Det var vi socialdemokrater och Miljöpartiet som lade om den politiken 2015.

Den kritik jag har framfört till mitt eget parti är att vi borde ha ställt oss betydligt mer kritiska till den migrationspolitik som då fördes. Den har lett oss till ett läge med flera lågproduktiva sektorer och låglönebranscher där människor arbetar med arbetsuppgifter som de knappt får lön för. Det här är en allvarlig fråga för svensk tillväxt, och för att bryta och bekämpa segregationen måste man hantera den frågan.

Anf. 72 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar för reflektionen. Jag kan konstatera att de åtta regeringsåren inte ledde fram till den förändring som vi anser att vi har gjort. Det kan man ha olika åsikter om. Men jag skulle vilja höra en ny reflektion från ledamoten. Vilken bedömning gör ledamoten av möjligheten att bedriva en fortsatt stram migrationspolitik i det samarbetsteam som man nu målar upp? Under fyra år här i kammaren har S röstat med oss för merparten av våra förslag, men de andra tre partierna har röstat emot. Vad säger ledamoten om det?

Anf. 73 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att det finns en majoritet i Sveriges riksdag för en stram migration på EU:s miniminivå och för att hantera och utveckla ett arbete för stärkt integration. Jag ser gärna att Kristdemokraterna är med i ett arbete för att motverka framväxten av utanförskapsområden. Men tyvärr lyste sådana insatser med sin frånvaro under förra mandatperioden, i mycket för att samarbetet med Sverigedemokraterna motverkat ett sådant arbete. Nu hoppas jag att det ska finnas möjligheter till ett nationellt program för att motverka utanförskapsområden. Till det arbetet ser jag gärna att Kristdemokraterna ansluter sig.
(Applåder)

Anf. 74 MAGNUS RESARE (M):

Fru talman! Om man ska summera de senaste fyra årens Tidösamarbete kan man inte göra det med något annat ord än framgångsrikt. I fråga om

migrationen har vi verkligen ställt om landet till det bättre. Nu har vi den lägsta invandringen sedan 1985. Det är längre än vad jag har levt. Det var tvunget och nödvändigt, för vi hade en migration som inte på något sätt möjliggjorde integration. Därför tog vi tag i det här. På bara fyra år gick vi från att vara ett av de länder i Europa dit flest sökte sig till att vara ett av de länder dit absolut flest inte sökte sig. Det är bra, för nu kan vi äntligen ta tag i integrationen.

Vi har sett till att den som vill ta hit högkvalificerad arbetskraft kan få det på ungefär en månad. Man behöver inte längre vänta ett halvår eller ännu mer för att få hit den väsentliga medarbetare som man behöver. Det gör att fler högkvalificerade arbetstagare kan ta sig hit och vara en del av vår ekonomi.

Vi har också sett till att börja utvisa dem som begått brott i det här landet. Den som har begått en våldtäkt ska inte längre vara kvar i Sverige, om det inte är en svensk medborgare. För mig är det här väldigt naturligt. Men för tidigare regeringar har det inte varit det, då man inte sökt lösa det problemet. Jag tycker att det är jättebra att vi nu äntligen gör det här.

Vi har även börjat samarbeta i Europa i migrationsfrågorna. Vi ser att andra länder som vill Europa illa använder migrantströmmar som vapen för att slita sönder vår annars så starka union. Därför är det viktigt att vi fortsätter arbeta med andra länder i unionen för att hålla den yttre gränsen och hjälpas åt i den här viktiga frågan. Jag tror att vi behöver fortsätta ha borgerliga ministrar som åker och förhandlar i Bryssel med de andra länderna för att den svenska linjen, som vi nu har ett brett parlamentariskt stöd för, ska fortsätta gälla. Om vi skickar en vänsterpartist eller miljöpartist ned till Bryssel för att förhandla migrationspakt eller yttre gränsförhållanden är jag ganska säker på att den kommer att göra allt vad den kan för att förstöra det vi nu har byggt upp med stöd av ungefär 80 eller 85 procent av ledamöterna i den här kammaren.

Jag vill att vi fortsätter med borgerlig migrationspolitik. Vi kan gärna göra det hand i hand med socialdemokratin, men tyvärr tror jag inte att det går, med tanke på Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Om vi får förnyat förtroende, vilket jag hoppas, är det ett löfte från mig att vi kommer att se till att fortsätta göra Sverige till ett bättre land för alla människor som kommit hit av rätt anledning – alla människor som går till jobbet eller skolan varje dag, vill vara en del av samhället och inte begår brott. Det gäller majoriteten av alla som kommit hit. Men de få som förstör för alla andra, svenskar eller invandrare, ska inte vara kvar här.

Därför har vi gått fram med reformer, såsom den avseende bristande vandel. Vi har gjort det svårare att bli svensk medborgare för dem som inte blivit en del av samhället. Vi har också gjort det enklare att utvisa personer som begått väldigt allvarliga brott men inte är svenska medborgare.

Det har varit en bra mandatperiod. Jag hoppas och tror att vi kan få fyra år till, men det återstår att se. Vi hade i dag en statsministeromröstning som gick bra. Låt oss hoppas att omröstningen snart om en moderat statsminister också går bra!
(Applåder)

Anf. 75 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! I år kommer Sverige att ta emot bara 350 kvotflyktingar, trots Moderaternas löfte om att hbtqi-personer, kvinnor och barn skulle

prioriteras. Vi konstaterade redan förra mandatperioden att detta inte skedde, eftersom antalet kvotflyktingar sänktes till 900. Men i år lyckas man alltså bara ta emot 350 – i bästa fall.

Är det ledamoten Resares uppfattning att Moderaterna har prioriterat hbtqi-personer, kvinnor och barn när man fullständigt har svikit löftet om att ta emot 900 kvotflyktingar?

Anf. 76 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! Vår linje är alltjämt att vi ska ta emot 900 kvotflyktingar per år. Så har det varit. Att det inte söker sig fler än 350 hit är kanske svårt att lasta politiken för – eller lätt att lasta politiken för. Att människor väljer att inte söka sig hit är inte en konsekvens av vårt beslut eftersom det beslutet gör det möjligt för 900 människor att komma hit. Jag förstår inte riktigt hur det kan vara något att beskylla politiska motståndare för att det inte kommer fler än 350. Det är helt okej att upp till 900 kommer hit.

Vi har sagt att det inte ska vara en högre nivå än så eftersom vi behöver ta hand om de människor som redan är här, och vi har sagt att vi ska prioritera den grupp som ledamoten nämner – och det gör vi alltjämt.

Anf. 77 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Jag är nästan i chock! Ledamoten vet alltså inte att det är UNHCR som tar hit flyktingar. Det är inga kvotflyktingar som söker sig till Sverige. De räcker inte upp handen och säger att de vill åka till Sverige. De väljs ut av oss och tas hit. Då är det Moderaternas fel att det inte har valts ut 900 kvotflyktingar som får komma till Sverige eftersom det inte har skrivits direktiv om att det skulle ske i de två första vändorna.

Ledamoten Resare har inte ens koll på vad en kvotflykting är, och då förstår jag att man inte prioriterar den frågan.

Anf. 78 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! Det var en möllersk tolkning av vad jag sa. Det är klart att det är så.

Det är inte så att vi har sagt nej till UNHCR om att skicka hit 900 människor. I stället är det så att inte fler än 350 personer har valt att söka sig hit via UNHCR.

Om UNHCR har brister i sin förmåga att få hit kvotflyktingar bör Möller ställa frågan till dem, inte till oss. Vi har genom våra regelverk gjort det möjligt att ta hit 900 människor per år. Vi väljer då att prioritera hbtq-personer, till skillnad från Socialdemokraterna, som hellre lät dem sitta kvar i flyktinglägren. Det tycker jag var fel av socialdemokratin.

Anf. 79 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Gång på gång hör vi Moderaterna dela upp invandrare i de som kom hit av rätt anledning – de som arbetar och gör rätt för sig – och de som begår brott och förstör. Den första gruppen ska få stanna, och den andra gruppen ska utvisas.

Men när vi tittar på verkligheten ser vi tonårsutvisningar, brexitutvisningar, utvisningar av medarbetare i vården, företagare som utvisas, trots att de inte bara arbetar utan också ger andra arbete. Åtta månader gamla bebisar utvisas när föräldrarna får stanna. Snart kommer vi att se ännu fler

orimliga utvisningar; mammor som ställs inför valet om abort eller utvisning till följd av Tidös politik. Det är dags att sluta prata om att de som gör rätt för sig får stanna med Moderaternas migrations- och utvisningspolitik.

Anf. 80 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! Det är helt sant att vi tycker att de människor som kommer hit av rätt skäl – de som har flyktingskäl, de som väljer att bli en del av samhället och de som inte begår brott – ska ha rätt att vara kvar i Sverige.

Det har varit tydligt under mandatperioden att vi har lagt om politiken, och vi har stoppat tonårsutvisningarna genom lagstiftning. Vi är till och med beredda att titta på om det behöver tillföras något till lagstiftningen.

Vi har också sagt att de människor som begår brott i landet ska utvisas. Så var det inte när ledamoten Hirvonen och hennes kompisar styrde landet. Då lät man den som hade begått en våldtäkt vara kvar i landet. Då lät man den som hade begått förnedringsrån vara kvar i landet. Det var ingen utveckling som jag eller många andra i landet tyckte var särskilt positiv. Tvärtom ville vi vända den onda spiralen.

Vi har gjort det enklare och snabbare för högkvalificerad arbetskraft att komma hit och jobba. Vi har sett till att få stopp på tonårsutvisningarna. Lagen trädde i kraft för en vecka sedan, och vi kommer att se till att göra Sverige bättre under nästa mandatperiod också.

Anf. 81 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Låt Moderaternas tid vara slut nu. Låt oss byta riktning.

Man säger att man har stoppat tonårsutvisningarna, men man har i själva verket bara skjutit upp en del tonårsutvisningar till 21 års ålder. Många kommer att utvisas trots att de inte ens fyllt 21 med regeringens nya familjesplittrande försörjningsregler.

Fru talman! Det är mycket snack om att de som gör rätt ska få stanna, men verkligheten är något helt annat för Moderaterna.

Anf. 82 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! Sanningen är att tonårsutvisningarna har varit en konsekvens av ett regelverk som Miljöpartiet och deras vänner låg bakom och som de under åtta år i regering lät kvarstå.

Jag tyckte inte att det var något positivt över huvud taget, och det var därför vår regering tog tag i frågan och såg till att det genom skarp lagstiftning som trädde i kraft för ungefär en vecka sedan blev slut på tonårsutvisningarna. Vi har sagt att vi är beredda att göra lagstiftningen ännu vattentätare om det behövs. Det här är fråga om människor som gör rätt och ska få vara kvar. Det är Moderaternas politik i frågan.

Anf. 83 JENNIFER MERELAID HANKINS (V):

Fru talman! Den som flyr har inget val. De allra flesta människor som befinner sig på flykt kommer från ett fåtal länder som lider under krig, svält och förtryck. Det är länder som Afghanistan, Sudan och Ukraina. UNHCR uppskattar att 40 procent av dem som är på flykt är barn.

Den som tar med sina barn på någon av världens osäkra och farliga flyktvägar har inget val. Själv står jag här i dag för att mina morföräldrars

flyktingbåtar en gång i tiden välkomnades till Sverige. Den sortens välkomnande av människor lyser i hög grad med sin frånvaro i dag.

För Vänsterpartiet är målet självklart en värld där människor inte behöver fly. Men vi alla vet att det kräver ett mycket långsiktigt arbete för att skapa fred, global klimaträttvisa, ekonomisk jämlikhet, jämställdhet och frihet att vara den man är. Vägen dit är nog längre än någonsin med tanke på det osäkra världsläget i dag. För oss står målet att höja ambitionsnivån fast, så att människor ska slippa fly sina hem.

Under tiden behöver Sverige vara en klar och tydlig röst för asylrätten – som är en mänsklig rättighet – genom att ge skydd åt dem som behöver det. Det måste också vara möjligt för anhöriga att återförenas i Sverige utan orimligt högt ställda krav. Familjeåterförening är också en mänsklig rättighet.

Sverige behöver också värna om de människor som vi redan har välkomnat hit, alla som börjat bygga sina liv här. Vi måste upphöra med de orimliga utvisningarna av människor som redan kallar Sverige sitt hem.

Tidöregeringens utvisningspolitik har varit, och är, djupt skadlig för vårt land. Familjer har splittrats och splittras än i dag. Tonåringar har utvisats till länder de inte har någon relation till, småbarn och tanter hotas av utvisning och runt om i landet har våra kollegor i både välfärden och andra branscher ställts inför utvisningshot.

Under de inledande veckorna i denna riksdag har vi kunnat ta ett första steg för att stoppa de vansinniga tonårsutvisningarna på riktigt. Det är ett gott tecken på att vi både vill och kan bättre än de senaste årens oberäkneliga migrationspolitik. Här vill jag särskilt tacka er runt om i landet som har höjt era röster, berättat om de orimliga utvisningarna och engagerat er dag och natt i olika rörelser för att skapa förändring.

Fru talman! Det finns mycket inom flykting- och migrationspolitiken där vi har olika uppfattningar. Men några grundläggande idéer och värderingar tycker jag vi borde kunna enas om framåt, nämligen att Sverige ska ha en rättssäker och förutsebar asyl- och migrationsprocess, att vi ska behandla människor med respekt oavsett ursprung och att vi ska säkerställa barns rättigheter enligt barnkonventionen. Vidare ska vi sluta använda migrationspolitik för att sprida misstro eller rasism; det har vi verkligen fått nog av i det här landet.

Det är dags att Sverige slutar behandla delar av befolkningen som oönskade passagerare. Jag tycker att det i stället är dags att arbeta för en human migrationspolitik i Sverige.
(Applåder)

I detta anförande instämde Daniel Bernmar (V).

Anf. 84 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! Jag delar genuint uppfattningen att Sverige alltid ska ha rättssäker myndighetsutövning på alla områden. Det är centralt i vår demokratiska stat.

Jag har en fråga till ledamoten. Vänsterpartiet talar ofta och gärna om att man inte delar socialdemokratins uppfattning att en stram migrationspolitik är ett gott ändamål. Kan Vänsterpartiet ge något besked om hur förhållningssättet kommer att vara gentemot socialdemokratin om man

ingår i en regering? Kommer man att acceptera ord om stram migrationspolitik i en sådan konstellation?

Anf. 85 JENNIFER MERELAID HANKINS (V) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för intresset för de kommande regeringsförhandlingarna, men som ledamoten förstår kommer vi inte att avhandla detta i kammaren i dag.

Vänsterpartiet står för en human migrationspolitik, och hur vi samarbetar framöver är en fråga om förhandlingar och kompromisser. Jag må vara ny i riksdagen, men jag är ingen duvunge när det gäller politiska förhandlingar och samarbete med olika partier i många svåra frågor. Jag är övertygad om att vi kommer att kunna ha goda samtal och landa i en gemensam politik.

Anf. 86 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! Det var ett jätteintressant besked. Den humana migrationspolitiken är alltså inget annat än ett spelkort i en förhandling. Det är ju ett besked till de svenska väljarna som röstade på ledamotens parti att man faktiskt är beredd att förhandla i denna fråga.

Det är jättebra om ni vill vara med och driva en stram migrationspolitik, men jag tror inte att riktigt alla era väljare var beredda på att ni skulle släppa detta för att få ministerposter. Men nu lärde vi oss något nytt om Vänsterpartiet – något vi har gjort många gånger de senaste veckorna. Men ni är duktiga som står på er.

Anf. 87 JENNIFER MERELAID HANKINS (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet står för en human migrationspolitik. Alla partier går till val på sin egen politik. Sedan samarbetar man, vilket ledamoten säkert känner väl till genom sin egen erfarenhet.

Vi kommer givetvis att diskutera alla frågor och gemensamt landa i den politik som förhandlingarna leder till, med den kommer jag inte att gå in på här i dag.

Anf. 88 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD):

Fru talman! Det vi debatterar i dag handlar om så mycket mer än bara paragrafer och lagtexter. Det handlar om vilket Sverige vi vill ha, ett Sverige med ordning och reda, med trygghet och med en integration som fungerar.

För Kristdemokraterna är svaret tydligt: Sverige behöver en stram, rättvis och långsiktig migrationspolitik. Vi ska ställa krav, vi ska värna tryggheten och vi ska säkerställa att migrationen fungerar i praktiken. Men vi ska också kunna se människan bakom varje ärende, för medmänsklighet och tydliga krav är inga motsatser. De är grunden för en ansvarsfull migrationspolitik.

Fru talman! År 2022 fick vi Tidöpartier svenska folkets mandat att lägga om migrationspolitiken, och tillsammans har vi genomfört ett nödvändigt paradigmskifte. Sverige har gått från en politik med alltför svaga krav till en politik där ansvar, integration och respekt för våra lagar står i centrum.

Migration handlar inte bara om hur många som kommer till Sverige. Den handlar också om vad som händer när människor väl är här. Lär man sig svenska? Kommer man i arbete? Kan man försörja sig? Kan barn växa upp i trygghet? Det är frågor vi måste våga ställa. Vi kan inte acceptera att människor fastnar i segregation och utanförskap. Vi kan inte låtsas att integrationen löser sig av sig själv.

En politik som inte fungerar i verkligheten är inte ansvarsfull. Därför behövdes en omläggning.

Men, fru talman, en stram migrationspolitik får aldrig bli en stelbent migrationspolitik. Ordning och reda innebär att vi också måste kunna rätta till regler som får orimliga konsekvenser.

Precis detta visar arbetet med den så kallade tonårsventilen. Att unga människor som kom till Sverige som barn riskerade att utvisas när de fyllde 18 år trots att deras föräldrar och familj finns här var en situation vi behövde hantera. Därför arbetade vi kristdemokrater tillsammans med övriga Tidöpartier fram en förändring, en ventil som ger unga vuxna mellan 18 och 21 år möjlighet att beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning till föräldrarna när lagens förutsättningar är uppfyllda. Detta visar att vi kan upprätthålla en reglerad invandring och samtidigt ta hänsyn till unga människor som riskerar att hamna i kläm.

Vi har också varit pådrivande för att stärka rättssäkerheten för konvertiter genom att inrätta en särskild samordnare. Den som riskerar förföljelse på grund av sin tro måste få en noggrann och rättssäker prövning.

Det är bland annat så här vi förenar ordning och reda med respekt för människans värde.

Fru talman! Ibland framställs det som om vi måste välja mellan att ställa krav och att visa medmänsklighet. Det är ett falskt val. Vi kan kräva att människor följer våra lagar och samtidigt säkerställa rättssäkerheten. Vi kan värna familjen och samtidigt ha ordning på anhöriginvandringen. Vi kan stå upp för en stram migrationspolitik och samtidigt vara beredda att agera när regler får orimliga konsekvenser. Det är inte svaghet. Det är inte inkonsekvens. Det är att ta ansvar.

Fru talman! Vi kristdemokrater kommer att fortsätta arbeta för en migrationspolitik som fungerar både för Sverige och för den enskilda människan. Den som kommer hit och gör rätt för sig ska kunna bygga en framtid. Våra lagar ska gälla, fattade beslut ska respekteras och integrationen ska stärkas. Det är inte genom kravlöshet vi bygger gemenskap eller genom stelbenthet vi visar medmänsklighet, utan det gör vi genom att förena ansvar med respekt för varje människas värde. Det är så vi stärker integrationen, skapar trygghet och bygger ett Sverige som håller ihop.

Anf. 89 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! ”Det handlar också om vad som händer när människor väl är här”, sa Ingemar Kihlström.

Ja, det handlar om huruvida mamman som har flytt krig ska tvingas uppfostra sina barn på länk för att KD har röstat igenom en familjesplittringslag eller om hennes barn ska få resa till tryggheten hos sin mor och få känna värmen av en riktig kram. Det handlar om huruvida unga kvinnor som Darya och Donya ska utvisas till kvinnoförtrycket i Iran medan resten av familjen lever kvar i Mölndal i skräck för vad som ska hända vid nästa bombanfall i Iran. Det handlar om huruvida mammor ska ställas inför valet

utvisning eller abort på grund av att försörjningskrav för familjeåterförening tillämpas även på familjer som redan finns i Sverige.

Nu ska vi byta riktning.

Anf. 90 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Det är intressant att ledamoten Hirvonen tar upp ett antal exempel på det vi har gjort – det som i många hänseenden borde ha gjorts – men väljer att utelämna det vi har gjort som följer den riktning Annika Hirvonen talar om.

Under de sju år Miljöpartiet satt i regering fördes det inte fram ett enda förslag gällande hur man löser tonårsutvisningar för unga 18–21 år, och det fördes inte heller fram ett enda förslag för att förbättra rättssäkerheten för konvertiter.

Det är lätt att stå här i kammaren och kritisera, men när det gäller verklig handling visar det sig att Miljöpartiets fagra ord i kammaren inte omsätts i politik när man får ansvaret att styra landet.

Vi har sett till att skärpa de regler som behövde skärpas för att få ordning på migrationen. Vi är också beredda att justera dem, precis som vi nu har gjort i den diskussion som förs i utskottet. Vi ser till att det blir handling.

Anf. 91 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Om Kristdemokraterna hade lyssnat på mig och andra som varnade för konsekvenserna av att stryka formuleringen om särskilt ömmande omständigheter i utlänningslagen 2023 hade vi inte sett alla de tonårsutvisningar vi nu har bevittnat. Om Kristdemokraterna hade lyssnat på våra varningar i augusti hade vi inte sett lika många utvisningar av ungdomar under 21 som vi nu riskerar att se den närmaste tiden. Vi hade heller aldrig ställt kvinnor som redan fått asyl i Sverige inför valet mellan utvisning och abort. Det är KD:s politik, och den ska det bli ett slut på.

Anf. 92 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att det är som att hälla vatten på en gås att debattera med Annika Hirvonen. Man tar aldrig ansvar för det man inte har gjort, men det som borde ha gjorts annorlunda lyfts alltid fram.

Vi kan konstatera att den här regeringen har både hanterat tonårsutvisningarna och sett till att minska dem. Tonårsutvisningarna har nämligen de facto funnits sedan 2016 och faktiskt minskat de senaste åren, och det har gjorts av den här regeringen. Vi kan konstatera att vi ser till att det vi säger blir verklighet.

Anf. 93 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Lagrådet varnade i somras för att Sverige kommer att bryta mot asylrätten. Man sa att människor som har rätt till skydd inte kommer att få det på grund av att Kristdemokraterna med flera avskaffade rätten till offentligt biträde i asylprocessen. Nu visar det sig att tre av fyra asyladvokater inte längre åtar sig asyluppdrag. Det innebär att farhågorna som fanns nu börjar förverkligas, det vill säga att Sverige har börjat bryta mot grundläggande mänskliga rättigheter.

Min fråga till Ingemar Kihlström är: Vad har du att säga till de asylsökande som kommer hit och har rätt till asyl men som nekas det på grund av Kristdemokraternas beslut?
(Applåder)

Anf. 94 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Det är alltid intressant att möta Ola Möller. Han verkar ha replikskiftesuppgiften i dagens debatt även om han inte har varit med och debatterat ämnet, och det är ju alltid inspirerande.

Vad gäller biträde i asylärenden kan vi konstatera att Sverige har lagt sig på en nivå som motsvarar den i resten av Europa. Med Ola Möllers resonemang följer alltså inga andra länder i Europa heller reglerna. Då blir kanske motfrågan tillbaka till Ola Möller: Är det här ett av de löften som Ola Möller är villig att ge för att öppna upp för en avsevärt öppnare migrationspolitik – att man ska återinföra de mycket generösa regler för biträden i asylärenden som gällde? Är det ett av löftena för att få med MP och V på detta? Eller handlar det om andra regler i det vi har ändrat när man nu står här i talarstolen och säger att man ska bedriva en stram och rättvis migrationspolitik?

Vi bedriver en migrationspolitik på en nivå som motsvarar den i Europa. Det verkar Ola Möller inte vilja göra.

Anf. 95 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Det är ju beklämmande att Ingemar Kihlström inte minns att vi hade en gemensam reservation i det här ärendet när vi behandlade produkten i somras. Hade han gjort det hade han inte behövt ställa sina frågor. Givetvis ska vi ha rättssäkra asylprövningar.

Det är ett hyckleri av stora mått som kammaren får bevittna här. Först står man och säger att man har höjt rättssäkerheten för konvertiter och att det är viktigt. Men människor som kommer till det här landet med en enkel önskan om asyl, och som har rätt till det, nekas i Ingemar Kihlströms Sverige. Det är ett hyckleri av stora mått.

Anf. 96 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Jag väljer att inte sänka mig till den låga nivå som Ola Möller håller i debatten. Jag kan bara konstatera att det under Ola Möllers partis regeringstid – åtta år – inte gjordes ett jota för att skärpa och förbättra rättssäkerheten för konvertiter. Vi ser problemen och gör något åt dem.

Att Ola Möller vill vara generös förstår jag. Vi är i ett scenario där det kommer att bli en allt annat än stram migrationspolitik om vi – bevare mig väl – får en socialdemokratisk regering.

Anf. 97 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! I dag står vi i den nya riksdagens första riktiga kammardebatt om migration, och det låter lite likadant som före valet.

Någonting fundamentalt har dock förändrats: Majoriteten har skiftat – inte med många röster, men med tillräckligt många. Svenska folket har underkänt Tidöpartiernas vansinniga, samhällssplittrande utvisningspolitik. Man har sagt nej till tonårsutvisningar, nej till att utvisa våra medarbe-

tare i sjukvården och äldreomsorgen och nej till att slita små barn från deras föräldrar. Det blåser varmare vindar nu.

Fru talman! Det första jag gjorde tillsammans med varenda ny kollega i Miljöpartiets riksdagsgrupp var att lämna in en motion om att stoppa tonårsutvisningarna på riktigt. På vårt första sammanträde i socialförsäkringsutskottet gick vi samman – socialdemokrater, centerpartister, vänsterpartister och miljöpartister – om ett gemensamt utskottsinitiativ för att snarast få på plats en stopplag, ett moratorium, för tonårsutvisningar. Och i går ställde sig alla partier bakom initiativet.

Detta, fru talman, är politik på riktigt. Redan innan regeringsförhandlingarna är färdiga har arbetet för att vända den här omänskliga och orimliga utvisningspolitiken börjat.

Det är många som förväntar sig att vi nu vänder migrationspolitiken också på andra områden. Min mejlkorg fylls av meddelanden från de människor som drabbades av Sverigedemokraternas kvittningsfusk och nu inte kan bli svenska medborgare. Jag får meddelanden från människor som har levt i Sverige länge men drabbats av brexitutvisningar.

Det finns även en oro för vad som ska hända med alla spårbytare. Det handlar om människor som har arbetat i Sverige – som har haft rätt att stanna här och arbeta – men som på grund av Tidöpartiernas utvisningspolitik fick beskedet: Tack, men nej tack! Du har bidragit. Du har arbetat, betalat skatt och gjort allting rätt, men nu ska du och din familj skickas härifrån.

Dessa människor väntar fortfarande på att regeringen ska uppfylla sitt löfte att stoppa de här utvisningarna. Det handlar om 4 700 människor som har gjort allt det där som Simona, Ulf med flera har sagt att man ska göra för att få stanna.

Fru talman! Det återstår mycket arbete innan vi har tagit itu med alla dessa problem. Men vi på den rödgröna sidan har en gemensam beslutsamhet om att byta riktning och stoppa de orimliga utvisningarna.
(Applåder)

Anf. 98 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är ganska respektlöst av Hirvonen att stå i talarstolen och måla upp en bild av att väljarna röstade mot tonårsutvisningar och andra hemskheter som hon nämner, ungefär som om vår sida av politiken skulle ha varit för tonårsutvisningar. Ledamoten Hirvonen är fullt medveten om att vi stoppade det här genom en lag som trädde i kraft för bara några dagar sedan.

Under förra mandatperioden jobbade vi för att det ska vara rättvist vad gäller vem som ska få vara kvar och vem som ska åka hem. Den som begår brott ska åka hem, men den tonåring som går i skolan och sköter sig ska få en chans att vara kvar.

Jag tycker att man kan vara ärligare i debatten än att måla upp det som om i princip 49,5 procent av Sveriges befolkning skulle vara för det Annika beskriver och att 49,7 procent skulle vara emot. Det är ju inte sant.

Jag skulle vilja ställa en fråga till ledamoten Hirvonen. Du säger att den nya lagstiftningen måste träda i kraft snarast. När är snarast?

Anf. 99 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag tror inte alls att svenska folket vill ha tonårsutvisningar. Alla opinionsundersökningar visar att en majoritet av väljarna i alla partier säger nej till det vansinnet. Ändå stoppade Tidöpartierna inte tonårsutvisningarna.

På min minut kommer jag inte att hinna beskriva alla hål i den så kallade ventilen. Den har stora hål som det viner luft genom och som människor faller ned i. Utvisningarna får fruktansvärda konsekvenser.

Ta till exempel att åldersgränsen för när man får stanna höjs från 18 till 21 år. Men lägg då till det nya försörjningskravet, som innebär att föräldrar med flera barn måste ha en skyhög lön för att en 19-åring ska få vara kvar.

Anf. 100 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! Annika Hirvonen använde inte en sekund av sin minut till att svara på min fråga.

Jag försökte svara respektfullt på din fråga när du tog replik på mig, och jag förväntade mig samma respekt tillbaka.

Vårt utskottskansli har sagt att det kommer att ta mellan nio månader och ett år innan utskottsinitiativet som lades fram häromdagen blir färdig lagstiftning. Men det har jag inte hört Annika Hirvonen säga en enda gång till alla de tonåringar som nu förväntar sig att hon ska lösa detta på två veckor.

Jag tycker att man ska vara ärlig och säga att det här tar ett år. Det finns ingen quickfix, men det vågar man inte säga.

Anf. 101 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det kan vara så att Moderaterna är okej med att det tar ett år, men det är inte jag. Ett år är inte snarast. Så lång tid ska det inte ta.

Det finns ytterligare hål i den lagstiftning som Moderaterna tog fram. Det handlar bland annat om möjligheten att söka studieuppehållstillstånd. Då måste man ha ungefär en kvarts miljon på kontot och dessutom kunna betala kanske 100 000 kronor per år i studieavgift – annars får man nej också på den grunden.

Vi måste stoppa det här nu.

Anf. 102 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag måste, trots att flera timmar har gått, påminna ledamöterna – även de som har varit med ett tag – om att vi inte använder tilltalet du och dig i replikskiften. Alla ledamöter talar via talmannen, enligt riksdagens praxis. Jag påminner om detta eftersom förhållningsreglerna naturligtvis ska gälla alla.

(MAGNUS RESARE (M): Jag ber om ursäkt.)

Vi noterar det.

Jag påminner eftersom alla ska känna att vi försöker behandla alla ledamöter lika.

Anf. 103 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Tack för möjligheten att göra ett inlägg i den allmänpolitiska debatten!

Vi är mitt uppe i ett teknikskifte som påverkar oss alla. Det kanske aldrig har varit så svårt att begripa hur snabbt det går och på vilket sätt det påverkar oss.

För 20 år sedan lånade jag en digital systemkamera av en god vän. Då pågick en debatt om huruvida analog film eller det digitala var att föredra. Något år senare påbörjade jag en fotografutbildning. Jag tänkte att jag skulle bli fotograf. Under den utbildningen slog smartphones igenom. Plötsligt var fotografyrket ingenting man skulle satsa på. Var och en kunde ju fota bättre med smarta telefoner.

År 2022 lanserades Chat GPT, och den publika modellen blev tillgänglig för en bredare allmänhet. Sedan dess har modellerna utvecklats i en rasande takt. Faktum är att man inte längre behöver en kamera eller ens en telefon för att göra en bild. Du kan prompta och få en bild tillbaka. Givetvis kommer AI-bilder inte att kunna ersätta bilderna på barnen eller de fantastiska Kodak moments man upplever i sitt liv, men detta visar vilken hastighet teknikutvecklingen går i.

Jag vill kort beröra de tekniska, etiska och politiska aspekterna av AI-frågan.

Inom vården pågår forskningsprojekt runt om i landet, bland annat i Stockholm och Lund, för att med AI-stöd öka träffsäkerheten vid bröstcancerscreening. Resultaten är redan mycket lovande.

AI kan korta handläggningstiderna, effektivisera de offentliga tjänsterna och inte minst påverka brottsbekämpningen. Norsk polis använder AI-verktyg för att identifiera misstänkta förövare och utsatta barn i utredningar av sexuella övergrepp på nätet.

Tekniken kan redan i dag underlätta för oss och fungera som bollplank både privat och i jobbet. Man kan göra appar, bygga webbsidor och 3D-modellera utan att ha mer kunskap än att skriva en prompt.

Om tekniken används fel kan det såklart gå snett. AI-system misstänks redan användas i krig, med många civila offer. Det finns deepfakes och påverkanskampanjer. Det demokratiska samtalet påverkas. Under sommaren uppmärksammades hur AI-agenter bröt sig loss från säkra miljöer och genomförde it-attacker.

AI-utvecklingen kommer med en enorm kostnad. Den driver på den stora datacenterutbyggnaden, och det finns en risk att energikostnaderna förs över på hushållen. Jag tycker inte att vanliga hushåll ska lösa denna utbyggnad. Utvecklingen av datachip och ny beräkningskraft drar till sig enorma investeringar. Går det fel påverkas det globala finansiella systemet.

Att de här agenterna blir mer tillgängliga och mer kraftfulla ställer stora krav på flera branscher och på att fler människor kan ställa om snabbt, flera gånger, under hela yrkeslivet.

Vi måste fråga oss vem tekniken är till för och till vad vinsterna kommer att användas. Vi ser hur USA och Kina har växlat upp medan EU ligger efter. Vem äger datan? Vem kontrollerar systemet?

Sverige behöver öka tempot. Vi har precis fått ett valresultat, och den gamla regeringen fick kasta in handduken. Den regeringen skar ned på folkbildningen – trots att AI-kommissionen rekommenderade stora insatser för folkbildning och omställning – och försämrade a-kassan för dem som blir arbetslösa.

Vi behöver öka samhällets och politikens kunskap om AI. Den senaste tiden har AI-utvecklingen och debatten tagit enorm fart. Det här är ett försök från mig att lyfta fram dessa frågor. Jag hoppas att vi kan återkomma till AI-frågan under mandatperioden.
(Applåder)

Anf. 104 JAN RIISE (MP):

Fru talman! Tack till ledamoten Vepsä för en snabb och omfattande beskrivning av läget just i dag!

I går kväll hade jag möjlighet att prata med ett ganska stort antal medlemmar i mitt parti, Miljöpartiet, om AI. Det var både roligt och utmanande med många olika åsikter, funderingar och frågor. Många uppehöll sig vid säkerhetsfrågorna, och det är förståeligt. Rapporter om incidenter, intrång och annat har duggat tätt den senaste tiden.

Många uttrycker oro över vad som sker och vad som kan tänkas ske i en nära framtid. En rad initiativ har presenterats för att bromsa utvecklingen, bland annat en deklaration från Norges statsminister Jonas Gahr Støre och Finlands president Alexander Stubb. Det handlar om att företag, stater och det internationella samfundet ska ta ökat ansvar för mänsklig ledning, tillsyn och kontroll av de mest avancerade AI-modellerna.

Sveriges regering valde att inte skriva under deklarationen, vilket jag tycker är väldigt olyckligt. En övergångsregering ska förvisso inte ta tydligt politiska initiativ, men det finns utrymme för internationellt samarbete som inte är politiskt kontroversiellt. Den här deklarationen har skrivits under av ett trettiotal länders statschefer från höger till vänster, så det borde inte vara något problem för svensk del.

Fru talman! Ett annat orosmoln är arbetsmarknaden. Vi ser fortfarande inte riktigt vartåt det drar iväg när det gäller branscher och yrken. Men det går väldigt fort, och det finns alla skäl att studera utvecklingen noga.

Jag menar, fru talman, att det är nödvändigt att mobilisera myndigheter som Arbetsförmedlingen och Yrkeshögskolan så att de är beredda att göra insatser med relativt kort varsel. Detta behöver ses över och inkluderas i myndigheternas instruktioner för de kommande åren. Att vara orolig för den egna sysselsättningen är ingen bra drivkraft, och vi ska naturligtvis göra vad vi kan för att minska denna oro.

Fru talman! Det är självklart viktigt vad vi säger och gör i denna kammare och vad regeringen gör och föreslår. Men vi är också – på gott och ont – beroende av vad som sker inom EU och vilka diskussioner som förs i Europaparlamentet.

Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen höll nyligen sitt anförande i parlamentet om tillståndet i Europeiska unionen och uttryckte då en tydlig roll för EU när det gäller att bidra till säkerheten kring Al men också till utvecklingen inom specifika områden. Den digitala suveräniteten för Europa betonades, men von der Leyen öppnade också för nya samarbeten inom området, till exempel med Kanada och Storbritannien.

Miljöpartiet ingår i den gröna gruppen i EU-parlamentet, och där diskuteras förstås också AI-frågor. För Sveriges del deltar vi bland annat genom våra parlamentariker och bygger vår AI-politik på vad som sägs och sker inom EU. Jag tänker att det är tillsammans vi kan utforma något som är bra för Sverige.

Ibland talar vi om flernivåstyrning, oftast med en referens till våra tre nivåer i Sverige: lokal, regional och nationell. Jag tycker att man borde tänka i fem nivåer – utöver dessa tre också EU och i någon mån FN. Det kanske inte är optimalt, men det är det bästa vi har.

Det finns mer att göra inom fältet, inte minst när det gäller stora techbolags önskemål om mark, energi och infrastruktur i Sverige så billigt som möjligt. Vi får säkert skäl att återkomma till det under mandatperioden.

Slutligen, fru talman: Klimatfrågorna och AI hänger nära samman, dels genom de enorma uttagen av mineraler, energi och vatten, dels genom de möjligheter AI innebär för framsteg inom klimatanpassningen. Om jag hade haft tid skulle jag ha sagt något om pingviner i det sammanhanget, men det får bli en annan gång.

Anf. 105 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Det brukar sägas att världen står inför ett teknikskifte av ett slag som vi aldrig skådat förr, i alla fall inte sedan ångmaskinen slog igenom på 1800-talets mitt.

Utvecklingen av artificiell intelligens, i vardagslag kallad AI, går verkligen i raketfart. För inte så länge sedan kunde människan på gatan på sin höjd ställa frågor i någon chattapp och få ett svar som var mer fel än rätt – ett ganska kasst svar, helt enkelt. I dag läser vi rubriker om hur AI-verktyg hackar det australiensiska sjukvårdssystemet och att den australiensiska folkvalda regeringen får veta det först flera månader senare.

Visst finns det möjligheter med utvecklingen kring AI, och visst finns det risker. Man ska varken bli teknikoptimist, och tro att AI kommer att lösa alla våra problem, eller teknikpessimist, och tro att AI kommer att innebära att *Terminator 2* snart är verklighet och inte fiktion. Man ska vara ärlig och krass och inte måla verkligheten i vare sig rosenrött eller mörkgrått.

Fru talman! Sverige står inför en rad utmaningar och problem. Det är väldigt få av dessa utmaningar och problem som beror på att demokratin har varit alltför utbredd och att det varit alltför många politiker som har varit benägna att ta tag i frågor, att lägga sig i och att använda den makt som egentligen finns i politiken och demokratin. De krafter som inte tror på demokratins kraft vill gärna framställa det som att det skulle vara så. Men det stämmer inte. Faktum är att det är just politikers ovilja att lägga sig i samhällets problem och utmaningar som har skapat många av vår tids problem.

Fru talman! Vi ser exakt samma mönster som vi har sett i 30–40 år när det kommer till AI-utvecklingen. Det är marknadskrafter som tillåts härja fritt. Det är stora bolag och miljardärer som säger: Politiker och människor ska helst inte lägga sig i, utan det här sköter vi.

Vi har sett det förut. Samma tankegods har lett till okontrollerade vinster i skolan, skenande vinstjakt i vården och ökade klyftor mellan människor i vårt land. Några har allt; andra har inget.

Fru talman! Jag är i grunden teknikoptimist, och även mitt parti är teknikoptimistiskt. Det är tveklöst farligare med gammal teknik än med ny teknik. Men låt oss inte vara handlingsförlamade inför den nya tekniken! Det finns med all sannolikhet stora produktivitetsvinster som kan göras med AI, inte minst inom arbetslivet. Monotona arbetsuppgifter kan försvinna. Arbetet kan göras mer lustfyllt och effektivt – det är jag helt säker på – men bara om politiker tar ansvar och agerar.

Alla vinster från denna utveckling kan dock inte tillåtas hamna i fickorna på de företagsledare som driver utvecklingen inom AI. Vinsterna måste komma löntagare till del. AI-utvecklingen får inte leda till att ojämlikheten ökar ytterligare eller till att makten över produktionsmedlen, i de här fallen AI-verktygen, ytterligare koncentreras till ett fåtal företag och i praktiken ett fåtal personer. Det är inte oviktigt eller irrelevant att agera mot denna utveckling. Det är tvärtom mycket, mycket viktigt och högst relevant.

Fru talman! Vi lever i en tid då rikedomar och makt koncentreras och har koncentrerats till allt färre händer. Vi lever också i en tid då allt färre företag får allt större makt över människors liv. AI används redan i dag för en alltmer detaljerad övervakning och kontroll över löntagares tid på arbetet. Det är en utveckling som inte kan tillåtas fortgå utan att folkets valda företrädare agerar.

Även om det också bland företag och företagsledare finns de som tar ansvar för hur AI utvecklas och används är dessa i absolut minoritet. Det behövs en stark motkraft, och denna motkraft behöver vara vi folkvalda. Det är vi som ska arbeta för att människor ska få bättre liv, för att produktivitetsvinsterna fördelas jämlikt och för att människor inte ska vara i händerna på några få företag och människor som nästan bara bryr sig om just detta: makt och rikedom.

I en demokrati tillhör makten folket och inte en liten, självutvald elit.

(Applåder)

Utbildning och forskning

Utbildning och forskning

Anf. 106 ZINAIDA KAJEVIC (S):

Fru talman! Förskolan är en av de viktigaste verksamheter vi har i välfärdssamhället. Det är där grunden läggs för ett livslångt lärande. Förskolan ska ge alla barn, oavsett bakgrund, en trygg, lärorik och jämlik start i livet. Samtidigt gör förskolan det möjligt för föräldrar att arbeta, studera och bidra på sitt sätt.

För att förskolan ska kunna leva upp till sitt uppdrag krävs en god kvalitet. Det behövs små barngrupper, hög personaltäthet och fler utbildade och kompetenta pedagoger. Språkutvecklingen behöver vara god, och ett bra stöd behöver ges till alla barn för att skapa en trygg övergång mellan förskola och skola. Allt detta kräver resurser.

Vi socialdemokrater menar att välfärdens resurser ska användas just till välfärden. Vi vill därför att överskott i fristående förskolor och pedagogisk omsorg ska återinvesteras i verksamheten. Skattemedel avsatta för barnens utbildning och omsorg ska gå till barnen och inte ges som aktieutdelning till ett fåtal ägare. När ekonomiska intressen tillåts konkurrera med barnens bästa riskerar kvaliteten att bli lidande.

Under många år har marknadstänkandet fått allt större inflytande i skolan och förskolan. När stora koncerner har vuxit fram har den demokratiska kontrollen minskat. Vi ser hur skattemedel lämnar verksamheterna samtidigt som kommuner kämpar med ekonomin, med minskande barnkullar, med att behålla små förskoleenheter i glesbygden och med att behålla kompetent personal.

Föräldrar och barn är inga vanliga konsumenter. Det är svårt att bedöma kvaliteten i en förskola på samma sätt som för andra tjänster. Därför fungerar inte marknadens mekanismer där.

Tidigare i år genomförde tidningen Sydsvenskan en omfattande granskning av ett flertal fristående förskolor i Malmö. Ett av de fall som lyftes fram var en förskola där två ägare tillsammans hade plockat ut 27 miljoner kronor i vinst under de senaste sex åren. Detta är pengar som hade kunnat användas till just mindre barngrupper och behöriga pedagoger.

Vissa fristående förskolor har en betydligt lägre andel förskollärare och kompetent personal per barn. Kommunerna har väldigt svårt att ta hänsyn till detta i sina granskningar. De har inte rätt att göra det.

Därför vill vi ta tillbaka kontrollen för att stoppa vinstjakten och säkerställa att pengarna används där de gör mest nytta: i verksamheten och för barnen. Vi socialdemokrater vill också ge kommunerna större inflytande över nyetableringar och expansioner av fristående förskoleverksamheter.

I grunden handlar detta om vilken förskola man vill ha. Vi vill ha en förskola där barnens behov kommer först, där kvalitet går före aktiebolagens lönsamhet och där varje skattekrona används för att ge barnen bästa möjliga start i livet.

Avslutningsvis vill jag säga att barnens framtid ska väga tyngre än ägarnas vinst.

(Applåder)

Anf. 107 OLLE OLSON (M):

Fru talman! Det är första skoldagen på läsåret. Sommarvärmen har inte hunnit lägga sig, och utanför skolans korridorer är det precis lika lugnt och tryggt som hemma på gatan i stan. I ett klassrum i Kalmar sitter 20 elever böjda över sina böcker – riktiga böcker. Det är tyst men förväntansfullt.

Mamma och pappa har berättat om tiden då de gick i skolan. Deras klassrum och skola präglades av stök, bråk och gängrekrytering. Det känns så främmande och långt borta. Hur kunde det ha skett här, i Sverige?

Läraren har tid att undervisa, ingen telefon surrar i fickan och ingen elev lämnas efter. Flickan längst bak, vars föräldrar aldrig klarade skolan, räcker upp handen. Hon kan svaret, som nästan alltid. Om tolv år står hon i en operationssal, redo att rädda livet på den som en gång sa att hon inte skulle bli något.

Pojken bredvid ska bli elektriker. Han är stolt över det, för i det här Sverige har en yrkesutbildning samma status som en akademisk examen. I Rinkeby och i Ronneby lämnar fler ungdomar än någonsin gymnasiet med fullständiga betyg. Gängen är ett minne blott. Detta är vad Sverige kan och ska vara.

Fru talman! Vi väljer inte våra föräldrar. Vi väljer inte heller den tid vi föds in i, men vi väljer vad vi gör med vår tid i skolan. Sveriges utbildningssystem ska bygga på likvärdighet och jämlikhet men också höga förväntningar på varje elev. I klassrummet spelar det ingen roll var dina föräldrar kommer ifrån, vad de heter i efternamn eller vad de tjänar. Betyget ska spegla vad du kan. Detta är det mest jämlika löfte ett samhälle kan ge, för kunskap har inget efternamn.

Men vi vet också vad som händer när löftet bryts. En misslyckad skolgång är den gemensamma nämnaren bakom alltför många liv i utanförskap och kriminalitet. Som lärare har jag sett det på nära håll, och jag vet därför att en gymnasieexamen är det bästa vaccinet mot just utanförskap. Det är aldrig för sent. Den som misslyckades vid 16 kan lyckas vid 30. Vill du sadla om eller välja en annan väg börjar resan med utbildning. Det viktiga är inte var du kommer ifrån utan vart du är på väg.

Fru talman! De senaste fyra åren har vi vänt skolans riktning. Vi har gått från skärmar till böcker, från stök till studiero och från kravlöshet till kunskap. Från och med i höstas är skoldagen mobilfri i hela grundskolan. Lärare och rektorer har fått verktyg för att skapa ordning och studiero. Skolverket arbetar med nya läroplaner där grunderna, att läsa, skriva och räkna, alltid kommer först.

Vi har påbörjat en genomgripande renovering av friskolesystemet, där oseriösa aktörer ska bort och skattepengar ska gå till undervisning. Mycket är ännu ogjort, men för Moderaterna ligger riktningen klar: Vi ska ha en kunskapsskola där ordning och reda, kunskap och fakta står i centrum, där lärare får vara lärare, med mindre administration och mer tid till undervisning, och där betygen går att lita på. Vi ska ha en vuxenutbildning och en yrkesutbildning som ger en andra chans till alla som behöver den.

Fru talman! Utbildning är den största möjliggöraren i det här landet. Den gör inte alla lika, men den ger alla en likvärdig chans. Framtiden ska inte ärvas. Den ska förtjänas, formas och förverkligas utifrån varje individs slit, flit och vilja att skapa sin egen framtid. Flickan längst bak i klassrummet, som tar sig från utanförskapet till operationssalen, är inte en visionär målbild. Hon är vad svensk skola ska göra möjligt.
(Applåder)

Anf. 108 KAROLINA WIDERBERG (SD):

Fru talman! Jag hade inför mitt första anförande lite svårt att bestämma mig för vad jag skulle prata om, men i fredags besökte jag min skola för att träffa elever och kollegor. Då passade jag på att ventilera min obeslutsamhet, varpå en lärare sa till mig: ”Lyft jourklasser. Det har vi pratat mycket om.” Det tänker jag lyfta i dag, om än lite kort.

Fru talman! Inkludering har använts flitigt och har vägt tungt i svensk skola under lång tid. Principen är att alla elever ska få plats i ett och samma klassrum, oavsett vilka enskilda behov de har.

Vad har vi egentligen för inkludering i svensk skola i dag? Är det inkludering när 20 elever sitter på en lektion och verkligen vill lära sig någonting men ett fåtal elever stökar och stör och ibland till och med hotar andra elever och lärare? Är det inkludering när en lärare inte längre orkar eller vill gå till jobbet på grund av arbetsmiljön som gör att den tvingas agera ordningsvakt eller polis i stället för att undervisa?

Fru talman! Är det verkligen inkludering när dessa elever får stanna kvar i klassrummet och gång på gång misslyckas? Svaret är enkelt: Nej, det är inte inkludering. Dagens havererade klassrumsmiljö är inte inkluderande. Detta är ett stort svek mot lärare och elever.

När jag lyfter jourklasser eller akutskolor handlar det om att återupprätta elevernas mest grundläggande rättigheter i skolan: rätten till kunskap, trygghet och studiero. En jourklass är varken bestraffning eller exkludering utan en möjlighet. Det är ett sätt att ge elever med en problematik en trygg och resursstark miljö med duktiga lärare som varje dag kan möta dem där de är. Samtidigt ger vi resten av klassen den arbetsmiljö och möjlighet till utveckling som den har rätt till.

Fru talman! Jag tänker ofta på de kollegor som har lämnat läraryrket i förtid på grund av just arbetsmiljön och arbetsbelastningen. Ingen av dem efterfrågade mer värdegrundsprat eller fler tjusiga policydokument. De efterfrågade stöd och möjligheten att faktiskt få undervisa.

Jourklasser eller akutskolor är en viktig del av det stödet. Därför är det dags att återinföra en skola där trygghet, ordning och studiero är viktigt på riktigt.

Anf. 109 UMIHANA RASOVIC (V):

Fru talman! I Sverige ska den som vill utbilda sig kunna göra det, oavsett om man har föräldrar som kan hjälpa till ekonomiskt eller inte. Det ska vara möjligt att studera på heltid utan att tvingas välja mellan att klara sina studier och att ha råd att betala hyra och mat.

Men verkligheten för många studenter ser inte ut så i dag. Studiemedlet ligger under EU:s gräns för låg ekonomisk standard. Samtidigt ökar kostnaderna i samhället, och hyrorna stiger. För tre av fyra studenter täcker inte studiemedlet deras levnadsomkostnader. Ungefär var fjärde student uppger att de inte har råd med vård och mediciner.

Därför tycker vi i Vänsterpartiet att bidragsdelen i studiemedlet är alldeles för låg. Att höja studiemedlet är inte en lyx. Det är en investering i människors möjlighet att utbilda sig.

Det borde även införas ett semestertillägg i studiemedlet. På så sätt kommer studenterna att kunna klara av ekonomin även under sommaren.

Fru talman! I dag kan den som studerar på högskola eller annan eftergymnasial utbildning normalt få studiemedel i högst 240 veckor. Men den förväntade utbildningstiden har blivit längre utan att tiden för studiemedlet har förlängts. Ett sådant exempel är läkarprogrammet. Detta medför att studenter har förbrukat det högsta antalet veckor med studiemedel innan de hunnit ta examen. Det finns därmed en risk, fru talman, att studenter hoppar av studierna innan de tagit examen.

Riksrevisionens granskning av studiemedlet visar på problemet med att studiemedelstiden i dag är för kort och att studiemedlet därmed inte räcker för hela utbildningstiden. Granskningen visar att nästan var fjärde läkarstudent har förbrukat sina studiemedelsveckor innan utbildningen är slutförd – en andel som kommer att öka i och med att läkarutbildningen förlängts till sex år.

Dessutom följer livet inte alltid en rak linje. Efter flera år i arbetslivet kan viljan att byta yrkesbana växa fram, eller så behövs kompletterande utbildning för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Därför behöver reglerna för att få ytterligare studiemedel ses över.

Fru talman! Utbildning är en av våra viktigaste gemensamma investeringar. Det handlar om kompetensförsörjning. Det handlar om möjligheten att byta bana i livet. Men framför allt handlar det om människors frihet att forma sin egen framtid. Därför ska ingen behöva fråga sig: Har jag råd att studera? Frågan ska vara: Vad vill jag utbilda mig till?

Utbildning ska vara till för alla – inte bara för dem som har råd.

(Applåder)

Anf. 110 CAROLINE SCHMIDT (C):

Fru talman! Om jag säger bokstäverna KAA hoppas jag att alla här i kammaren vet vad de betyder: kommunernas aktivitetsansvar.

När jag under mina år som oppositionsråd i Hudiksvall lyfte de här frågorna i fullmäktige var det faktiskt inte självklart för ansvariga skolpolitiker vad bokstäverna betydde.

Fru talman! Det borde oroa oss. Bakom de här tre bokstäverna finns nämligen unga människor – unga som inte har klarat skolan, unga som inte går på gymnasiet, unga som inte har ett arbete.

Nästan 70 000 ungdomar omfattades under ett år av kommunernas aktivitetsansvar. Det är inte bara en siffra. Det är unga människor som riskerar att börja vuxenlivet utanför samhällsgemenskapen. För mig, fru talman, är det ett politiskt misslyckande.

Centerpartiet tror starkt på människans förmåga – men då måste samhället också ge människor en rimlig chans.

Bakom många berättelser finns samma önskan: Jag vill tillbaka – till skolan, till kompisarna, till ett jobb, till livet. Sverige behöver dessutom alla som kan arbeta.

För mig handlar det om vårt samhällskontrakt – att få klara skolan, att få sitt första jobb och sin första lön, att kunna flytta hemifrån, få kompisar och känna sig behövd.

Fru talman! Det går att göra skillnad. I min hemkommun Hudiksvall har under det senaste året det kommunala Jobbcentrum tillsammans med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, vården och Samordningsförbundet byggt vägar tillbaka för de här ungdomarna. En behöver utbildning. En annan behöver ett jobb. En tredje behöver först ett sammanhang. Då måste vi börja där människan är.

Här finns bara vinnare. Ungdomarna får en framtid, företagen får arbetskraft och samhället får fler människor i arbete.

Fru talman! Vi kan inte lösa detta i stuprör. Vi behöver ha en hängränna mellan kommunen, regionen, staten, skolan, vården och arbetsmarknaden.

Centerpartiet vill också förebygga att barn och unga över huvud taget hamnar här. Därför måste stödet till att läsa, skriva och räkna sättas in tidigt.

Fru talman! Jag är ny här i kammaren och ny i arbetsmarknadsutskottet. Men en sak vet jag redan: Vi får inte ge upp om de här ungdomarna. Centerpartiet kommer inte att göra det. Jag hoppas att vi tillsammans i riksdagen kan säga till dem: Vi ser er, vi behöver er och vi tänker hjälpa er tillbaka.

Det är vårt samhällskontrakt!

(Applåder)

Anf. 111 LIZA-MARIA NORLIN (KD):

Fru talman! Skolan har öppnat och öppnar dörrar för så många barn. Oavsett vem man är eller vilka förutsättningar man har är skolan en plats där man kan utvecklas och där alla har möjlighet att forma sin egen framtid.

Det finns därför goda skäl att tro på svensk skola, att tro på Sveriges barn och att tro på Sveriges ungdomar. Detta förutsätter dock att vi, vuxenvärlden, inte sviker, inte stoppar huvudet i sanden och inte ger upp.

Frågan bör dock ställas om det är svensk skola som är i kris, som vissa hävdar, eller om det är svensk skola som behöver ta hand om resultatet av vår tids tillkortakommanden.

När 28 procent av eleverna lämnar grundskolan utan fullständiga betyg, när ungefär var femte elev lämnar gymnasiet utan fullständiga betyg, när 71 procent av tjejer mellan 16 och 24 år lider av psykisk ohälsa, när omkring var tionde elev återkommande har en känsla av rädsla i skolan och när omkring var tionde elev regelbundet utsätts för mobbning, då har vi ett ansvar – ansvaret att se barnet och ungdomen inte bakom utan framför siffran, ansvaret att förstå roten till att det är som det är, ansvaret att agera och ansvaret att göra allt vi kan för att ge barnen, föräldrarna, rektorerna och lärarna det stöd, de verktyg och den frihet de behöver för att skapa en skola av lärande, trygghet och framtidstro.

Men, fru talman, låt oss också prata om alla elever som går till skolan varje dag, som knäcker läskoden, som är ett stöd för en klasskamrat så att livet känns lite lättare att leva, som kämpar för det där betyget för att kunna nå sin dröm. Låt oss prata om alla de nyexaminerade elektriker som går till ett jobb dagen efter examen och om alla fantastiska studenter som springer ut inför varje sommar för att möta vuxenlivet.

Varje barn är unikt och har unika förutsättningar och möjligheter. Låt då skolan vara en plats som ger utrymme för just detta! En jämlik skola är inte en likadan skola. En jämlik skola bygger på valfrihet, att vi har en mångfald av skolor och att varje elev blir sedd.

En elev som blir sedd vågar mer. En elev som känner sig trygg lär sig mer. Vi vet att en elev som har sovit gott, som har haft tid att röra på sig och som har mer av gemenskap än skärmtid mår bättre. Kristdemokraterna har under fyra år i regering jobbat hårt för att stärka detta, men mer behöver göras.

Låt oss aldrig blunda för utmaningar och problem, men låt oss heller inte glömma att skolan öppnar dörrar för så många barn runt om i vårt land. Låt också det vara vår skolberättelse. Tro på Sveriges barn! Tro på svensk skola!

Anf. 112 MOHAMED ABDUKANI (MP):

Fru talman! Det är en ära att stå i riksdagens kammare som riksdagsledamot för Miljöpartiet från Eskilstuna i Sörmland. Jag tar med mig erfarenheter från kommunpolitiken. Där har jag varit gruppledare och mött lärare, fackliga företrädare och andra som varje dag arbetar för att våra barn och unga ska få en bra utbildning och en bra start i livet.

Nu tar jag med mig deras erfarenheter och röster in i riksdagen. För mig är det jätteviktigt att politiska beslut också tar hänsyn till verkligheten i våra skolor.

Fru talman! Jag vill lyfta en oro som jag har fått med mig från Sveriges Lärare i Eskilstuna. Regeringens reform för att lärare och förskollärare ska få mer tid för planering och uppföljning är viktig. Lärare behöver tid för sitt pedagogiska uppdrag. Men frågan är hur reformen ska fungera i kommuner som redan har tvingats skära ned verksamheten till bristningsgränsen.

I Eskilstuna har förskolan och skolan genomgått hårda besparingar under flera år. Facket beskriver hur personalen redan i dag går på knäna, hur bemanningen har minskat och hur det särskilt i förskolan saknas utrymme för det grundläggande pedagogiska uppdraget.

Både facket och personalen ser positivt på reformen om fem timmars administrativ tid i förskolan och hoppas att det ska göra skillnad. Men i Eskilstuna är den pedagogiska utvecklingstiden i dag bara en och en halv timme. Det finns därför en oro för att de statliga medlen inte ska räcka och att kommunen själv måste skjuta till pengar för att nå upp till fem timmar.

Fru talman! Regeringen har på sikt avsatt knappt 2,6 miljarder kronor per år för reformen, som träder i kraft nästa år, 2027. Samtidigt har bland annat Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, och Almega Utbildning påpekat att de faktiska kostnaderna kan bli betydligt högre.

Fru talman! Eskilstuna kan inte vara ensamt om den här situationen. Därför vill jag fråga: Hur tänker regeringen säkerställa att kommuner som till exempel Eskilstuna får tillräckliga resurser för att genomföra reformen utan att det leder till ytterligare besparingar i förskolan och skolan?

Anf. 113 OLLE OLSON (M) replik:

Fru talman! Det låter mycket behjärtansvärt när ledamoten talar sig varm för att Sveriges lärare ska få mer tid till planering, till att rätta prov och till att vara de fantastiska pedagoger de är i skolor runt om i Sverige. Min fråga gäller hur man ska få ihop det här när man samtidigt gick till val på att förkorta arbetstiden. Lärare ska alltså jobba färre timmar varje vecka. Samtidigt vill ledamoten och hans parti att lärarna ska ha mer tid för planering och rättning.

Hur ska ni få ihop detta när ni samtidigt vill att lärarna ska gå hem efter lunch?

Anf. 114 MOHAMED ABDUKANI (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

En bra skola och förskola är grunden för frihet, jämlikhet och ett samhälle som håller ihop. Lärare ska vara lärare, och de behöver tid till att planera och genomföra sitt pedagogiska arbete.

Lärare ska vara lärare. Miljöpartiet har i sitt budgetförslag satsat mer pengar än Tidöregeringen på utbildning och forskning. Därför har vi möjlighet att genomföra de insatser som vi beskriver i vår budget.

Anf. 115 OLLE OLSON (M) replik:

Fru talman! För upplysnings skull är det den här regeringen som har säkerställt att Sveriges lärare får den tid de behöver till planering, rättning, undervisning och allt det som ryms inom det pedagogiska ansvar som man har.

Frågan kvarstår. Hur ska man säkerställa att Sveriges lärare får mer tid till undervisning, rättning och planering, som Miljöpartiet uppenbarligen vill, när man samtidigt säger att Sveriges lärare ska gå hem efter lunch?

Anf. 116 MOHAMED ABDUKANI (MP) replik:

Fru talman! Man kan inte bygga en bra skola med en glädjekalkyl. Sveriges Kommuner och Regioner påpekar att pengarna inte kommer att räcka till regeringens reform. Facket påpekar att insatsen kommer att bli dyr. Almega säger att det här kommer att landa hårt. Hur ska reformen finansieras?

Anf. 117 HANNA SCHÖLANDER (L):

Fru talman! Skolan är ett av våra viktigaste områden. Barn och unga är vår framtid. Skolan är platsen där alla barn får chansen att bli den de kan bli, oavsett var de växer upp eller vad föräldrarna har i plånboken. I skolan ska alla barn få samma möjligheter, kunskap och framtidstro.

Skolan ska ge varje barn en bra start i livet. I skolan ska man känna nyfikenhet, motivation och att det är roligt att få lära sig, träffa klasskamrater och prova på något nytt. Alla barn ska känna sig trygga, bli sedda och skaffa vänner. Skolan ska vara en plats man längtar till.

Men så ser det inte ut i dag. Skolan i Sverige tillhör de stökigaste i Norden. Var tredje elev upplever ofta eller alltid att det är stökigt, och hot och våld mot lärare har ökat med 150 procent de senaste tio åren.

Vi har haft en skola där mobilen har blivit det centrala i klassrummet i stället för nyfikenhet och böcker. Läxan i svenska ges på stenciler som trycks ned i ryggsäcken tillsammans med den blöta handduken från gympan. Stök och överfulla klassrum har blivit vardag.

Fru talman! Så kan vi inte ha det. Det är inte den start i livet vi vill ge våra barn.

Liberalerna har de senaste åren genomfört den största reformen inom skolan på 30 år, med miljardsatsningar. Vi har gått från skärm till pärm, sett till att våra barn och unga har böcker att läsa i skolan och tagit bort störande moment som mobiler under skoldagen. Vi har stärkt lärarnas roll och skapat ordning och reda. Men vi behöver göra mer. Det behövs mer trygghet i klassrummet.

Varje elev behöver en egen lärobok i varje ämne. Lågstadiet ska vara skärmfritt, och förskolan måste få krav på minst 100 timmars högläsning. Vi behöver ge våra barn och unga en framtid. Skolan behöver mer ordning och reda.

Därför vill vi i Liberalerna ha max 20 elever per klass. Vi vill införa hjälpklasser för stökiga elever och ge ett starkare mandat för läraren att leda undervisningen i klassrummet. Då kan den stökiga pojken få hjälp i en liten grupp, och den ambitiösa flickan slipper vara kuddflicka. Läraren måste få vara lärare och ha tid med varje elev. Med mindre klasser får vi mer studiero och trygghet.

Men det viktigaste av allt är att vi för våra barns framtid måste förstatliga skolan. Kommunaliseringen och avregleringarna har gjort svensk skola till ett postkodlotteri, där det skiljer 70 000 kronor mellan den kommun som satsar mest och den som satsar minst. Detta kan vi inte fortsätta med.

Fru talman! Jag återkommer till det som är viktigt: våra barns framtid. Vi behöver en skola där alla får samma förutsättningar, kunskap och fram-

tidstro, med böcker, trygghet och ordning och reda. Då behövs liberal skolpolitik.

Anf. 118 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Våld i unga parrelationer ökar. Hbtqi-personer möter i allt större utsträckning hat, hot och trakasserier för att de är de personer de är. Intoleransen bland unga växer. Destruktiva maskulinitetsnormer hejas på. Könssjukdomar får ny spridning. Och sextortion, sexuell utpressning, är en ny verklighet på nätet.

Detta är bara några exempel, men fakta, siffror och information gällande detta går att hitta i olika Brårapporter, i undersökningar från Forum för levande historia, i artiklar från RFSU, RFSL och Ecpat men också i berättelser från lärare och elever själva.

Fru talman! Detta är information som vi inte bara kan rycka på axlarna åt. Det är en varningssignal om att något går fel i vårt samhälle – om en negativ utveckling som måste stoppas.

Vad valde då Tidöregeringen och Sverigedemokraterna att göra i detta läge? Jo, samtidigt som behovet av kunskap om samtycke, relationer, jämställdhet och respekt är större än någonsin valde den förra regeringen att försvaga sexualundervisningens ställning i skolan. Det är att gå åt fel håll.

Fru talman! Det finns fortfarande en föreställning om att sexualundervisning bara handlar om sex – om kondomer, könssjukdomar och hur barn blir till. Men sexualundervisning är mycket mer än så. Det handlar till exempel om att en ung tjej ska förstå att svartsjuka och kontroll inte är kärlek, att unga killar ska lära sig bryta negativa maskulinitetsnormer och att unga ska kunna känna igen destruktiva relationer och hederskultur, förstå sina egna gränser och respektera andras. Det handlar om att varje ung människa, oavsett vem man är och vem man älskar, ska känna att man har rätt att finnas och att vara trygg.

Sverige var ett föregångsland när sexualundervisningen blev obligatorisk 1955. Sedan dess har generation efter generation fått en undervisning som har utvecklats i takt med samhället, med nya kunskaper och en större förståelse för jämställdhet, samtycke och relationer – fram till nu. För första gången riskerar nästa generation att få sämre förutsättningar.

Fru talman! Skolinspektionen har redan konstaterat att sexualundervisningen brister. Den blir alltför ofta ytlig, den är ojämlik över landet och många lärare känner sig osäkra inför dessa svåra frågor.

Då borde det politiska svaret vara självklart. Vi behöver stärka undervisningen. Vi behöver ge lärare bättre stöd, bättre förutsättningar och mer kunskap – inte försvaga det gemensamma ansvaret. Vi kan inte å ena sidan förfäras över mäns våld mot kvinnor, ungas utsatthet och det växande hatet mot hbtqi-personer om vi å andra sidan försvagar ett av de verktyg som ska förebygga just detta.

Det handlar om respekt, samtycke och allas lika värde. Menar vi allvar med att vi vill stoppa detta, bryta intoleransen och skapa ett tryggare samhälle måste det börja i skolan med våra barn och unga.

(Applåder)

Anf. 119 MATILDA EKEBLAD (M):

Fru talman! Jag tänkte i dag prata om ett ämne som jag inte har kunnat sluta tänka på de senaste veckorna. *Ekot* har gjort en kartläggning som

visar att 850 barn inte kom tillbaka till skolan efter sommarlovet. Kommunerna vet inte var dessa 850 barn befinner sig, men de är inte i klassrummet.

I vissa fall finns det kanske en enkel förklaring. Man har flyttat och bytt kommun, och informationen har inte kommit fram. Men andra barn har förts ut ur Sverige mot sin vilja, av sina egna familjer. Vi vet att det handlar om flickor som gifts bort, barn som könsstympas och pojkar som skickas på uppfostringsläger för att de inte lever som familjen vill.

Regeringen har de senaste åren tagit viktiga steg för att bekämpa det hedersrelaterade våld och förtryck som finns i Sverige. Vi har stärkt skyddet för utsatta barn och infört en möjlighet att förhindra att de förs ut ur landet mot sin vilja. Vi har tagit initiativ till ett nationellt frånvaroregister och har fått en ny socialtjänstlag på plats. Det är bra, och det förebyggande arbetet måste fortsätta.

Men i dag vill jag framför allt prata om de fall där det värsta redan har hänt: de barn som redan förts bort. Hur får vi hem de barnen igen?

Fru talman! För över 20 år sedan stod Fadime Sahindal här i riksdagen och vädjade till oss att inte blunda för hedersförtrycket. Mycket har hänt sedan dess, men så länge det finns barn som vi inte har lyckats skydda har vi misslyckats. Barnen behöver få veta att Sverige inte har glömt dem, att vi inte har gett upp och att vi kommer att göra allt vi kan för att hjälpa dem hem till Sverige igen.

I dag gör organisationer som Glöm aldrig Pela och Fadime, GAPF, ett ovärderligt arbete för att de som utsätts för hedersförtryck ska få det stöd som de förtjänar. Vi ska vara tacksamma varje dag för att de finns. Men det kan aldrig vara ideella organisationers ansvar att rädda svenska barn som har förts bort. Det är statens ansvar.

Alltför ofta blir svaret till de här barnen att de behöver ta sig till en svensk ambassad för att få hjälp. Men hur ska en flicka som har gifts bort och hålls instängd hos en helt ny familj kunna ta sig till en ambassad? Hur ska en pojke som är på ett uppfostringsläger i ett land han aldrig tidigare varit i kunna ta sig till en ambassad? Vi kan inte och ska inte lägga över ansvaret på barnen.

Det finns stora brister i vårt system i dag. Vi måste se över vilka verktyg vi ger till socialtjänsten och till de myndigheter som behövs för att hitta, hjälpa och få hem de här barnen. Vi måste stärka skyddet för barns medborgarskap, och vi måste se till att alla berörda myndigheter gör allt i sin makt för att barnen ska komma hem igen. Vårt ansvar upphör inte vid Sveriges gräns.

De barn som vågar berätta, de som vågar be om hjälp och de som vågar stå emot sina egna familjer visar ett enormt mod. Det minsta vi kan göra är att visa dem samma mod. Vi måste i handling visa att vi inte har gett upp om dem, att vi finns där och att Sverige faktiskt hjälper och skyddar. Målet ska självklart vara att varje klassrum ska vara fyllt av förväntansfulla barn efter sommarlovet och att ingen stol ska stå tom. Men om en stol ändå skulle stå tom får vi aldrig sluta kämpa för att det barnet ska komma hem igen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Olle Olson (M).

Anf. 120 MIKAEL STRÖMBERG (SD):

Fru talman! Hur mycket är ett barns liv värt? Många skulle svara att det är ovärderligt. Verkligheten i många av landets kommuner visar dock något helt annat.

I min hemkommun Eskilstuna har Sverigedemokraterna under flera år motionerat om att all förskolepersonal ska få en årlig utbildning i första hjälpen, olycksfallshantering, hjärt-lungräddning och hantering av luftvägsstopp. Svaret från Socialdemokraterna, som har styrt kommunen i över 100 år, har dock alltid varit detsamma: avslag. Motiveringen har varit att det är för dyrt. Enligt kommunens egna beräkningar rör det sig om cirka 600 000 kronor.

Socialdemokraterna anser alltså att 600 000 kronor är för mycket för en modell som kan utgöra skillnaden mellan liv och död för alla barn i kommunens förskolor. Samtidigt kan samma politiker lägga hundratusentals kronor – ibland miljontals kronor – på exempelvis offentlig konst. Det kan handla om en förkromad äppelskrutt, en flytande moderkaka, eller, som i min hemkommun, en hög med rödmålade plankor. Det är en skamlig prioritering.

Missförstå mig inte: Jag har ingenting emot offentlig konst. Det finns mycket konst som jag själv uppskattar. Men politik handlar om prioriteringar. När valet står mellan att stärka barns trygghet och att lägga pengar på ännu ett konstprojekt – då vet jag vad jag väljer.

Jag väljer barnens trygghet. Jag väljer deras säkerhet. Jag väljer insatser som kan rädda barnens liv. Så skulle jag välja varje dag i veckan, året om.

Fru talman! Det här handlar inte bara om en enskild kommun och en lokal politisk konflikt. Det handlar om en allvarlig fråga som berör förskolor runt om i hela landet. När kommunpolitiker gång på gång väljer bort livsviktig utbildning behöver vi tydligare nationella krav.

Barns säkerhet ska inte vara beroende av vilken kommun de råkar växa upp i eller vilka politiska prioriteringar som görs i kommunhuset. Jag vill därför se tydliga krav på att all förskolepersonal regelbundet ska utbildas i första hjälpen, hjärt-lungräddning samt olycksfallshantering och luftvägsstopp. Det skulle stärka tryggheten för barnen, skapa större säkerhet för föräldrarna och ge personalen bättre förutsättningar att klara en akut nödsituation.

I slutändan handlar detta om något mycket större än bara en budgetpost. Det handlar om ansvar. Det handlar om prioriteringar. Det handlar om våra barns liv.

Anf. 121 ELIAS AGUIRRE (S) replik:

Fru talman! Vi hörde från ledamoten ett stort engagemang gällande livräddningsinsatser i kommuner i Sverige. Mot den bakgrunden kan man ställa sig frågan hur Sverigedemokraterna och ledamoten själv har verkat för att resurser för den typen av insatser ska finnas i alla landets kommuner.

Det förs en diskussion om hur mycket statlig involvering vi ska ha i svensk skola. Där kan man tycka olika. Men om man har ökade ambitioner för skolans verksamhet bör det också åtföljas av resurser.

Som kommunpolitiker under de gångna mandatperioderna har jag kunnat se – framför allt under de senaste fyra åren – att svensk skola har stått inför en svältkur.

Jag vill fråga ledamoten hur man från Sverigedemokraternas sida har jobbat för att säkra resurser så att man ska kunna jobba med livräddningsinsatser eller liknande i förskolan.
(Applåder)

Anf. 122 MIKAEL STRÖMBERG (SD) replik:

Fru talman! Jag blir glad över att Socialdemokraterna ställer den frågan, så att jag får en möjlighet att ännu en gång förtydliga att Sverigedemokraterna under flera år och under många mandatperioder har motionerat om just livräddande utbildning för all förskolepersonal. Vi är villiga att prioritera, för som även Socialdemokraterna vet handlar allting om prioriteringar, även budgeten.

Vi är beredda att lägga de pengar som krävs, och jag är beredd att driva detta ända upp i riksdagen för att det ska komma tydliga direktiv härifrån, så att ingen socialdemokratisk politiker i någon kommun någonstans i landet ska kunna säga nej till att prioritera barns liv.

Anf. 123 ELIAS AGUIRRE (S) replik:

Fru talman! Vi hör här att Sverigedemokraterna har motionerat i ämnet. Men vi vet alla att det är på andra sätt som beslut tas när det handlar om riket och om hur riket ska styras.

Vi ser ju vad Sverigedemokraterna har prioriterat under den gångna mandatperioden. Man har prioriterat utvandringsbidrag – pengar som inte har använts och som har skickat helt fel signaler – snarare än välfärden och möjligheten för skolans personal att göra ett bra jobb.

Anf. 124 MIKAEL STRÖMBERG (SD) replik:

Fru talman! Det är tydligt att ledamoten, möjligtvis hela Socialdemokraterna, har missuppfattat prioriteringen i de här frågorna. Den prioritering som jag här föreslår har varit en lokalpolitisk, alltså kommunalpolitisk, fråga tidigare. Nu lyfter jag den till riksnivå. Jag kommer tillsammans med mitt parti att se till att det blir en fråga som vi kan driva nationellt eftersom socialdemokratiska politiker inte tar sitt ansvar i kommunerna.

Anf. 125 ELIAS AGUIRRE (S):

Fru talman! Inför den gångna mandatperioden annonserade Tidöregeringen att svensk skola skulle genomgå en så kallad helrenovering. Kunskapsresultaten skulle stärkas. Det skulle göras satsningar på lärarna. Med facit i hand kan vi konstatera att den renoveringen har uteblivit, och svenska elever presterade nyligen historiskt dåliga resultat i den senaste Pisamätningen.

Ett av problemen, skulle jag vilja hävda, med svensk skola är bristen på långsiktighet och tillräcklig finansiering. Jag vill ta ett exempel från ett område där vi faktiskt haft samsyn över blockgränserna och som också har lyfts tidigare här i dag. Det gäller lärares undervisningstid.

När frågan behandlades i kammaren tidigare i år mötte den brett stöd från majoritet och opposition, och det finns väldigt goda skäl till det. Under många år har en allt större del av lärares arbetstid gått till undervisning. Samtidigt är en viktig del av läraruppdraget allt det som sker utanför klassrummet. Det handlar om planering, rättning och samarbete med kollegor. I slutändan är det en ekvation som inte går ihop. Därför stöttade vi socialdemokrater en reglering av undervisningstiden. Vi varnade dock regeringen för det som också många remissinstanser lyfte, nämligen att finansieringen är helt avgörande för att en sådan här reform ska bli lyckad och att risken med en för liten finansiering är att skolorna tvingas göra klasserna större för att ha råd. När undervisningstiden ska minska innebär det att någon annan ska täcka upp i klassrummet. En ökad personaltäthet är ett rimligt och välbehövligt svar på den frågan, men det kräver att skolorna ges ett ekonomiskt tillskott.

Fru talman! Regeringen har avsatt 2,6 miljarder kronor till finansiering av den här reformen. Inför att regleringen ska träda i kraft 2027 har Skolsverige börjat förbereda sig, och bilden klarnar: Det avsatta statsbidraget är långtifrån tillräckligt.

Flera skolkännare har på sistone varnat för den svaga finansieringen. I mitt hemlän Östergötland konstaterade Norrköpings kommun nyligen att regleringen innebär en ökad kostnad på 92 miljoner kronor samtidigt som statsbidraget bara täcker ungefär 35 miljoner. Det täcker 38 procent av den faktiska kostnaden.

Man kan tycka att det är rimligt att kommunerna, som ju har huvudansvaret för skolan, ska ta den här kostnaden. Men sanningen är att alla kommuner inte har den möjligheten. Kraftiga kostnadsökningar och statsbidrag som inte har inflationssäkrats har inneburit att man är under ekonomisk press. De kan väl höja skatten för att ha råd med sina satsningar, kanske någon tycker. Men, nej, inte ens det vill Tidöpartierna göra möjligt. Man vill omöjliggöra det genom att straffa kommuner som tvingas höja skatten.

Fru talman! Jag vill understryka att vi socialdemokrater står bakom den här regleringen av lärares undervisningstid. Den är både välkommen och viktig, men det går inte att blunda för verkligheten. Utan en tillräcklig finansiering riskerar den här förändringen att inte skapa en bättre arbetsmiljö för lärarna utan en sämre i form av större klasser och en skola med mindre ordning och reda i klassrummet – motsatsen till det som har varit ambitionen.

Det tar mig till min slutpoäng: Om skolan ska lyckas med att vända utvecklingen med Pisaras och en pressad arbetsmiljö måste larmen från skolans personal tas på allvar och en långsiktig skolpolitik föras, som också ger ekonomiska förutsättningar att satsa på skolan bortom pressmeddelanden och sociala medier-klick. Ett första steg vore en regering som är villig att betala det som krävs för att förbättra lärares arbetssituation. Det kommer vi socialdemokrater att kämpa för.
(Applåder)

Anf. 126 ALICE LANDERHOLM (M):

Fru talman! Min morfar Sivert var 21 år gammal när han 1956 skickade in pappren till sitt livsverk, Dieselkraft AB.

Han växte upp knapert i den lilla byn Östervåla. Skolan gick så där. Men en sommar fick han lära sig att meka med båtar. Han upptäckte att

han kunde något, att han dög till mer än att spela fotboll på rasten. Det förändrade allt. Under de kommande 40 åren byggde han motorer på sitt varv. Genom närmast ofattbara arbetsinsatser byggde han både ett livsverk och ett liv.

Min morfar lyckades inte tack vare sina förutsättningar. Han lyckades trots dem. En del gör det men långtifrån alla.

Jag är moderat för att jag tror på människors förmåga att forma sina egna liv. Jag tror på att ansträngning ska löna sig men också att du inte ska behöva vara ett undantag för att få ett bra liv. Jag tror på att vart du är på väg är viktigare än varifrån du kommer.

Fru talman! Min ungdomsgeneration är varken lat eller osträvsam. Sveriges unga har drömmar och ambitioner. Man strävar efter att hitta sitt syfte, sitt kall. Man drömmer om att upptäcka världen, flytta hemifrån, få ett bra jobb med bra lön och kanske så småningom gifta sig, köpa ett hus och skaffa barn.

Vi lever i en tid och verklighet där nästan alla jobb kräver grundläggande utbildning och goda svenskkunskaper. I Sörmland, där jag kommer ifrån, lämnar nästan var femte elev högstadiet utan gymnasiebehörighet. Det är inte bara en siffra i statistiken. Det är unga människor vars framtid riskerar att bli sämre innan den ens har börjat. Därför har arbetet med att återupprätta kunskapsskolan påbörjats under den senaste mandatperioden. Den moderatledda regeringen har reformerat svensk skola så att läroplaner fokuserar på kunskapsförmedling. Lärare ska vara just lärare, och betygssystemet ska vara rättvist utan glädjebetyg.

Men en bra framtid ser inte likadan ut för alla. Därför behöver vi fler vägar framåt: yrkesutbildningar som leder till jobb, praktik som ger erfarenhet och en skola där det är lika självklart att bli båtmekaniker som att läsa vidare på universitet.

Varje ung människa som väljer verkstaden framför gatan, utbildningen framför utanförskapet och sitt första jobb framför kriminaliteten skapar ett starkare Sverige.

Alltför många står här och pratar om unga utan att ha pratat *med* unga. Unga människor ser och lever i Sveriges problem. Vi ser också att problemen går att lösa.

De senaste fyra åren har unga människor fått se hur Moderaternas politik löser samhällsproblem. Vi är långtifrån klara. Men gängskjutningarna har minskat med 75 procent. Bränslepriset gör att man kan ta bilen eller epan till skolan eller jobbet. Arbetslösheten går ned. Ny kärnkraft är på väg, och vårdköerna har kortats med 40 procent.

Tilliten till att förändring är möjlig återupprättas. Moderaterna har löst samhällsproblem förut, och vi kommer snart att göra det igen. Moderaterna är Sveriges största parti bland unga, och Moderata ungdomsförbundet är med tiotusentals nya medlemmar Nordens största ungdomsförbund. Det är så för att med vår politik framåt är drömmarna om de första intjänade kronorna eller den första egna lägenheten inom räckhåll.

Jag står här i Sveriges riksdag för att jag vill att alla unga ska upptäcka vad de kan, få verktygen att förverkliga sina drömmar och se att ansträngning alltid lönar sig.

Vi ska bygga ett Sverige där ingen ung människa behöver lyckas trots sina förutsättningar utan lyckas tack vare dem och tack vare sin egen ansträngning.
(Applåder)

I detta anförande instämde Olle Olson och Magnus Resare (båda M).

Anf. 127 MICHAEL MELBY (S):

Fru talman! En likvärdig grundskola i hela landet är en av de viktigaste grundstenarna för ett starkt Sverige. Varje elev ska ha samma möjlighet att utvecklas, nå kunskapsmålen och skapa sig en god framtid oavsett om de växer upp i en storstad, i en mindre kommun eller på landsbygden. Men verkligheten ser inte alltid ut så. Skillnaden mellan skolor och kommuner har ökat. Förutsättningarna att rekrytera och behålla behöriga lärare varierar kraftigt samtidigt som elevernas behov ser olika ut.

Det riskerar att skapa ett utbildningssystem där bostadsorten får för stor betydelse för elevens möjligheter. Den viktigaste faktorn för elevernas lärande är en skicklig lärare i klassrummet. Därför behöver vi säkerställa att alla skolor kan erbjuda kompetenta och behöriga lärare.

Samtidigt behöver vi ge lärare bättre villkor. För mycket tid går i dag till administration, och för lite tid går till undervisning. Lärare ska få vara lärare. Genom att frigöra tid för planering, undervisning och uppföljning stärker vi kvaliteten i hela skolsystemet.

Fru talman! En annan sak som kan underlätta är att införa ett tvålärarsystem. Ett konkret exempel är en mellanstadieklass med 28 elever. Där kan det finnas några elever som nyligen lärt sig svenska, några som behöver särskilt stöd och några som ligger långt före sina kamrater i kunskapsutvecklingen.

För en ensam lärare kan det vara en stor utmaning att möta alla dessa behov samtidigt. Med ett tvålärarsystem kan den ena läraren ge extra stöd till de elever som behöver det mest medan den andra driver undervisningen framåt för resten av klassen. På så sätt får fler elever rätt stöd i rätt tid samtidigt som arbetsron i klassrummet förbättras.

Fru talman! Sveriges framtid byggs i våra klassrum. Därför måste vi fortsätta arbetet för en skola där kunskap står i centrum, där lärarna ges rätt förutsättningar och där varje elev, oavsett bakgrund eller bostadsort, får möjlighet att lyckas.

En elev i Mellerud ska ha samma chans att nå sin fulla potential som en elev i Stockholm eller Malmö. Det är först när vi kan säga det med övertygelse som vi har en verkligt likvärdig skola. En stark och likvärdig grundskola är inte bara en investering i våra barn. Det är en investering i hela Sveriges framtid.
(Applåder)

Anf. 128 JONAS CRONERT (S):

Fru talman! När jag ansvarade för grundskolan i min hemkommun Västerås var frågan sällan om det fanns något behov av fler speciallärare eller en starkare elevhälsa. Frågan var snarare vad pengarna räckte till. Den erfarenheten tar jag med mig hit.

Bakom skolans finansiering finns en elev som behöver hjälp, en lärare som behöver tid och en rektor som behöver veta om pengarna räcker också nästa läsår.

Jag vill lyfta fram två saker: skolans finansiering, som behöver hålla över tid, och att pengarna måste stanna i skolan.

Fru talman! Riksdagen har slagit fast att utbildning ska vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas. Men kommunernas ekonomiska förutsättningar ser olika ut. Under förra mandatperioden lade regeringen fram flera skolreformer som Sveriges Kommuner och Regioner varnade för var otillräckligt finansierade.

Flera av de reformerna har viktiga och riktiga ambitioner. Men ambitioner betalar inga lärarlöner. När regeringen höjer kraven utan full finansiering är det kommunerna som får täcka skillnaden. Möjligheten att klara skolans uppdrag blir då beroende av kommunens ekonomi. Det håller inte om utbildningen ska vara likvärdig.

Den som beslutar om reformer måste också ta ansvar för räkningen. När löner och hyror stiger och inflationen är hög måste statsbidragen följa med. Annars betyder samma belopp i budgeten mindre pengar till undervisningen.

Vi socialdemokrater vill ha ett långsiktigt sektorsbidrag som räknas upp med löne- och kostnadsutvecklingen och där nya uppgifter för skolan ska finansieras fullt ut. Vi vill också minska antalet riktade statsbidrag. En viss skola behöver fler speciallärare. En annan skola behöver stärka elevhälsan. Huvudmännen måste kunna rikta resurserna dit där behoven finns, och rektorer ska kunna välja insatser utifrån den egna skolans behov.

Fru talman! Det andra jag vill lyfta fram gäller vad pengarna används till. Skattemedel avsedda för elevers utbildning kan i dag lämna skolan i form av vinst till ägare. Där behöver man svara på en konkret fråga: Varför ska pengar till elevernas utbildning kunna delas ut till ägare?

Vi socialdemokrater vill avskaffa marknadsskolan och förbjuda vinstuttagen. Skolans största tillgång är personalen. Men personalen är också den största kostnaden. I ett system där ägarna kan ta ut vinst finns ett ekonomiskt intresse av att hålla nere den kostnaden.

Det är därför vinstfrågan handlar om elevernas vardag, om hur många elever läraren ska hinna hjälpa och om tillgången till speciallärare och elevhälsa. Överskott ska återinvesteras i utbildningen.

Hur förklarar man för en förälder att pengarna inte räcker till barnets stöd, samtidigt som skolpengen delas ut som vinst till ägare? Det vill vi socialdemokrater ändra på. Skolans finansiering måste hålla över tid, och pengarna ska stanna i skolan.

(Applåder)

Anf. 129 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! När en ny mandatperiod inleds kan det vara värt att påminna oss om varför vi valde att engagera oss politiskt. För mig handlar det om något så grundläggande som friheten att forma sin egen framtid.

Grunden för det läggs i skolan – en skola där alla barn har en ärlig chans oavsett uppväxt, oavsett vilka föräldrar man har, oavsett tjockleken på plånboken. Varje barn i varje klassrum bär på olika framtidsdrömmar men också olika förutsättningar.

Jag tänker på Karin Boyes dikt *Prolog vid en skolfest*, där hon skriver:

En flod av ung vårkraft och nya möjligheter,
än sjudande av oro och jäsande frågor,
går fram mellan bräddar,
som den själv inte format,
med framtidens frön i sina bullrande vågor.

Inget barn har själv format ramarna för sin uppväxt. Men det ska inte få avgöra friheten att forma sin egen framtid. Därför krävs en jämlik kunskapsskola av hög kvalitet för alla barn.

Fru talman! Så ser det inte ut i svensk skola i dag. Klyftorna ökar, kunskapsresultaten faller och rekordmånga elever slås ut från svensk skola. Bakom alla de siffrorna finns barnen som inte får det stöd de behöver och lärarna som ser behoven men som varken har tiden eller resurserna. Där finns också framtidsmöjligheterna som går förlorade, inte bara för den enskilde utan också för Sveriges framtid som ledande kunskapsnation.

Samtidigt får vinstjakten i svensk skola fortsätta. Skattepengar som ska gå till elever, lärare och utbildning försvinner till vinster hos de stora skolkoncernerna. Sverige är i princip ensamt i världen om att tillåta obegränsade vinstuttag i skattefinansierade skolor.

Även om jag vill ägna mitt anförande åt att blicka framåt tvingas vi konstatera att Tidöregeringens politik har varit allt annat än tillräcklig för att göra upp med de här systemfelen. Tvärtom har vinstjakten fått fortsätta samtidigt som skolan pressats av nedskärningar.

Fru talman! Det är dags att ta tillbaka kontrollen över svensk skola för att vända den utvecklingen.

1. Vi behöver stoppa vinstjakten en gång för alla så att skattepengar som ska gå till skolan också stannar i skolan och går till fler lärare och bättre undervisning – inte till vinstutdelningar, inte till våffelstugor och inte till sportbilar.

2. Vi behöver stoppa de konstanta nedskärningarna och se till att resurserna till skolan räknas upp i takt med inflationen. Elever och lärare förtjänar mycket bättre än ständiga smygbesparingar.

3. Vi behöver en småskolereform som innebär små klasser för små barn så att lärarna har mer tid för de elever som räcker upp handen men också för dem som aldrig gör det.

Fru talman! Framtidens frön, som Karin Boye skrev om, finns i varje klassrum och hos varje barn. Vår uppgift är att ge dem förutsättningar att växa, och det gör vi genom en jämlik kunskapsskola utan vinstjakt.
(Applåder)

Anf. 130 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Hon är utfryst och mobbad. Men så när hon kommer in i klassrummet på sin födelsedag ligger ett paket på hennes plats. Hon öppnar det, och i paketet ligger ett hopprep. Det finns också ett kort, där det står: Nu har du något att hänga dig med.

Vad jag önskar att den här historien inte var sann!

Varje år dör svenska barn på grund av mobbning i skolan. Karolina och Måns är två av de svenska skolbarn som har tagit livet av sig. Deras fotografier finns på mitt kontor – en gåva och ett förtroende från deras föräldrar.

Fru talman! I dag är mobbning ingen stor politisk fråga. Det är bara att gå till valrörelsen. Hur mycket diskuterade vi mobbning i den valrörelse som vi nyss lämnat bakom oss? Jag kan lova att under mina kommande fyra år kommer jag att ge allt för att mobbning ska räknas till en av de största och viktigaste frågorna i svensk politik, och jag vill att så många som möjligt av ledamöterna här inne är med i det arbetet.

Fru talman! Att börja med sig själv är ofta en bra start på en förändring. Hur vi politiker pratar och agerar spelar roll på skolgårdar och arbetsplatser. Jag skulle därför vilja be om en tjänst: Säg till mig när jag går över gränsen, när jag bidrar till ett hårt och sårande klimat! Säg till när jag lämnar sak för att i stället gå på person!

Reagera inte bara när politiska motståndare beter sig illa, utan reagera även när era partikamrater går över gränsen. Agera inte bara när ni är i ledande ställning, utan ta även ton mot dem som har mer makt än vad ni har.

Att ta kampen mot mobbning är att vara obekväm i en grupp, att gå mot strömmen och att ställa jobbiga frågor. Våga vara en politiker som vänder på stenar som av bekvämlighet ofta förblivit orörda!

Vad finns det för kvinnohatskultur gömd bakom idrottens fina fasad? Hur vanligt är det med förnedring och våld när en junior ska nollas in i ett A-lag? Hur många rektorer är faktiskt direkt usla på att hantera mobbning? Hur vanligt är det med rektorer som ser en förälder till en mobbad elev som ett hot i stället för en allierad, som låter rädslan för juridiska påföljder gå ut över handlingskraft och empati och som gör den mobbade i stället för mobbarna till problemet?

För att inte tala om skolor som Sigtuna och Lundsberg med gamla system där elever trycks ned med våld och sexuella övergrepp, fru talman. När ska vi sluta betala dessa våldsinstitutioner? Hur länge till ska de få ge ut svenska betyg?

Vi behöver vässa våra politiska tänder! Om ingen sätter stopp kan det gå som på elituniversitetet i Cornell i USA: en drogad kvinna och en Snapchatgrupp där det skickades ett meddelande om att det fanns ”fri fitta på övervåningen” på studenthemmet. I gruppen fanns 57 män. Ingen sa stopp. I stället anslöt sig fler män till gruppvåldtäkten.

Det är dags att bilda en folkrörelse mot mobbning. Jag hoppas att ni vill vara med.
(Applåder)

Anf. 131 YLVA STADELL (S):

Fru talman! Hade ni träffat någon av mina lärare i högstadiet hade ni antagligen fått er en trött suck när de hörde mitt namn. Jag var nämligen en av alla de där eleverna som totalt tappat motivation och intresse för skolarbetet. Jag ville faktiskt göra precis allt annat än att just gå i skolan. När jag gick ut årskurs 9 hade jag streck i vartenda ämne, och gymnasiet kändes väldigt, väldigt långt borta.

På något sätt var det min kärlek till dans och musik som fick mig att komma tillbaka till skolbänken. Genom estetiska programmet på Bolandsskolan hittade jag en väg där jag fick lära mig teoretiska ämnen kombinerat med det jag älskade allra mest. För mig var det aldrig ett indraget studiebidrag som fick mig att vilja gå till skolan, utan det var möjligheten att på skoltid få ägna mig åt det jag faktiskt tycker om och som är kul.

Som ni säkert vet går inte alla elever ut med toppbetyg, och vi behöver hitta sätt att engagera och entusiasmera just dem som inte lyckats från början. För min del lyckades jag på något magiskt sätt ändå ta mig igenom gymnasiet. Men alla gör inte det, och det måste finnas möjlighet att lära sig under hela livet. Det är faktiskt aldrig för sent att bilda sig.

För många av dem som inte klarar gymnasiet är folkhögskolan ett bra alternativ. Folkhögskolorna är en viktig del av vuxenbildningen, och folkhögskolor ger människor möjlighet att växa. Det kan vara allt från att läsa på allmän linje och få behörighet till universitetet till att bara få ägna sig åt teater eller gå en skrivarkurs.

Det är fantastiskt att vi i Sverige har en tradition av bildning och att man kan studera på folkhögskola och fördjupa sina kunskaper. Folkhögskolan har en annan typ av pedagogik. Bildning är mer än bara utbildning. Det handlar om frihet under ansvar, och du har en stor möjlighet att utforma kursinnehållet efter kursdeltagarens behov.

En del personer behöver en andra chans i livet, och det kanske är just på folkhögskolan som du hittar den pedagogik som passar just din inlärningsstil och finner den gemenskap som du kanske så länge har behövt. Det här kan vara avgörande för att du ska komma vidare i livet.

Dessvärre är både folkhögskolor och studieförbund satta under ekonomisk press. När det gäller studieförbunden pratar vi om minskade anslag med 500 miljoner de senaste åren.

Fru talman! Utan folkbildning tystnar Sverige! Så lät ABF:s kampanj med syftet att uppmärksamma den nedmontering av folkbildningen som har skett de senaste åren.

Jag och många med mig vill faktiskt inte ha ett tyst Sverige. Vi vill ha ett Sverige där människor möts och utvecklas tillsammans. Du ska kunna anmäla dig till en studiecirkel för att lära dig nya saker, kanske ett nytt språk – eller varför inte hitta gemenskapen i musiken eller dansen som jag gjorde? Det här är trots allt någonting som är fantastiskt med Sverige.

Folkbildning är en central pelare för den svenska demokratin. Sverige behöver starka studieförbund och folkhögskolor, men i stället har vi nu studieförbund som har sagt upp personal och stängt sina lokaler. Folkhögskolorna har lagt ned kurser och fått minska det stöd som de kan ge till deltagarna.

Det har varit så oerhört sorgligt att se hur man de senaste åren systematiskt har försökt nedmontera folkbildningen. Vi i Sverige ska vara stolta över vår långa tradition av bildning, och jag hoppas att vi de kommande åren värnar folkbildningens självständighet och oberoende. De kommande åren måste vi ge studieförbunden och folkhögskolorna rätt förutsättningar att utvecklas.

Länge leve folkbildningen!

(Applåder)

Anf. 132 ARBER GASHI (S):

Fru talman! Jag vill ta tillfället i akt och prata om utrikespolitik, närmare bestämt om västra Balkan. Det är ett område som ligger mig väldigt varmt om hjärtat. Mina föräldrar kommer från Drenicaregionen i Kosovo. Det är den fattigaste och mest krigsutsatta delen av landet. Det var också där kampen för frihet föddes. Jag hade den stora turen att mina föräldrar sedermera hamnade i Sverige och att jag fick födas här.

Västra Balkans framtid angår hela Sverige. Regionen tillhör det europeiska närområdet, men ändå får regionen alltför sällan vår uppmärksamhet.

I Bosnien fortsätter Milorad Dodik och hans politiska krets att driva en separatistisk politik som hotar sammanhållningen. När landets gemensamma institutioner försvagas och etniska motsättningar används för att befästa makt hotas både människors trygghet och landets europeiska framtid. Det är inte vad Bosnien behöver.

I Serbien ser vi en oroande auktoritär utveckling som kräver vår uppmärksamhet. Human Rights Watch beskriver övervåld mot demonstranter, godtyckliga gripanden och angrepp på journalister. Samtidigt används Kosovo återigen i den nationalistiska retoriken. I juli sa ministern Paunović att om hon hade varit i Miloševićs ställe på 90-talet – alltså under den tid då mina föräldrar flydde, från vilken man än i dag hittar nya massgravar – skulle hon etniskt ha rensat Kosovo på albaner.

När serbiska ministrar deltog vid begravningen av den folkmordsdömde Ratko Mladić sände det oroande signaler. Nu i oktober sa inrikesminister Dačić att den serbiska flaggan förr eller senare ska vaja över Prizren. Nyligen filmades Milan Radoičić vid ett valmöte för den tidigare presidenten Vučić – bredvid dennes son, ska tilläggas. Han har medgett att han ledde den grupp som låg bakom attacken i Banjska, där polismannen Afrim Bunjaku mördades. Ändå har åtal inte väckts i Serbien.

Sammantaget måste allt detta tas på stort allvar. I en region där krigets erfarenheter fortfarande finns i människors liv kan territoriella anspråk fördjupa rädsla och misstro.

Här behöver Sveriges röst vara tydlig: Kosovos självständighet ska respekteras, och Bosnien och Hercegovinas territoriella integritet ska försvaras. Både Serbien och Kosovo måste fullfölja sina åtaganden i den EU-ledda dialogen.

Fru talman! Det finns framsteg som förtjänar större uppmärksamhet. Både Albanien och Montenegro har denna vecka gått vidare i sina medlemskapsförhandlingar med EU. Det är bra. Det visar att reformarbete faktiskt kan ge resultat. Oberoende domstolar, fungerande myndigheter och kamp mot korruption skapar förutsättningar för investeringar, arbetstillfällen och tillit till samhället. Framstegen måste dock följas av framsteg i människors vardag och ge tydliga avtryck i praktiken.

I Albanien pågår protester med krav på bland annat utbildningsreformer och ansvar för misstänkt korruption. Stora demonstrationer har ägt rum i Tirana. Våldet måste fördömas tydligt, men rätten att demonstrera fredligt måste samtidigt värnas. Här befinner sig Albanien vid ett vägskäl.

För oss socialdemokrater hör fred, demokrati och social sammanhållning ihop. Sverige måste fortsätta att driva på västra Balkans EU-närmande genom stöd till reformer, fria medier och ett starkt civilsamhälle. Så kan vi underlätta närmandet i stället för att stöta bort en hel region.
(Applåder)

Anf. 133 RIKARD SALANDER (MP):

Fru talman! Det här är mitt första anförande i Sveriges riksdag.

Det var en fråga som återkom till mig i de debatter som jag deltog i under den gångna valrörelsen. Egentligen har denna fråga fastnat i mina tankar under en mycket längre tid än så.

Jag har arbetat i över elva år på komvux och sfi i Nässjö kommun. Det är ett oerhört lärorikt arbete där man får en djup insyn i hur språkinlärning, lokal arbetsmarknad och integration fungerar. Man får insyn i hur olika personers förutsättningar skiljer sig åt beroende på utbildningsbakgrund och vad de har varit med om tidigare.

När jag påbörjade min anställning på sfi hade vi ett av de största flyktingmottagandena i modern tid i Sverige. Det gjordes samtidigt oerhörda ansträngningar för att alla de som kom till Nässjö, Jönköpings län och Sverige skulle få ett bra mottagande. Det handlade inte bara om mottagande utan också om stora satsningar på jobb, praktikplatser, utbildning och integration. Det gjordes även insatser av civilsamhället. Studieförbund och kyrkor anordnade språkkaféer.

Fru talman! Något som slog mig då var att jag, trots att flyktingmottagandet begränsades kraftigt under mitten av 2010-talet, mötte många personer på sfi som värdesatte Sverige mycket högt. Många som jag träffade älskade att lära sig svenska, trots att det var svårt med grammatik och uttal av olika svenska ord. De kände sig verkligen välkomna i Sverige och ville vara en del av det svenska samhället och skapa sig en framtid här.

Tio elva år senare, 2026, möter jag inte längre detta på samma sätt. I dag möter jag i stället alldeles för många på komvux och sfi som säger ungefär så här: Jag känner mig inte längre välkommen i Sverige.

Det, fru talman, tycker jag är helt fruktansvärt. Vad får det för konsekvenser om man inte känner sig välkommen i det land som man har kommit till och vill bygga sin framtid i? Vad är det egentligen som har hänt under dessa år? Vad är det som har gjort att de personer som jag möter – och detta gäller säkerligen även andra komvuxlärare – känner att politiken i Sverige har blivit hårdare och kallare under de senaste åren?

Kan det vara så att mycket av den politik som har förts under den gångna mandatperioden, som bland annat har handlat om att försöka få fler att återvandra och som har gjort att unga människor som byggt sitt liv i Sverige har fått lämna landet, faktiskt har gjort något med vårt samhälle och med framtidstron? Kan den ha gjort att en del av de personer som jag möter på sfi och komvux inte längre känner sig välkomna eller att deras framtid här inte längre känns lika självklar?

Det här är inte det samhälle som Sverige ska vara. Vi behöver en mänskligare politik, nu och framåt. Vi behöver en politik för bra integration, som gör att människor som kommer till Sverige känner sig välkomna här och kan planera sitt liv för lång tid framåt. Därför är det viktigt att vi nu ska påbörja ett arbete för att skriva fram en stopplag för att förhindra att ungdomar som kom hit som barn utvisas. Det är ett viktigt första steg

för att återupprätta framtidstron när det gäller Sverige hos mina gamla sfi-elever.

Anf. 134 LOTTA BJÖRKLUND (M):

Fru talman! Sverige ska vara ett av världens bästa länder att leva i – ett land där barn får en bra start i livet, där den som blir sjuk får vård i tid, där äldre känner trygghet och där människor med funktionsnedsättning får möjlighet att leva sitt liv på sina egna villkor. Sverige ska vara ett land där kvinnor inte behöver leva i rädsla i sitt eget hem och ett land där människor har frihet att forma sina liv, förverkliga sina drömmar och vågar satsa på nya idéer. Det är det Sverige jag vill vara med och bygga.

En stark välfärd kräver också en stark ekonomi, fru talman, och här spelar våra företagare en avgörande roll. Utan företag som skapar jobb, människor som arbetar och företag som växer blir det svårare att finansiera vår gemensamma välfärd.

I mitt hemlän, Värmland, finns det över 15 000 företag. Det är mjölkbonden i Väse utanför Karlstad, pizzabagaren i Åmotfors, frisören i Kristinehamn, skogsägaren i Sunne och Icahandlaren i Torsby. Men det är också stora företag som Volvo Construction Equipment i Arvika, Uddeholm i Hagfors och Stora Enso i Skoghall.

Bakom alla dessa företag finns människor som varje dag bidrar till att Sverige fungerar. Företagande handlar sällan om att arbeta mellan åtta och fem. Det handlar om tidiga morgnar, sena kvällar och ett ansvar som följer med hem. Men det handlar också om stoltheten i att bygga något eget, att skapa arbetstillfällen och att se andra människor växa.

Fru talman! Ibland låter det i den politiska debatten som om företagsvinster vore något fult. Jag håller inte alls med om det – tvärtom! När företag växer och människor får arbete stärks skatteintäkterna och finansierar lärare i klassrummen, sjuksköterskor på våra sjukhus och omsorgen om våra äldre. Företagande handlar nämligen om vår välfärd.

Fru talman! Jag ser med oro på delar av den ekonomiska politik som förs fram från vänstersidan. Jag har respekt för att vi kan ha olika uppfattningar om hur välfärden ska finansieras. Men högre skatter är aldrig lösningen.

När det föreslås miljardärsskatt, högre kostnader för företag och ett avskaffat karensavdrag måste vi fråga oss vem som ska betala. För den lilla företagaren kan ökade kostnader vara skillnaden mellan att våga anställa eller att låta bli.

Fru talman! Vi moderater vill sänka bolagsskatten och arbetsgivaravgifterna och fortsätta minska regelkrånglet och korta tillståndsprocesserna. Vi vill skapa bättre förutsättningar för innovation, investeringar och nya arbetstillfällen. Politiken ska inte stå i vägen för människors idéer. Den ska ge dem möjlighet att växa.

Det ska vara enkelt att starta företag, tryggt att driva företag och lönsamt att driva företag. Det gäller oavsett om det handlar om mjölkbonden i Väse, pizzabagaren i Åmotfors eller ett av våra värmländska industriföretag som konkurrerar på världsmarknaden.

Fru talman! Sverige ska vara världens bästa land att leva i, med frihet att forma våra egna liv och en stark välfärd som finns där när vi behöver den. Men för att utveckla välfärden måste vi också stärka förutsättningarna

för dem som skapar jobb, tillväxt och skatteintäkter. Vi ska inte se företagande och välfärd som varandras motsatser. De hör tvärtom ihop.

Därför ska vi fortsätta göra det enklare, inte svårare, att starta, driva och utveckla företag. För när företag växer växer också möjligheterna att bygga världens bästa land att leva i.
(Applåder)

I detta anförande instämde Magnus Resare (M) och Gunilla Gomér (SD).

Anf. 135 ANDREAS AHLQVIST (SD):

Fru talman! Vi lever i osäkra tider med krig i vårt närområde. Vi lever med en aggressiv granne i öster som tagit sig rätten att invadera ett annat land. Vi lever med insikten att den där eviga freden vi alla hoppades på kanske inte riktigt blev just det. Denna insikt ledde oss till slutsatsen att vi återigen behöver rusta oss starka, inte bara militärt.

Infrastruktur är en viktig del av vår beredskap och såklart även för utvecklingen av vårt land. Det är om detta jag tänker tala lite kort.

I min hemkommun Halmstad finns det ambitiösa utbyggnadsplaner för kommunen i anslutning till tågstationen med en helt ny stadsdel, den så kallade Stationsstaden. Samtidigt har vi kunnat se en osäkerhet i fråga om när den nödvändiga ut- och ombyggnaden av bangården och centralen blir verklighet. Även om planen nu säger att byggnation ska starta 2028/2029 vet vi att det inte sällan drar ut på tiden. Vi väntar nu ivrigt på att järnvägsplanen ska fastställas.

Fru talman! Det är viktigt för våra kommuner runt om i landet att dessa ut- och ombyggnader håller sina tidsplaner för att synka med kommunernas egna planeringar och investeringar. Det är viktigt för de entreprenörer som ska våga satsa i områden där man är beroende av den aktuella utbyggnaden och att den verkligen kommer i mål. Utbyggnaden är i detta fall en del i att säkra kapaciteten på Västkustbanan, där trafiken beräknas öka med uppemot 50 procent till 2040.

Fru talman! Ett annat exempel från min hemkommun är planerade investeringar i vår hamn. Dessa investeringar är önskade ur ett beredskapsperspektiv. Det rör sig om investeringar om totalt 1,4 miljarder, varav cirka 500 miljoner under perioden 2026–2030.

Frågan är dock om våra kommuner ska väntas ensamma stå risken för investeringar som i vissa fall är en del av vår gemensamma beredskap. Frånvaron av svar på frågan om och när statliga pengar skulle komma ledde i slutet av 2025 till att en enad politik i Halmstad beslutade att bromsa investeringarna, då grunden för den skyndsamma hanteringen egentligen hade mer att göra med det upplevda behovet från totalförsvaret snarare än näringslivets efterfrågan.

Det är såklart lätt att förstå att det i dessa tider, när det finns väldigt mycket att hantera, kan vara svårt att leverera besked i finansieringsfrågor. Men jag menar ändå att detta är saker som behöver fungera bättre för att vi inte ska tappa tempo i de frågor som rör utbyggnad av infrastruktur som är viktig för vår beredskap.

Det kan inte vara rimligt att våra kommuner ska agera bank åt staten gällande samhällsviktiga investeringar.

I detta anförande instämde Gunilla Gomér (SD).

Anf. 136 ALEXANDER SVENSSON (M):

Fru talman! I mitt inledningsanförande i denna kammare känns det inte mer än rätt att jag ska tala om det finaste som finns: såklart Skåne.

Skåne må vara fantastiskt med sina bördiga jordar, sin världsledande forskning och sitt läge som gör det till porten till Europa. Samtidigt har Skåne också sin beskärda del av utmaningar. I Skåne har vi inte minst en alldeles för hög arbetslöshet, faktiskt den högsta av alla län. Under alldeles för lång tid har investeringar i utbyggnaden av vägar och järnvägar inte motsvarat de behov som finns. Det blir ett hinder för tillväxt och för att företag och arbetstillfällen ska kunna bli fler. Min kollega Mats Sander lyfte förtjänstfullt upp dessa aspekter i debatten i går, men det är nog så viktigt att påminna om.

Jag vill lyfta upp en annan sak som är ett hinder och en utmaning och som gäller i inte bara Skåne utan hela södra Sverige. Det handlar om elen.

Skåne har varit den region i hela EU som haft sämst självförsörjningsgrad sett till produktionen av el. Både priset och tillgängligheten har påverkat hushåll och näringsliv. I medierna har det gått att läsa om att Pågen inte kunde expandera i Malmö eftersom elen inte räckte till och att en kaféägare i Gantofta, utanför min hemstad Helsingborg, behövde stänga eftersom elräkningen blev för hög. Det är bara två exempel.

Då har vi inte talat om alla hushåll som fått uppleva elpriserna i elområde 4. Det är inte bara en fråga om energisystemet som sådant. Det är också en fråga om rättvisa. Är det rättvist att skåningen som ställer klockan på morgonen för att gå till jobbet får betala mer för elen till väckarklockan som väcker sagda skåning jämfört med den som gör det i Stockholm eller Luleå?

Fru talman! Det är positivt att vi har haft en regering som haft energifrågan så högt upp på agendan. De första stegen för ny kärnkraft har tagits, även om utbyggnaden kommer att ta tid. Men det är viktigt för att säkerställa att vi har en förutsägbar och planerbar tillgång på energi i hela Sverige. Samtidigt ska vi inte se till bara ett enda energislag utan säkerställa att vi får mer produktion av fossilfri el som är tillförlitlig i hela Sverige.

Likaså bidrar utbyggnaden av både elnätet och överföringskapaciteten till att vi får ett mer robust energisystem.

Fru talman! Just nu vet vi inte hur kommande regering kommer att se ut. Men det vore förödande om de viktiga steg som tagits under den gångna mandatperioden skulle defenestreras. Sverige behöver fortsätta arbetet med att säkerställa att vi har ett pålitligt energisystem, inte bara för invånarna och hushållen i Skåne utan i hela landet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Magnus Resare (M).

Den allmänpolitiska debatten var härmed avslutad.

§ 7 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition
2026/27:12 En ny produktansvarslag

Motioner
med anledning av prop. 2025/26:304 Stärkt trygghet i bostadsrätter
2026/27:34 av Hanna Lindqvist m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2025/26:313 Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel
2026/27:22 av Alexander Christiansson m.fl. (SD)
2026/27:27 av Carina Örgård m.fl. (V)

med anledning av skr. 2025/26:308 Riksrevisionens rapport om statens arbete för att motverka risker för etnisk diskriminering vid myndigheters beslut
2026/27:29 av Magnus Persson m.fl. (SD)

§ 8 Kammaren åtskildes kl. 17.39.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 2,
av förste vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 62 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 120 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Prövning av talmannens förslag till statsminister **1**
Anf. 1 TALMANNEN 1
Anf. 2 MATTIAS KARLSSON (M) 1
Anf. 3 LENA HALLENGREN (S) 3
Anf. 4 LINA NORDQUIST (L) 5
Anf. 5 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) 6
Anf. 6 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) 6
Anf. 7 ANNIKA HIRVONEN (MP) 9
Anf. 8 MATHEUS ENHOLM (SD) 10
Anf. 9 CAMILLA BRODIN (KD) 11
Beslut **12**
§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot **12**
§ 3 Anmälan om ersättare **12**
§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövningar **12**
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott **13**
§ 6 Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 7) **13**
Sjukvård och välfärdsfrågor *13*
Anf. 10 EMIL HÖGBERG (S) 13
Anf. 11 STEFAN OLSSON (M) 14
Anf. 12 NADJA AWAD (V) replik 15
Anf. 13 STEFAN OLSSON (M) replik 15
Anf. 14 NADJA AWAD (V) replik 15
Anf. 15 STEFAN OLSSON (M) replik 16
Anf. 16 KEVIN SAHLIN (SD) 16
Anf. 17 KARIN SUNDIN (S) replik 17
Anf. 18 KEVIN SAHLIN (SD) replik 17
Anf. 19 KARIN SUNDIN (S) replik 17
Anf. 20 KEVIN SAHLIN (SD) replik 17
Anf. 21 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik 18
Anf. 22 KEVIN SAHLIN (SD) replik 18
Anf. 23 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik 18
Anf. 24 KEVIN SAHLIN (SD) replik 18
Anf. 25 NADJA AWAD (V) replik 19
Anf. 26 KEVIN SAHLIN (SD) replik 19
Anf. 27 NADJA AWAD (V) replik 19
Anf. 28 KEVIN SAHLIN (SD) replik 19
Anf. 29 NADJA AWAD (V) 20
Anf. 30 EMMY AHLSTEDT (C) 21
Anf. 31 VERONICA KERR (KD) 22
Anf. 32 MALIN MALM (S) replik 23
Anf. 33 VERONICA KERR (KD) replik 23
Anf. 34 FÖRSTE VICE TALMANNEN 23
Anf. 35 MALIN MALM (S) replik 23
Anf. 36 VERONICA KERR (KD) replik 24
Anf. 37 PÄR GUSTAFSSON (L) 24
Anf. 38 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik 25
Anf. 39 PÄR GUSTAFSSON (L) replik 25

Anf. 40 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik ... 25
Anf. 41 PÄR GUSTAFSSON (L) replik ... 26
Anf. 42 KARIN SUNDIN (S) replik ... 26
Anf. 43 PÄR GUSTAFSSON (L) replik ... 26
Anf. 44 KARIN SUNDIN (S) replik ... 26
Anf. 45 PÄR GUSTAFSSON (L) replik ... 27
Anf. 46 LOUISE THUNSTRÖM (S) ... 27
Anf. 47 LISELOTTE FORSBERG (SD) ... 28
Anf. 48 OLA MÖLLER (S) replik ... 29
Anf. 49 LISELOTTE FORSBERG (SD) replik ... 29
Anf. 50 FÖRSTE VICE TALMANNEN ... 29
Anf. 51 OLA MÖLLER (S) replik ... 29
Anf. 52 LISELOTTE FORSBERG (SD) replik ... 30
Anf. 53 CARINA ÖRGÅRD (V) ... 30
Anf. 54 MY ROSELL (S) ... 31
Anf. 55 GUNILLA GOMÉR (SD) ... 31
Anf. 56 JONAS LINDBERG (V) ... 32
Anf. 57 AMANDA LINDBLAD (S) ... 33
Anf. 58 DANIEL BERNMAR (V) ... 34
Anf. 59 MARCUS FRIDLUND (S) ... 35
Anf. 60 MAGNUS JOHANSSON (S) ... 36
Anf. 61 MARCUS ANDERSSON (S) ... 37
Anf. 62 TALLA ALKURDI (S) ... 38
Anf. 63 JESSICA RODÉN (S) ... 39
Anf. 64 MALIN MALM (S) ... 40
Migration och integration ... *41*
Anf. 65 LAWEN REDAR (S) ... 41
Anf. 66 MAGNUS RESARE (M) replik ... 42
Anf. 67 LAWEN REDAR (S) replik ... 43
Anf. 68 MAGNUS RESARE (M) replik ... 43
Anf. 69 LAWEN REDAR (S) replik ... 43
Anf. 70 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik ... 43
Anf. 71 LAWEN REDAR (S) replik ... 44
Anf. 72 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik ... 44
Anf. 73 LAWEN REDAR (S) replik ... 44
Anf. 74 MAGNUS RESARE (M) ... 44
Anf. 75 OLA MÖLLER (S) replik ... 45
Anf. 76 MAGNUS RESARE (M) replik ... 46
Anf. 77 OLA MÖLLER (S) replik ... 46
Anf. 78 MAGNUS RESARE (M) replik ... 46
Anf. 79 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik ... 46
Anf. 80 MAGNUS RESARE (M) replik ... 47
Anf. 81 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik ... 47
Anf. 82 MAGNUS RESARE (M) replik ... 47
Anf. 83 JENNIFER MERELAID HANKINS (V) ... 47
Anf. 84 MAGNUS RESARE (M) replik ... 48
Anf. 85 JENNIFER MERELAID HANKINS (V) replik ... 49
Anf. 86 MAGNUS RESARE (M) replik ... 49
Anf. 87 JENNIFER MERELAID HANKINS (V) replik ... 49
Anf. 88 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) ... 49
Anf. 89 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik ... 50

Anf. 90 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik 51
Anf. 91 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 51
Anf. 92 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik 51
Anf. 93 OLA MÖLLER (S) replik 51
Anf. 94 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik 52
Anf. 95 OLA MÖLLER (S) replik 52
Anf. 96 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik 52
Anf. 97 ANNIKA HIRVONEN (MP) 52
Anf. 98 MAGNUS RESARE (M) replik 53
Anf. 99 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 54
Anf. 100 MAGNUS RESARE (M) replik 54
Anf. 101 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 54
Anf. 102 TREDJE VICE TALMANNEN 54
AI *55*
Anf. 103 MATTIAS VEPSÄ (S) 55
Anf. 104 JAN RIISE (MP) 56
Anf. 105 ADRIAN MAGNUSSON (S) 57
Utbildning och forskning *58*
Anf. 106 ZINAIDA KAJEVIC (S) 58
Anf. 107 OLLE OLSON (M) 59
Anf. 108 KAROLINA WIDERBERG (SD) 60
Anf. 109 UMIHANA RASOVIC (V) 61
Anf. 110 CAROLINE SCHMIDT (C) 62
Anf. 111 LIZA-MARIA NORLIN (KD) 63
Anf. 112 MOHAMED ABDUKANI (MP) 63
Anf. 113 OLLE OLSON (M) replik 64
Anf. 114 MOHAMED ABDUKANI (MP) replik 64
Anf. 115 OLLE OLSON (M) replik 64
Anf. 116 MOHAMED ABDUKANI (MP) replik 65
Anf. 117 HANNA SCHÖLANDER (L) 65
Anf. 118 ANNA WALLENTHEIM (S) 66
Anf. 119 MATILDA EKEBLAD (M) 66
Anf. 120 MIKAEL STRÖMBERG (SD) 68
Anf. 121 ELIAS AGUIRRE (S) replik 68
Anf. 122 MIKAEL STRÖMBERG (SD) replik 69
Anf. 123 ELIAS AGUIRRE (S) replik 69
Anf. 124 MIKAEL STRÖMBERG (SD) replik 69
Anf. 125 ELIAS AGUIRRE (S) 69
Anf. 126 ALICE LANDERHOLM (M) 70
Anf. 127 MICHAEL MELBY (S) 72
Anf. 128 JONAS CRONERT (S) 72
Anf. 129 AIDA BIRINXHIKU (S) 73
Anf. 130 GUSTAF LANTZ (S) 74
Anf. 131 YLVA STADELL (S) 75
Övriga ämnen *77*
Anf. 132 ARBER GASHI (S) 77
Anf. 133 RIKARD SALANDER (MP) 78
Anf. 134 LOTTA BJÖRKLUND (M) 79
Anf. 135 ANDREAS AHLQVIST (SD) 80
Anf. 136 ALEXANDER SVENSSON (M) 81

§ 7 Bordläggning **82**
§ 8 Kammaren åtskildes kl. 17.39. ..... **82**

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2026